

Uj. Élet

Az ifjú katolicizmus folyóirata

Tartalom:

Sigrid Undset gondolataiból. — Csavossy Elemér S. J.: Vallásosság és világreform. — Mécs László: Vád és védőbeszéd. — Schweigl József S. J.: Az Egyház szociális munkája. — Possonyi László dr. MórícZ Zsigmond. — Diósi Kornél: Hit és tudás. — Sprenger M. Mercedes dr.: Egy igazi katolikus mozgalom. — Rády Elemér: Sajtónk ügye. — Töhy Sándor: Krisztust... Kenyeret! — Havas Vilmos: Az Egyház tanítói tekintélye és a gazdasági kérdés. — Fleischmann Gyula dr.: Ifjúsági életproblémák. — Mozgalmaink (Sinkó Ferenc: Magyar fiúk a prágai periferiákon. Vass Lajos: Érsekújvári munkánk.) — Jacques Maritain. — F. Mauriac. — Aradi Zsolt. — Szvatkó Pál dr. — Vértesi dr. — Thomas Mann. — Somogyi dr. — Hóman Bálint. — Prohászka Ottokár idézetek. — Fórum (Felhívás Keller Imréhez. — A szlovák nyelvtanítás kérdéséhez.) — Szemle (Róma Szava — Mozgalmaink és a sajtó — Ifjúsági kérdések. — Gazdasági és szociális kérdések. — Színház, film, művészet) — Könyvek-Írások. — Szerkesztői üzenetek.

10.

1932

NOV.

Kiadja a Prohászka Kör

Ára 4

AZ ÚJ KATHOLICIZMUS FOLYÓIRATA

SZOCIÁLIS ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT

MEGJELENIK ÉVENTE TIZSZER.

A **Prohászka Körök Szerkesztőbizottsága** nevében szerkeszti:
RÁDY ELEMÉR.

Szerkesztésért és kiadásért SUHAJ BELA Dr. felel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Košice—Kassa, Fő ucca 30.

Előfizetési díj egy évre 30 Kč, 6 pengő, 180 leu. Egyes szám ára 4 Kč.

Szerkesztőségnek szánt levelek és kéziratok az alábbi címre küldendők:
Košice-Kassa, Mikes Kelomen u. 6.

Nem nélkülözheti

egy intelligens ember sem, aki érdeklődik az okkult jelenségek iránt. — **Spesz Sándor dr.** nagyszerű könyvét, mely német, olasz és szlovák nyelven már megjelent s magyar kiadása az **Új Élet** könyvei között e hó elején fog megjelenni. Az

Okkultizmus és csoda

c. könyvet a külföldi szakkritika nagy elismeréssel fogadta. A több mint 200 oldalas könyv ára előjegyzésben **fűzve 20· Kč, kötve 25· Kč.** A megjelenés után bolti ára 25, illetve kötve 30· — Kč lesz.

Siessen megrendelni! — Előjegyzéseket nov. 15-ig fogadunk el. Azután már bolti áron küldjük szét.

Látszik rajtad a rabszolgavér, hogy mindig az urak körül sompolyogsz. Nem jó utat választottál magadnak — azok, akik hatalmasok ezen a világon, kevés igazsággal bizonyítanak teerted az Isten mérlege előtt. Bár kerested volna a nyomorultaknak társaságát, azokét, akiket ezen a világon mindenki szégyel és akik a közneveltséget magukra vonják. Az ő társaságuk többet segít rajtad Isten előtt s hidd el, az ő bizonyosságuk a legjobb bizonyosság egy jó keresztény részére.

SIGRID UNDET.

Vallásosság és világreform

Csávossy Elemér S. J.

Igaz-e, hogy az egész világ helyzetét azonnal megtudnók változtatni és jobbrafordítani, ha minden ember vallásos és keresztény életet élne? — Ezt halljuk sokfelé és ezzel a kijelentéssel szállnak szembe nem egyszer katolikus részről is minden ú. n. »szociális« reformtörekvés-sel. Hassunk oda, kiáltják, hogy mindenki katolikus életet éljen és akkor fölöslegessé válik minden szociális reformtörekvés és minden mozgalom, mely társadalmi téren és törvényes eszközökkel a mai rendszer és a mai állapotok megváltoztatására törekszik. Eljünk vallásos életet és akkor kapitalizmus és akármilyen rendszer egyaránt jó és az egész világ önként reformálódik. Minden egyéb kézdeményezés és reformtörekvés a veszély csirűit rejti magában, annyi mint zsákban macskát árulni és támogatásra sem érdemes.

Ez a felfogás minden szociális törekvés kerékkötője. Azért szembe kell néznünk vele. Mi igaz benne és mi nem igaz? Mert minden tévely az igazság látszatával hódít.

Vallásosság és vallásosság, katolicizmus és katolicizmus közt különbséget kell tenni. Vallásosság és katolicizmus alatt sokan kizárólag a benső életet és a kifejezetten vallásos kötelességek hű teljesítését értik. Vasárnapi mise, böjt, gyónás-áldozás, imádság, katolikus családi élet és gyermeknevelés, pontos kötelességteljesítés. Világos dolog — de erről nem is érdemes tárgyalni — hogy ha mindenki, de hangsúlyozom, hogy mindenki ilyen katolikus volna az egész világon, akkor nem volna sem társadalmi kérdés, sem egyéb probléma. Mert akkor ép az igazi, az egész embert felölelő vallásosság és a nemcsak egyirányba, hanem minden irányba ható kötelességtudás és igazságosság készítelné az embereket, hogy a szigorúan vett vallási és templomi kötelességek teljesítésével párhuzamban az igazságosság alapján a keresztény szeltemben oldják meg a cselédkérdést, hogy a munkaadó és a munkás között az emberi méltóságnak és a testvéri szeretetnek megfelelő viszonyt kialakítsák, hogy a tőkés, a kereskedő, a bankár egyéni jogos érdekei mellett a társadalmi igazságosság és a szeretet által követelt altruisztikus szempontokat is mérlegeljék és ne csak emberek által alkotott törvényeket ismerjenek, melyeket a liberalizmus talált ki az üzletemberek érdekeinek biztosítására, hanem a természettől és annak Te-

remtőljótól adott jogokat is, melyek az emberek lényeges egyénjogosultságát védik és kizárják a társadalmi igazságtalanságot. De hogy ez lehetséges és megvalósítható legyen, előbb az áteredő bünt és annak minden átkos következményét ki kellene küszöbölni a világból, — ami minden gondolkodó ember előtt azonnal mint utópia tűnik fel.

Mindig lesz és lesz sok olyan, aki a katolikus világjelfogástól távol áll a katolikusok közt is. És ha valamikor el is érnök, hogy az egész világ a katolikus világjelfogást vallja magáénak és aszerint éljen is, akkor addig az időkig sem szabad tétlenül tovább túrni a mai szociális helyzet jogtalanságait és igazságtalanságait.

De ez a jelfogás nem is meríti ki a vallás igazi és teljes fogalmát. Az igazi és a szó és fogalom egész tartalmát kimerítő vallásosság és katolicizmus lényeges járuléka az Isten és a hit érdekeinek aktív előmozdítása. Igazán és teljes értelemben vallásos és katolikus ember nem lehet közömbös jelebarátjának nyomora —, Isten érdekeinek háttérbeszorítása, az Egyház és a hit jogainak lábbaltiprásával szemben. Nemcsak érzelemben, hanem tettben sem lehet közömbös. Igen, ha ilyen értelemben vagyunk vallásosak és katolikusok, akkor ez elég, hogy a társadalom keresztény reformját ettől a vallásosságtól és katolicizmustól várjuk. De ez annyit jelent, hogy minden tehetségünket és energiánkat latba kell vetnünk, hogy szociális kérdés, sajtó, technika, rádió és film és minden egyéb a katolikus világjelfogás szerint nyerjen megoldást és alkalmazást és Isten országa érdekeinek szolgálatába álljon vagy legalább is ezeket az érdekeket ne sértse. Ez a vallásosság, ez a katolicizmus azt követeli, hogy ne csak jámbor, hanem képzett embereink is legyenek, ne csak a templomba járjanak és erkölcsös családi életet éljenek, — habár ez az első feltétel — hanem választásokon és parlamentekben és tanácsstermekben is színt val!janak és ne legyenek közömbösek az iránt, hogy minden jelentősebb állásból kitolnak minket és jogainkat megtorlás nélkül mint nem létezőket el merik sikkasztani. Szóval a farkasok közé kell menni és vagy megtéríteni őket, vagy zsákmányukat elragadni tőlük. És ha valaki azt mondja: De mi köze ennek az örök üdvösséghez! — akkor azt válaszoljuk: Az a köze, hogy ennek az aktív katolicizmusnak hiánya okozta, hogy az ellenség életrevalósága ezer lelket tett már tönkre, hogy a kapitalizmus túlkapásai miatt egy igazi tömegaposztázia indult meg a munkásvilág sorai közt, hogy a kereszténytelen sajtó száz meg száz lelket mérgez meg minden nap, mert mi katolikusok húzódozunk a szociális kérdéssel komolyan foglalkozni és nem kerítettük hatalmukba az eszmeterjesztés hatalmas eszközeit és még most sem érezzük át ezek fontosságát. A katolicizmus elég, igen! de csak az egész katolicizmus.

EGYESÜLETEK VEZÉTOI! Összejöveteleken, gyűléseken használjátok fel az »Új Élet« anyagát, vitassátok meg a fölvetett problémákat!

Tudnunk kell, hogy sokan a publikánusok, a megbélyegzett bűnösök, a kizsárolt utcalányok közül előbb fogják megismerni az Isten égi jutalmát, mint azok az »igazak«, akik olyan megelégedettek önmagukkal. Ezt a Megváltó tanúskodó szava bizonyítja, Isten a szívnek több jószándékát találja ezeknél a bűnösöknél, mint a templomok kazuistáinál, a paragrafuscsavaróknál.

(Jacques Maritaine.)

VÁD- ÉS VÉDŐBESZÉD

Irtó: MÉCS LÁSZLÓ

ÉN, MÉCS, ISTEN SZAVANAK TÖMBITAJA
S MINT KÖLTŐ, ÉLŐ LELKIISMEREI:
SZÉTKÜRTÖLÖM MOST MINDEN ÉGI TAJRA,
HOGY VANNAK ZÜLLÖTT IFJU EMBEREK,
KIKBŐL NEM LESZ SE SZENT, SE HONFIHÓS!
S E FIUKÉRT VALAKI FELELŐS!

A KIS KIRALYFIT RAJONGASTUL ÉGVE
NAGYMESTEREK VÉDTEK A BŰN ELŐL,
GRÓFOK, BARÓK S A PÁPA ÖSZENTISÉGE
IS ÉRDEKLŐDÖTT HOGYLÉTE FELŐL
— EZEKRE NEM VIGYAZOTT LELKI CSOSZI!
E FIUKÉRT VALAKI FELELŐS!

E FIUKNAK NEM VOLT GYEREKSZOBÁJUK,
HOL MESE-FORRÁST REJTENEK A ZSALUK.
LAKASUK VOLT EGY ROSSZ SZAGU MUSZAJ-LYUK,
HOL TÖBB CSALÁD CSÓKOLT, PÖRÖLT, ALUDT;
VAGY ÓLBAN NÖTTEK S RAJUK TÖRT AZ ŐS
E FIUKÉRT VALAKI FELELŐS!

VAGY MŰHELYEKBEN FORGACCSAL, CSIRIZZEL
KAVART HABARCS VOLT, ALOM-MALTERÜK,
AZ ÉLETÜKBEN EMBERJÓSÁG-IZZEL
NEM TALÁLKOZTAK, BÁR AZ ÉG DERÜT
SZÜLT, MERT ISTENNEL VISELŐS!
E FIUKÉRT VALAKI FELELŐS!

POFOZTA ŐKET MESTER, GAZDA, BÉRES
S RUGDALTA A KIKENT, KIFENT SEGÉD:
SOKSZOR VOLT LELKÜK S HÁTUK ALJA VÉRES,
BŐRÜK TETVEKNEK VACSORA S EBÉD.
A CSONTJUK VITRIÓLOS S NEM VELŐS!
E FIUKÉRT VALAKI FELELŐS!

CSAK AZT HALLOTTÁK MINDIG „GAZEMBER”
S HA TÖBBEN VOLTAK, AKKOR „CSÖCSELEK”
IRIGY EBÉK A DŰS KONCOKKAL SZEMBEN
S A HÁBORUBAN AGYÚTŐLTELEK!
ÜVÖLTNI KELL BÁR KÖZHELY, ISMERŐS.
E FIUKÉRT VALAKI FELELŐS!

NEM TUDNAK SEMMIT ŐK A BIBLIARÓL
S HOGY VAN MADÁCH, FAUST, LELEK-ASZTAGOK!
S CSAK ANNYIT TUDNAK AZ ISTEN FIARÓL,
HOGY ELITÉLT MINDEN GAZ GAZDAGOT!
KINÉL SZURONY S ARANY VAN: AZ ERŐS!
E FIUKÉRT VALAKI FELELŐS!

RÓTHASZTÓ TESTI-LELKI ROSSZ KOSZOKBÓL
NEM HÁMOZTA KI SENKI KINCSÜKET!
S ZENGHET A JÓSÁG SZÁZ ANGYAL-TOROKBÓL!
FÜLÜK AZ ÉG SZAVARA MÁR SÜKET.
SZIVÜK GENNYES, SZEMÜK NEZESE BŐSZ!
E FIUKÉRT VALAKI FELELŐS!

EZEKNEK AZ LESZ MAJD A MESSIASUK,
KI FORRADALMAT, PÉNZT: ÉS NŐT IGER,
A MŰLT HULLAJÁN TÁNC LESZ, KURJANTASUK
VILÁG-LÁNGOK KÖZÖTT A HOLDIG ÉR.
JÖN A HALÁL, A MINDENT ELNYELŐS:
ITELET LESZ S VALAKI FELELŐS!

Az egyház szociális munkája és a bolsevizmus

(Copyright by Új Élet)

Schweigl József S. J. (Róma)

Oroszország forradalom előtti viszonyainak a vizsgálata arra a megállapításra vezet, hogy ha az orosz egyház hasonló buzgósággal foglalkozott volna a kor gazdasági és szociális kérdéseinek a megoldásával, mint a katolikus egyház, úgy a bolsevizmus talán ki sem tört volna, vagy ha igen, nem lett volna olyan romboló hatású és esetleg nem is tartott volna olyan sokáig. Ezért az orosz egyháztörténelem tanulmányozásából levonhatjuk a következtetést, hogy az egyház szociális tevékenysége a bolsevizmus veszedelmét mennyire képes csökkenteni. Ezt a veszedelmet senki sem becsüli le, aki tisztán látja a bolsevizmus eszméinek az egész világon való terjedését, a kapitalizmus káros kinövéseit, a kapitalista és proletár körök materialista gondolkozását. Az utóbbi évtizedek fejlődése a proletárdiktatúra felé mutat, annál is inkább, mivel a sovjetpropaganda már évek óta kihasználja a gazdasági krízist, másrészt pedig az intelligencia elproletarizálódik és már a legjobbak is kezdik bizalmukat elveszíteni.

Az orosz papság jóval a forradalom kitörése előtt látta a városokban és a falvakban, különösen a munkásságnál, a materialista szellem erősödését. A lelkészek jelentéseket tettek erről a püspököknek, a püspökök a legfőbb egyházi kuratóriumnak és a cárnak. Általában szükségesnek tartották a vallásos élet kimélyítését. A vallásos élet intenzívebbé tételének a nyomai megtalálhatók a kuratórium 1911—12-ik évi jelentéseiben. A hitszónoklást kiterjesztik, a vallástanitást szigorúbban veszik, vallásos röpiratokat terjesztenek és több gondot fordítanak a papnövendékek kiképzésére. Helyesen vették észre, hogy a vallási kérdésekben való felületes kiképzés nem elegendő a materialisztikus felfogás ellensúlyozására. Ha egy forradalom következik be, ez mind azt el fog pusztítani, ami nem szilárd és nem életképes. Sajnos ekkor kitört a háború és minden erőt erre kellett összpontosítani.

Az orosz egyházi körök és az egyetemi tanárok jól látták, hogy az egyházat a szocializmus terjedése részéről nagy veszedelem fenyegeti. Ezért a moszkvai akadémia behatóan kezd foglalkozni XIII. Leó encyklikájával, a Rerum Novarummal és a következő megállapítást teszi:

»A nyomorban színylődő tömegek helyzetének a megjavítása, az egymással harcban álló pártok kiengesztelése és a szociális kérdés megoldása a pápa szerint csakis úgy lehetséges, hogy a munkások és munkaadók a maguk szervezetei útján egymáshoz közeledést keresnek és a felmerülő vitás kérdéseket egymás között megbeszélik. Ezen szervezetek nem nélkülözhetik a vallás-erkölcsi alapot. Anyagi jólétet keresnek a pogányok is, a keresztényeknek emellett az anyagi jólét mellett az igazságot is keresniök kell. Ezen a szociális és erkölcsi alapon kell felépülnie minden munkásszervezetnek, mert csak így lehetséges a szociális kérdések megoldása, a munka jogának elismerése és csak így hozhatók összhangba a munkások és a munkaadók kívánásai. Ez a lényege XIII. Leó pápa szózatának, amelyben a legnagyobb határozottsággal áll az elnyomottak és a szegények pártjára. Nem nehéz azonban megállapítani, hogy milyen óriási különbség van a pápa és a szocializmus felfogása között. A szocializmus csak lefelé néz és csak földi jólétet követel. A pápa a kereszténység ideáljától áthatva felülemelkedik a földi javakon és az ég felé mutat. A

szocializmus csak a földi életre gondol és ezt tekinti egyetlen célnak, amelyet a magántulajdon elvének erőszakos megváltoztatásával remél elérni. — A pápa a földöntúli életre is gondol és ezt a földi életet csupán, mint átmeneti tökéletlen állapotnak tekinti, amelyben tartós boldogság nem lehetséges és az emberek közötti teljes egyenlőség keresztülvihetetlen. Ennélfogva a pápa felfogása szerint a szociális kérdést nem lehet egy forradalmi átalakulással és az élet formáinak megváltoztatásával megoldani, hanem csupán egy vallás-erkölcsi neveléssel, amiattal kifejlik egy tartós emberszeretet tudata, amely ellenszegül minden elnyomásnak és keresztény szeretettel áthatva igyekeznek segíteni egymáson.»

A jelentés a következő szavakkal zárul:

»Az akadémia teljesen egyetért XIII. Leó pápa gondolataival és kívánatosnak tartja ezeknek terjesztését. Belátja, hogy csak egy eszközzel lehet az általános bajon segíteni úgy, hogy az emberek közötti viszonylatokat megjavítjuk és a legégetőbb szociális kérdéseket megoldjuk. Ennek az eszköze a felebaráti szeretet, és mi hisszük, hogy ennek a győzelme be fog következni.«

Kétségtelenül nagyszerű elismerés ez a Rerum Novarum történelmi jelentőségének és elismerése ez a pápaság szociális tevékenységének az orosz egyház és a moszkvai akadémia részéről.

A vezető orosz egyházi körök ismerték a katolikus munkás és iparos szervezeteket. Erről ír egy *Karlowitsch Sabler* nevű tanár: A *szocializmus békés megoldása* c. kétkötetes könyvében, amely 1908-ban jelent meg. Az író beutazta egész Európát és igen jó összeköttetései voltak kat. egyházi körökkel. Több orosz íróval együtt megcsodálta a flandriai és hollandiai kat. gazdaszervezeteket, a westfáliai és délnémetországi kat. intézményeket, a belgiumi szövetkezeteket, a Raiffeisen-takarékegyleteket, az északfranciai és északolaszországi munkás és gazdaszervezeteket és a bajorországi munkás egyesületeket. Ezek az írók valamennyien kiemelik, hogy mennyire eleven a kat. hit ereje ezekben a szervezetekben, hogy milyen vezetőik vannak és mennyire felülállnak minden pártpolitikán. Rendkívül tetszésre talált a munkáról és a munkásosztályról való ideális felfogás a takarékosagra való nevelés, a tagok erkölcsi vezetése, a családi otthon iránti érzés felkeltése és a munkások és a munkaadók közötti együttműködésre irányuló kísérlet, végül a munkás anyagi függetlenségére való törekvés. — Sajnos orosz egyházi körökben nem mindenütt talált a pápai körlevél kedvező fogadtatásra s még kevésbé igyekeztek a hivatalos körök a körlevél megvalósításához szükséges előfeltételeket megteremteni. Bár egyes orosz filozófusok és teológusok bevették munkaprogramjukba a szociális kérdést. Így Aksakov, Babuskin, Wasilejev, Berdajev, Bulgakov, azonban csak ezek a teoretikusok jutottak arra a meggyőződésre, hogy az egyház nélkül a szociális kérdést nem lehet megoldani.

Az egyház üldözése a törvényhozás által, az egyházi birtokok kizárása, a papság bebörtönzése és a hívők kényszermunkára küldése mind nem ártottak annyit az orosz egyháznak, mint az általánossá vált szemrehányás, hogy az orosz egyháznak nincs szociális múltja. A bolsevik agitátorok mindenütt azt az utasítást kapják, hogy különösen szociális téren igyekezzenek tevékenykedni, mert ez a leghatásosabb fegyver az egyház ellen.

Az orosz egyházban magát a schizmát is nagyrészből a szociális kérdés váltotta ki. Ma körülbelül 120—150 püspöki szék van betöltve, azonban majd minden püspökségnek van egy ellenpüspöke, sőt néhol

kettő-három is. Ennek a széthúzásnak az oka nemcsak a vallás és a politika, hanem nagy részben a szociális kérdés. A bolsevik forradalom tulajdonképpen szociális, amire az orosz egyház nem volt elkészülve és így a bolsevizmus felhasználta ezt a körülményt, hogy magában az orosz egyházban is vizsályt keltsen. A bolsevikiek a katolikusok közzé is beakarták vetni a schizmát, azonban ez nem sikerült nekik. Az Oroszországban élő másfélmillió katolikus, lengyelek, németek, fehér oroszok, litvánok, örmények, magyarok, stb., akik minden üldözésnek ki vannak téve és ma már alig van papjuk, ma is egységesen katolikusok, és legfőbb egyházi hatóságuknak a pápát tekintik. Ahol a katolikus papság beleéli magát a két enciklika, a *Rerum Novarum* és *Quadragesimo Anno* szellemében, ott nem fenyeget a schizmatizmus veszedelme még abban az esetben sem, ha a bolsevizmus valamely katolikus államban kitörne.

Az orosz egyházközségek ma mindenütt programjukba vették a szociális munkát. Sajnos az 1929. áprilisi bolsevik törvény és az ehhez kiadott ugyanebből az évből és 1931-ből származó rendeletek, valamint Stalin hat pontja a gazdasági fejlődésről megtiltják az egyházközségeknek a szociális munkát minden téren. Ha az államrendőrség (G. P. U.) fölfedez egy be nem jelentett egyházközséget, úgy annak vezetőjét és tagjait pénzbüntetéssel és börtönnel sújtja. Egyes esetekben halálbüntetéseket is szabtak ki.

A kievi metropolita, Vadimir, akit 1918. január 25-én a bolsevikiek a templomban az oltárnál gyilkoltak meg, a háború kitörésekor nagy előrelátással a következőket írta a Goles Cerkovi folyóiratba:

»Az egyház és a szocializmus közötti harc rövidesen ki fog törni a mi falvainkban és városainkban. Vajjon készen vagyunk-e a vele való harcra. Sajnos a jeleket nem lehet más, minthogy: nem. A szocializmus ellen csak negative harcoltunk. Ezért mondják a szocialisták mindenütt, hogy az egyház szolidáris a munkaadókkal és a gazdagokkal s ezért az a nagy gyűlölet az egyház ellen. Az egyház szolgálja mindentől távartartják magukat, ami csak valamiképpen összejuggésben van a szocializmussal. A néptömegek, amelyek azt látják, hogy az egyháznak nincs érzelme szükségleteik és panaszaiuk iránt, szívesebben követik a szocialistákat, akik éppen arról beszélnek, ami mindenkinek fáj. Amikor nyugaton a szocializmus behatolt a tömegek közé, a katolikus egyháznak is igen nehéz volt vele szemben fölvennie a harcot. A katolicizmusnak a küzdelme azonban nem reménytelen és sikerrel is jár.«

Ha Belgiumban, Hollandiában és Délnémetországban a bolsevizmus kitörne, úgy valószínűleg a munkások és a parasztok volnának azok, akik hamarosan visszavágnának a multat és a régi állapotokat. Ugyan ezt nem lehet Oroszországról mondani. Igaz, hogy Oroszországban sem rajonganak a munkások és a parasztok a szovjet rendszerért. Azonban sem az orosz munkás, sem a paraszt nem kívánja vissza a régi állapotokat.

Ne csodálkozzunk tehát azon, hogy a bolsevizmus, amely világforradalmat készít elő, oly nagy figyelemmel kíséri a katolikus egyház szociális törekvéseit. — Ha az utolsó évek bolsevik irodalmát behatóan vizsgáljuk, úgy észrevehetjük, hogy a bolsevizmus mindenek fölött két dologtól fél. Az egyik a két *szociális enciklika* a *Rerum Novarum* és a *Quadragesimo Anno*, a másik a *családi élet szentsége*. Nekünk katolikusoknak meg van a legfőbb egyházi fejünk, amelynek vezetése mellett nagyarányú és áldozatos, jótékonyági tevékenység fejlődött ki. Meg van az érzékünk a sajtó iránt, a szerzetes rendek és a kongregációk fenn-

tartják a kapcsolatot a nép legszélesebb rétegeivel és meg vannak a szervezeteink minden korosztály és minden társadalmi rend számára. De ha ezeket szembeállítjuk az ellenfél agitálásával, a nagy nyomorral és a bolsevik eszmék gyors terjesztésével, úgy arra a megállapításra jutunk, hogy csak a legnagyobb fokú erőfeszítés menthet meg bennünket. *Ugy az egyházi, mint a világi köröknek nagyarányu szociális munkát kell kifejteniök egészen a legnagyobb fokú önfeláldozásig. »Stat crux dum volvitur orbis!«*

Magyar prózairók

II. MÓRICZ ZSIGMOND

Possonyi László dr.

A millenium utáni idők kiábrándultjaival jelentkezett Móricz Zsigmond is a magyar irodalomban. Azokkal, akik már nem merték vallani, az extra Hungariam non est vitát, sőt úgy találták, hogy a magyar életet kell más európai országok életszintjére nivellálni. Európát már régen nyugtalanították azok a szociális eszmék, amelyeket azután részben a háború segített diadalra. A század elején mihozzánk is elérkezett a változott idők szele. Egy kis írói kör, amelyet folyóiratuk után nyugatosoknak kereszteltek el, a magyar élet radikális átépítését látta legfőbb céljának. Kicsit kossuthi tett volt ez is, mert ők sem tartották már elégségesnek a lassú reformokat, hanem forradalmi újításokat kívánták, radikális operációt a nagy betegség gyógyítására. Az Ady vésztojásló próféciái mellett Móricz Zsigmond a magyar parasztnak és a vidéki életnek leleplezésszámba menő rajzaival vonta magára a figyelmet. A Jókai romantikus paraszjától és népszemléletétől ugyan meg volt a szerves fejlődés Mikszáthon és Gárdonyin, Petelein és Tolnain keresztül a realisabb és húsból-vérből való ábrázolásokig, de a magyar olvasóközönség nagyrésze mégis bombaként hatott a természetes ábrázolásnak az a merészsége, amellyel Móricz a vidéki életről az utolsó lepleket is lerángatta.

Magyarország a végletek hazája és ha minálunk is volt legtovább lehetséges az önámító és sokszor népszínműszerű beállítás, amely a legtöbb parasztgazdát deákferenci bölcsességűnek, a magyar életet pedig valami szivet-lelket gyönyörködtető idilliumnak igyekezett rajzolni, — hamarosan beállott a reakció és Móricz Zsigmondot már igazán nem lehetett azzal vádolni, hogy akármit is szépíteni akarna. Őt nem tartotta vissza a nemzeti hiúságnak semmiféle gátja, hogy a falusi embert olyanak ne rajzolja, amilyenek hosszú vidéki vándorlásai közben megismerte, sőt inkább az volt a célja, hogy minél véresebb színekkel fesse azt a szellemi és erkölcsi elmaradottságot, amelyben az ország nagy részének lakossága sinylődik.

Megkaptuk tehát a Móricz robbanó tehetségének gyümölcszeként a földimádó, zsugori, kapzsi, úrgyűlölő, asszonyát, gyermekét tipró, istentelenül káromkodó, csak asszonyra, borra és húsrá éhes parasztságnak, mulatozó vagyonát esztelenül elherdáló, lelkiismeretlen, néppel nem törődő és a kulturának szinte hozzáférhetetlen úri osztálynak és az ezek közt élő és belőlük származó kálvinista papságnak, a falusi hivatalnok osztálynak és iparosságnak olyan fénykép galériáját, amitől ökölbe szorul az olvasó keze és vagy lerombolni szeretné Móricz Zsigmonddal együtt ezt a világot, vagy kivándorolni belőle.

Móricz Zsigmondot tagadhatatlanul sok jószándék vezetí könyvei megírásában. Az író toll sokszor ostorrá változik kezében és szinte frenetikus

Tolsztojnál vagy Undsetnél, de akiknek régiójába sohasem tudott feljutni. Hol van tehát benne az a gátlás, amit eddig nem sikerült áttörnie. A teher-ségében semmiesetre sem. *Kevés öserejűbb tehetségét szült a magyar föld napjainkig, mint éppen őt.*

Munkáink elolvasása után pedig balgaság volna azt állítani, hogy alakjai nem kitűnően meglátott hús és vér figurák és hogy csak írói irányzatosság vagy tézis-szerű kidolgozás hozta volna őket létre. Legfeljebb színdarabjaiban találunk néhány lehetetlen összetételű, megmagyarázatlan alakot. De prózájában a jól meglátott embereket szuggesztív tehetségével szinte tipussá tudta nagyítani és szét kell boncolnunk alakjait, hiszen azok nagyon alkalmasak arra, hogy úgy rajongói, mint ellenségei szemében egy olyan világnézetet alakítsanak ki a magyar parasztságról és vidéki életről, amely szerintünk nem mindenben helytálló. Nem lehet célunk bármit is eltagadni a magyar élet visszásságairól, sőt Móricz Zsigmond egyik legnagyobb érdemének tudjuk, hogy rengeteg dolgot megmutatott és tudósított népünk és viszonyaink hibáiból, amit megjavítani sokkal könnyebb lesz ezekután, mintha továbbra is illuziókban ringatnánk magunkat. Móricz Zsigmonddal szemben azonban az a kifogásunk, hogy

**E HÓ VÉGÉN JELENIK MEG az »Új Élet« kiadásá-
sában Spez Sándor dr. könyve,**

OKKULTIZMUS ÉS CSODA

**cimen. RENDELJE MEG minél előbb kiadóhivatalunkban.
Ára fűzve 20 Kč. Kötve 25.**

meghamisította magát az embert. Aránytalanul sokat mutatott meg az ál-lati részéből és aránytalanul keveset abból az isteni örökségből, ami egy-egy rablógyilkosból is feltör néha az akasztófa tövében, de előtör, mint dühvel támad neki a sok visszásságnak, ami a magyar életben felháborítja. Nekünk mégis keresnünk kell az okát, miért nem tartjuk az ő prófétaságát igaz prófétaságnak és eszközeit célravezetőnek. Elsősorban is látásmódjában van a hiba. Hiszen az orosz írók, élükön Dosztojevskivel, szintén nem kerülgették a bünt és a nyomort rajzaikban és nem volt olyan emberi szenvedély, amit regényeikben elénk ne tártak volna. Az orosz élet erre még bővebb anyagot szolgáltatott nekik, mint nekünk a mi viszonyaink. Mégis azzal az egy ténnyel, hogy ezek az írók hittek valami megváltódásban, munkáik nem tesznek olyan kétségbeejtő benyomást, mint Móricz egy-egy írása, például a *Fáklya*. Móricz Zsigmondnál a megváltódás teljesen hiányzik. Innen van regényeinek lehangoló hatása. Értsük meg, nem tragikus, hanem lehangoló. Aki önála elbukik, az örökre bukik el, *Móricz Zsigmond messze túllépte a l'art pour l'art kereteit írói célkitűzéseiben, egyenlő mértéket alkalmazunk tehát magunk is, mikor számonkérjük tőle az esztétikai szempontok mellett a morálisokat is.* Művész volta természetesen nem engedhette, hogy példás Józán Pistákat sorakoztasson fel kontraszt alakoknak. Az ő hősei is gyenge, esendő emberek. Ez természetes. Éppen, mert az emberi nyomorúságot meglátta, alkothatott volna igazán nagyot. Nagy koncepciói azonban általában monumentális torzók maradtak és minden egyes munkája újabb nekigyürkőzés, hogy kiharozza magából azt, amit talán megcsodált egy-egy szerencsésebb pályatársánál, a Krisztus jobbán felfeszített latorból. Valószínű, hogy ez a megváltódási érzés egy pillanatra a baloldali latorban is megmoccan, de az ő alantasága éppen abban nyilvánult meg, hogy a megrögzöttség kemény kérgeit

nem tudta már áttörni a belül megrezenő érzés. Móricz Zsigmond pedig éppen ebből a belső emberből mutat meg olyan keveset, mintha ez a minden emberben lappangó belső mag örök meddőségre volna ítélve és sohasem törhetné át az elromlottság kérgéit. Mintha az ő Alföldje lecsapolt vizeivel az ott lakók belső vegetációja is kiszáradt volna és végkép elvesztette volna fejlődési lehetőségeit.

Ez az örök halálraitélttség az, ami Móricz Zsigmondtól minket elriaszt és ami miatt nem hihetjük, hogy új korszakot készíthetne elő a felkekben és hogy egy nemesebb generáció kialakításában sok része lehetne. Az ő horizontja nem olyan tág, hogy a Koponyák hegyének keresztje is beleférne, ahonnan pedig az egész világ megértésére nyílik kilátás.

Alkotásaiban nincsenek meg azok az emberi értékek, a humánumnak az a mélységesen igaz átérzése, amely egyedül avathat maradéktalan nagysággá író, olyanná, aki gyógyít és irányt tud adni és reprezentálhatja egy népnek a pszichéjét, mint azt Reymont reprezentálja úgy honfitársai, mint a világ számára. Pedig Móricz Zsigmondban rengeteg az ígéhirdető szándék. Végigvonul az életen legátusi kirándulásaitól kezdve főalakjai beállításáig. Turi Dani és a Fáklya Matolcsy Miklósa, Báthory Gábor és Nyilas Misi mind megváltó szándékokkal közelednek a néphez és országukban valami jobbat akarnak az eddiglevőknél. Móricz Zsigmond együtt gyötrődik hőseivel és javítani szeretne ott, ahol ő látja leginkább a szörnyű elesettséget. *Tele van jószándékkal ez az író*, legtöbb nagy alkotásának végigolgvása után mégis olyan kiábrándító érzésünk marad, mint mikor »Az Isten háta mögött« öngyilkosságnak rohanó tanítónője kiesik az elsőemeleti ablakból és lehuppan a földre. A nagy nekiszánakozásokkal szemben az eredmény suta és csak valami keserű diszharmoniót kelt.

Móricz Zsigmond írói arzenáljában tehát nagy hiányosságoknak kell lenni, bármily nehéz is ezt annál az írónál megállapítani, akinek minden sora és minden alakja annyira érdekes, hogy alig lehet könyvei olvasását abbahagyni. Tegyük fel, — hogy a kozmosz, az emberi lét nagy kérdései, a jellem és a lélek elrejtett gyökerei, amiknek felfedezéséért és a bennük való eligazodásért a nagy művészek munkáit kezünkbe vesszük, — hét fátyollal vannak letakarva. Várjuk, hogy valaki kézen fogjon, mint Dantét Beatrice és felfedje előttünk a titkokat. Móricz Zsigmond ebből a feltételezett hét fátyolból *négyet vagy ötöt kitűnően felfed. Olyan rajzát adja az egyszerűbb és külsőségebb életmegnyilvánulásoknak, amiben a legjobbakkal versenyez.* Ezért érdekesebb regényeinek minden egyes lapja az egésznél és ezért csodálhatjuk meg, mint novelláíró, akár első nagyszerű elbeszélésében, a Hét krajcárban, Szegény emberekből, akár a legutóbb díjat nyert Barbárokban. Elbeszélésben meglepődhetünk egy lelki motívum egyszerű felvillantásával, vagy egy embertípus karakterisztikus rajzával, mint azt a Barbárokban olyan hiánytalanul megkaptuk.

De az igazi nagy regénnyel szemben magasabb igényeket támaszt az ember. Ahol az író egy életet ír le, vagy egy életsorsot dönt el, az összes kérdésekre feleletet várunk, ami ennek az emberi pályafutásnak keretében felmerül. A Móricz túlságosan testies, földhöztapadó és zsíros problémavilágában pedig olyan nagy helyet foglalnak el a primär életfunkcióknak, evésnek, ivásnak, szaporodásnak leírásai, hogy a lélek magasabb és megmagyarázhatatlanabb vágyakozásai jóformán teljesen eltorpülnek és jelentőségüket veszítik mellette és az emberi lét legizgatóbb és legtitkosabb rugói felpattantatlanul maradnak. Felnagyítva látjuk embereinek pórussait, jövését-menését és legapróbb életmegnyilvánulásait is, mint a mikroszkóp állatkáinak rajzását és tenyésztését. De alig kapunk bizony-

ságot arra, hogy az emberi hangyaboly nyüzsgésének több értelme volna, mint az ázalagok életének. Ebben a Móricz teremtette világban hiányzik egy magasabbrendű életnek minden sejtelme és hite, innen származik egész művészetének egyoldalúsága. Látóhatára a föld peremével lezárul és mert mindent innen a földről akar megmagyarázni, még a földi élet illúzióját sem tudja tökéletesen visszaadni. Javító szándékai is valószínűleg ennél a pontnál mondanak csődöt. Azért nem tud igazi tragikumot felkelteni, mert hiányzik belőle az a lelki mérték, amivel alakjai hibáit, bűneit és bűnhődéseit megmérhetné. A külsőleg és egyszerűbb életmegnyilvánulásokban pszichológiailag is kitűnően megírt alakokból hiányzik a léleknek az a néhány felvillanó szikrája, ami igazán élővé és az olvasó számára felejthetetlenül tehetné őket.

Feltűnően bántó még sokszor doktrinár szocialista felfogása, ami legutóbbi regényéből a »Forr a bor«-ból is kiütözik, ahol még a valóság kedvéért sem tud jószándéku urat elképzelni. Ebben épp olyan igaztalan, mint paraszt ábrázolásainak egyhangú állatiasságában. A városi élet pedig örökre hozzáférhetetlen maradt számára, hiába él évtizedek óta a fővárosban, annak legfeljebb külvárosi típusait tudta iróilag felszívni magába. Ez tehetségének merev körülhatároltságát mutatja. *Ami a legnagyobb értéke munkáinak, az az a nyers őszinteség, amivel azt, amit igaznak tartott, mindig ki is mondotta.* Ha nem is jutott el odáig, hogy a magyar parasztságról egyetemesebb képet rajzoljon, amibe például a nyugatibb kultúrájú dunántúli, erdélyi vagy szlovenszkoói magyarság típusai is elférhetnének, a tiszántúli kálvinista parasztságnak és úri osztálynak olyan jellemzését adta, amelyben utólérni aligha fogja tudni valaki.

Az Egyház tanítói tekintélye és a gazdasági kérdés

Havas Vilmos

Kétségtelen tény, hogy a mai gazdasági rend nem tudja hivatását: az anyagi javak rendezett termelését és azok igazságos elosztását teljesíteni. Ez pedig csőd. Általános megállapítás szerint a baj oka a kapitalizmus, tehát a gyógyulás előfeltétele a kapitalista termelési mód megszüntetése. Ez azonban csak negáció, amelyet a második lépésnek kell követni: egy új, igazságosabb gazdasági rend megalkotása. Ezen a téren azután a legellentétesebb meggyőződések állnak egymással szemben; ezek az ellentétek pedig áthidalhatatlanok, mert ideológiai, világnézeti különbségen nyugszanak: egyrészt a materializmus, másrészt az Isten-hiten és lélekvalláson alapuló keresztény világnézet. Ezt az áthidalhatatlan ellentétet szimbolizálja ma két szó: Róma és Moszkva.

Róma a világegyház központja és szíve, azé az Egyházé, amely a népek neveiője volt, amely emlíni nevelte a civilizációt és a kultúrát, amely nemcsak az ég felé vezette a lelkeket, hanem meg tudta teremteni a földi megelégedés hazáját is akkor, amikor gyermekei még hallgattak reá. De jött a kor, az emberiség kamaszkora, amikor a vér és a nemtelen indulatok lázadoztak és lázadoznak még ma is (bár a meghiggadás számos bízató és sokat ígérő jelével már találkozunk), amikor ösztönösségében megtagadta szülőjét, annak intéseit, útmutatásait megvetette és elindult, hogy ösztönei szerint rendezze be életét. Be is rendezte szépen. Most attól koldul! —

Az emberiség egy része belátja, hogy tévútra került, amikor az örökérvényű igazságoktól elfordult és megvetette azt, aki azok őrzője és letéteményese; ez a rész belátja, hogy nem marad más hátra, mint az Egyház vezetése mellett, az erkölcsi törvény útmutatásai alapján megvalósítani az új igazságos társadalmi és ennek alapul szolgáló igazságos gazdasági rendet;

A liberális klasszikus közgazdaságtan a gazdasági életnek öntörvényességét hirdette, amennyiben főelvnek mondotta ki azt, hogy a gazdasági életnek vannak saját, különleges, minden egyéb szellemi és erkölcsi törvénytől független törvényei. Ez által tagadta az Élet egységét, amely szerint a különböző életmegnyilvánulások egy egységes életelvnek a folyományai. Valljuk azt, hogy a gazdasági-, tudományos-, irodalmi-, művészeti-, vallási- és erkölcsi élet működéseit nem lehet függetleníteni az őket létrehozó egységes életeltől. A klasszikus közgazdaságtan öntörvényességi elvének az érvényesítése tehát a gazdasági életnek függetlenízése az erkölcsi törvénytől nem is járhatott más eredménnyel, mint magának az életnek teljes felbontásával. — Az Egyház vallja az egységes Élet elvét, az egyenlő Istenfiúságot, ami a hit és erkölcs uralmát jelenti az élet egész vonalán. Minden, ami ezen elvnek megvalósulását jelenti az egyuttal az emberi boldogság tényezője is; viszont ami ezen elv érvényesülését akadályozza, a társadalom szerencsétlensége és hosszabb érvényesülés esetén annak halála.

Az Egyház az életet irányító elvet: az egyenlő Istenfiúság elvét Krisztustól kapta és azóta állandóan hangoztatja, hogy a krisztusi erkölcsi törvénynek alkalmazása nélkül nem lehet az igazságot megvalósítani; enélkül pedig nincs békés élet, nincs nyugodt társadalmi fejlődés. Az Egyháznak épen az a hivatása, hogy az ellentétes vélemények óriási tömegében az igazságot megőrizze és közvetítse az emberiségnek.

Amikor ezt az alapvető kat. tant leszögezzük, amely nélkül senki sem lehet katolikus, szükségét érezzük e tétel világos kifejtésének. Elsősorban azért, mert kat. körökben sem egészen világos, tiszta és átgondolt nézetek uralkodnak a tannak mibenlétét és hatásait illetőleg. Jelenleg csak azokról beszélünk, akik »pápábbak a pápánál« és aggodalmaskodásukban megközelítik a herezist. A tévedés nemcsak a tagadásban rejlik, hanem az Egyház tanításán túlmenő igenlésben is. Tehát nemcsak balfelé kell a tant megvédeni, hanem jobbfelé is. Ne azonosítsuk saját túlzó meggyőződésünket az Egyház tanításával és ne kiáltunk anatómiát azokra, akik radikálisabbak nálunk. Mert, amikor az Egyház elvekben, tételek igazságok leszögezésében és vallásában hajthatatlan, ugyanakkor teljes szabadságot ad az elvek megvalósítására való törekvésnek; ez utóbbi változhatik meggyőzések, viszonyok, az emberiség fejlődési foka szerint. Vagyis: az Egyház az elvet adja, annak megvalósítását az emberre bízta. (Természetesen az elv gyakorlati végrehajtását felül bírálhatja.)

Mi az Egyház? A Krisztusi tan és erkölcs őre, annak közvetítője; letéteményese annak, ami a lélek életére vonatkozik. Mire vonatkozik az Egyház csalhatatlansága? A hitre és erkölcsre. Tehát az Egyház hivatása nem tudományt tanítani, sem az emberi életet külsőleg berendezni; amaz a tudomány feladata, emez az emberi fejlődésé. Ezekén a területeken az Egyház nem csalhatatlan. Ezt maga az Egyház nagyon jól tudja és innen származik óvatossága, konzervativizmusa, de éppen ebben nyilvánul meg hosszú évezredekre visszanyúló bölcsesége; tudja, hogy a tempó, a szenvedély a célelérés vágyából fakadó lázasság sokszor tévútra csalja az embert és azért nem követheti az úttörőket, mert hiszen ezek sokszor tévutakra térnek, ahonnan vissza kell fordulniuk. De ha az Egyház

az útvesszők sorába nem is áll be, amint nem az a hivatása, mégis végtelenül értékes szolgálatot tesz nekik azzal, hogy az örök igazságokat tartja elébük és ezeket adja oda nekik világítófáklyáknak a sötétben való tapogatózásnál.

Igy lobogtatja az Egyház az egyenlő Istenfiúság fáklyáját az emberi élet minden vonatkozásában, tehát a gazdasági életben is. A legfőbb elv: Egy Istennek vagyunk egyenlő gyermekei, tehát testvérek és mint ilyeneknek egyenlően van jogunk a természet adományaira, a földre és annak terményeire.

Az emberi fejlődés az életnek mindig új és új formáit veti felszínre. A gazdasági életben a fejlődés adva van a munkaeszközök tökéletesedésével, új munkaeszközök feltalálásával. A gazdasági formák nem lehetnek állandóak, hiszen természetes, hogy másnak kell lennie a tisztán kézi, esetleg állati erő segítségével végzett munka alapján álló gazdasági rendnek és másnak a gépek munkájával dolgozó gazdasági rendnek. Ilyen gazdasági forma az is, vajjon a termelő eszközök magánbirtoklása mellett, vagy közös birtoklása alapján történik-e a termelés. Lekötötte-e magát az Egyház valaha akármelyik termelési mód mellett? Nem. Nem emelt kifogást a jezsuiták által alapított és 150 éven át fennálló paraguayi kommunista társadalom ellen, nem ítéli el a magántulajdonon alapuló társadalmi rendet sem; de hirdeti a legfőbb elvet a gazdasági életben: a *közjót*. Ezért tanítja a magántulajdonról, hogy annak használata nem függ a tulajdonos kénye-kedvétől, hogy a magántulajdon hozamából csak annyi az övé, amennyi a saját és családjának eltartására és hivatásbeli kötelességei teljesítésére szükséges, a többi a közéré. Tehát az Egyház előtt nem az a fontos, vajjon a magántulajdon-e az a rend, amelynek alapján a termelés történik, vagy a termelőeszközök társadalmi tulajdona alapján, hanem az, hogy a szeretet és igazságosság parancsa, a közjó érvényesüljön.

Az Egyháznak magának szintén lehet elgondolása ezen a téren, de ezen elgondolását maga sem értékeli olyannak, hogy az kötelező volna a katolikusokra. Azok tehát, akik anatómát kiáltanak mindenkire, aki az Egyház önmagára vonatkozó tanítását tartva szem előtt, a gazdasági kérdésben a szabad meggyőződést és célratörékvést hirdeti, tévednek annyiban, hogy az Egyház tanításával ellentétben az Egyház infallibilitását vallják a gyakorlati gazdasági élet terén is. Az Egyház követeli az erkölcsi törvény érvényesülését itt is, amely szerint Isten a földet mindenki számára teremtette, tehát mindenkinek joga van a föld terményeihez. Erre vonatkozólag álljon itt két idézet a Corpus iuris canonici-ből: »Jure naturae et jure divino omnia sunt communia omnibus.« (Dist. VIII. c. 1.) Magyarul: A természetjog és az isteni jog szerint minden mindenkinek közös tulajdona. A másik: »Communis usus omnium, quae sunt in hoc mundo, omnibus hominibus esse debuit.« (Causa XXII. qu. 1. c. 2.) Vagyis: A világon létező összes dolgok használata minden ember számára közös kell, hogy legyen. A mód megválasztását amely szerint ez elérhető, a társadalomra bízza az Egyház. Ő maga nem lehet az úttörők között, de híveinek igen is ott kell lenniök; nem szabad a haladást teljesen átengedniök az ellentábornak, mert abban az esetben a mi részünk csak a kulló-gás mások nyomában és ennek következménye az, hogy legfeljebb megtúrt elemei lehetünk egy olyan társadalomnak, amelyet mások nélkülünk, sőt gáncoskodásunk ellenére vívnak ki.

Akik a termelőeszközök magánbirtoklásának alapján állnak, rendesen

a két pápai enciklikát: a Rerum Novarumot és a Quadragesimo Anno-t szegezik mellünknek. Ezekre vonatkozólag azonban meg kell jegyeznünk, hogy a pápai enciklikák nem elvont dogmatikus és jogbölcseleti értekezések, hanem pászorlevelek, amelyeknek célja rámutatni arra, hogyan valósíthatók meg a keresztény elvek az *adott viszonyok között*, jelen esetben a kapitalista gazdasági rendben. Egészen világos lesz ez előttünk, ha elolvassuk a Quadragesimo Anno következő kijelentését: »A mi nagynevű Elődünk (XIII. Leo) az ő körlevelében leginkább azt a gazdasági rendszert tartotta szem előtt, amelyben a termeléshez általában mások adják a tőkét és mások adják a munkát, s amelyet röviden és találóan így jellemezett: »Amint a tőke munka nélkül, úgy a munka tőke nélkül fenn nem állhat.« A fogalmazásból világos, hogy itt a pápa nem foglal állást ama termelési mód mellett, amikor más kézben van a tőke és más szolgáltatja a munkát, hanem csak azt jelenti ki, hogy az ilyen gazdasági rendben tőke nem lehet el munka nélkül és munka tőke nélkül. Egy másik helyen, a fenn nyilatkozatokkal kapcsolatban, amelyek a Leo-féle enciklika egyes pontjainak magyarázata körül lefolytak, azt mondja I. Pius: »Készségesen megragadjuk az alkalmát, hogy tehetségünk szerint megfeleljünk a kétségekre.« Nem világos kifejezése ez annak, hogy itt nincs szó a tanítói hivatal gyakorlásáról? Sőt, az enciklika a tulajdonjog határainak megállapítását a tudomány hatáskörébe utalja; megállapítja, hogy a társadalmi élet követelményei szabnak határt a tulajdonjognak és hogy a tulajdoni jog korlátozásának mértékét a közjó érdekei szabják meg. Tehát igenis lehetséges pl. a tulajdonjogot tisztán a használati eszközökre szorítani, ha ezt a közjó így kívánja. — Állításunk helyességének igazolására hivatkozom még egy koronatanúra, akinek sem tudását, sem egyházas érzését, sem éltszentségét senki sem tagadhatja: Prohászka: »Kultúra és terror« c. művének »A szocialista theória« c. fejezetében ezt írja: »Senki sincs a magánbirtoklás joga, észszerűsége ellen. De lehetnek társadalmi állapotok, mikor a termelési eszközök magánbirtoklása társadalmi szolgáltatásra vezet; akkor azután a magánbirtoklásnak ezt a nemét a szükség szerint megszorítani nemcsak lehet és szabad, de kell is. A magánbirtoklás azon tárgyakra nézve, melyek a fogyasztásnak szolgálnak, mindig meglesz; ezt igenis kell fenntartani; de a termelés eszközeire nézve nem lesz, akinek pénze van, aki pénzt szerez magának, az elköltheti, de tőkét nem csinálhat belőle, mert a termelési eszközök nem mehetnek át magánbirtoklásba.« Azután tiltakozik az ellen, hogy őt szocialistának (szociáldemokratának) tartsák és azt mondja: »E reflexiókkal csak útját akartam vágni annak az együgyű följogságnak, mely a magánbirtoklást illetőleg mindenmost meghevőben thézist s változatlan dogmát lát, amely teljesen elzárkózik a társadalmi fejlődésről való gondolatok ellen.«

Precizírozok: Jelen fejtegetésemmel nem akarok állást foglalni egyik

*) Magától értetődik, hogy a pápai körlevelek, mint például a Quadra Anno, ha nem is tartalmazzak hitbéli ex-cathedra döntéseket, a katolikus szociális munka terén irányadóak és ily tárgyi részletesebb és továbbépítő munkálkodásnak alapját és kiindulását kell hogy képezzék. Világos, hogy pápai megnyilatkozásokat a józan és lojális értelmezés lehetőségein belül saját álláspontunk szerint értelmezhetünk. (Szerk.)

»Aki az evangélium fölélegessé teszi a társadalmi átalakulást, vagy hogy egy csapással nyélbeüti a mindenkorra érvényes társadalmi rendet, azok sem azt nem tudják, hogy mi az Isten országa, sem azt nem értik, hogy mi a társadalom.

termelési mód mellett sem. Csupán annak a bizonyítására törekedtem, hogy az Egyház a gazdasági rend kialakítását a társadalomra és a tudományra bízta. Ebben a tekintetben teljeseñ szabadok vagyunk és nem jövünk ellentétbe az Egyház tanításával, ha akár jobb, akár balfelé keressük a megoldást feltéve, hogy az erkölcsi elvet: az egyenlő Istenfiúságot és az ebből folyó közjót soha szem elől nem tévesztjük.

Ennek a nézetnek a helyességét bizonyítja az Egyház állásfoglalása a századok folyamán. Azt látjuk ugyanis, hogy a szabad állásfoglalást az erkölcsi parancs határain belül sohasem gátolta. Vegyük pl. a középkori Egyház tanítását az uzorát illetőleg. Eszerint uzora minden munka nélküli nyereség. Tehát nemcsak a kölcsönrel kapcsolatosan keletkezik uzora, hanem csereüzletnél, eladásnál, munkabérenél, bérletnél, üzletnél, ha nemcsak munkámat és kiadásaimat téríttetem meg, hanem hasznot is szedek. A későbbi skolasztikában már megtaláljuk a termékeny szerző-

VÉRTESEI FRIGYES pécsi teológiai tanár beszédéből:

»A katolikus egyház felfogása a magántulajdonnal szemben kétezer éve egyformán hirdeti: minden embernek egyformán joga van az élethez és a munkához, a testüket betakaró ruhához és legalább egy szűk kis hajlékhoz. Krisztus elítélte a nagy vagyont és hirdette a szegénységet, de nem azt a földhözragadt szegénységet, melyben még a vadállatoknál is rosszabb sorsa van az embernek. Krisztus nem hirdette, hogy követői szó nélkül tőrjenek el mindent és keresztény módon pusztuljanak el, mikor egyesek mérhetetlen vagyonokat halmoznak fel. Az egyháznak ki kell állnia a bolsevizmus és a kapitalizmus bűneivel szemben, még ha börtönnel is fenyegetnék meg érte papjait és ha bolsevistának bélyegeznek mindenkit, aki a kapitalizmus kereszténytelenségeivel szembe mer fordulni.«

dések tanát is, ami már az osztaléknak az igazolása és ellentmond szt. Tamás tanításának. További eltérést találunk a modern kat. szociológusok és közgazdászok némelyikének is. Csak kettőt említék. Albert Weisz dominikánus és freiburgi egyetemi tanár »Zins und Wucher« c. művében ezt írja: »Kapital ist fruchtbar gemachtes Geld. Geld ist nur aktuell nicht fruchttragend, aber potenziell ja, denn durch eine weitere aktive Macht: die Arbeit, werden daraus Früchte gezogen«, ami ellentétben áll a régi egyházi állítással, hiszen a Corpus iuris canonici (Dist. XLVII. c. 8.) azt mondja: »Usurae arte nequissima ex ipso auro aurum nascitur«, tehát a pénzből eredő haszon uzora. Még tovább megy a modern katolikus közgazdaság egyik legtekintélyesebb képviselője, Heinrich Pesch: »Lehrbuch der Nationalökonomie« c. művében: »Die Grundrente, als Bestandteil des Unternehmereinkommens, als Widervergeltung für die Bodennutzung ist Konsequenz des Privateigentums«, ami már teljesen kapitalista elv és tökéletes ellentétben áll a régi egyházi felfogással, amely szerint egyetlen értéktermelő eszköz a munka.

Tehát, mint látjuk, a véleményeknek és meggyőződéseknek teljesen szabad érvényesülése alapvető gazdasági kérdésekben is, anélkül, hogy az Egyház kárhóztatta volna ezen közgazdasági állásfoglalásokat, épen azért, mert az elv gyakorlati megvalósítása a társadalom és nem az Egyház feladata.

Hit és tudás

Diosi Kornél

A katolikus, keresztény öntudatnak a kiépítésén kell minden erőnkkel fáradozni. Elsősorban azért, mert ez a magasságok felé tekintő kat. ember kultúrfeladata, másrészt nem csupán ideológia. Az etikai alapon nyugvó kultúrértékek ápolásának a való élettel vannak fontos, életbevágó kapcsolatai. Ifjúságunk határozza meg a jövődőt. A jövő kiépítéséhez, a kat. erőteljes megújuláshoz a mi erőnkbe vetett nemesebb hitünk is nagyban hozzájárul. A nem kat. szellemű Hauptmann, a német irodalmi triász egyik legnagyobbika is elismeri, hogy a küzdelemhez hit kell. A mi szociális igazságaink keresztülviteléhez is hitre van szükségünk. — Ezért állunk biztos etikai alapon, mely minket az igaz hit erőteljes fegyvereivel, bátorságával ruház fel a harcra, s egyben védőpajzsunk is. E védőpajzs szilárd. Tudományos, logikus gondolkozásból fakadó hitünk védőpajzsán nem hatol keresztül az ellenség dárdája. Ezért büszkén, bátran, önbízva állunk a porondra az elkövetkező új kor küszöbén. Látjuk azt a határozatlanságot és rosszakaratú kaoszt, mely az emberiséget a tudatlanság labirintusaiba és a kétségbeesés örvényeibe kergeti. Ismerjük azt a robbantó frázisokkal fűszerezett logikát, mely in mellias res megtéveszt még intellektueleket is. De a kiindulás téves. Csak kis összeg differencia legyen a megtévesztő kiindulópontnál, az a végtelenben végtelen eltérést eredményez az igazságtól. Ezért helyzetünk komoly felismeréséből fakadó szilárd katolikus hittel revízió alá kell vennünk az eddigi téves előítéleteket, melyek ünnepélyes alkalmakkor színesen puffogó frázisokban nyilvánulnak meg, de mikor igazi testvéries, demokratikus értelemben vett, csendes építő és nem kultúrértékeket veszélyeztető munkáról van szó, akkor mincs reális értelmük. A panem et circenses pogány korszelleme veszélyezteti a mi magasabb kultúrvilágnézetünket. A közélet, a politika, a mozi, színház, a sajtó és rádió ezer veszéllyel fenyegeti a jövő magasabb, keresztényibb kultúráját. Ezeknek a környezeti hatásoknak eredménye, hogy még öntudatosabb, keresztények is 80 százalékban kereszténytelen szellemben gondolkoznak.

A »modern« ember nem szeret gondolkozni. Elmélyülésében gátolja őt az idegen rohanó élet ezer meg ezer izgalma, visszalökése. Nekünk azonban nem szabad szemet hűnyni az örök igazságok, a mérhetetlen értékek előtt. »Mit ér a világ minden gazdagsága, ha lelkednek kárát vallod« — mondja a biblia. Ez a bibliai hivatkozás azonban nem akar gúnyos értelemben vett ú. n. légüres tér lenni. A dualizmus tanát vallva, a magasabb célt földi életünkben földi, anyagi eszközökkel is kötelesek vagyunk támogatni. Sokaknak, egész osztályoknak vannak ezek az élethez szükséges anyagi eszközök lehetetlenné téve. »Addig nem nevelünk a társadalom számára embert, míg lehetővé nem tesszük, hogy kivonúlhassanak a macskazúgokból« — mondja a nyomortanyákra célozva a lánglelkű Prohászka.

A modern élet egészségtelen oldalait e helyütt nem szándékom részletezni. Tisztában van ezzel mindenki. A helyzetet jobb és baloldal egyformán regisztrálja. Az orvoslásban van azonban a homlokegyenest ellentétes felfogás. A szociális igazságok és korszerű reformok nevében — ne feledjük — áligazságokat hintenek el a nép között. A bolsevik propaganda erőszakos, kultúra- és haladásellenes akciója ismeretes már előttünk. (Nemcsak anyagi, gazdasági haladásra van szükség!) De ne csak a kezdeményezés logikáját, hanem a visszavonhatatlanul veszélyes

és felelősségnélküli következményeket is alapos megfontolás alá kell vennünk. A legtöbb emberben ez a készség nincs meg. Sok jóhiszemű reformátor még abban a tévedésben van, hogy csakis a bolsevizmus fogja realizálni elveit. Így nő fokozatosan a kaosz tábora. Utópiájuk a hitük. Mert a 100 százalékos emberiséget, humanitást hirdető Krisztust elhagyták, s felcserélték azt egy kényelmesebb és az ösztönnek kedvező felfogással, mely önhibájukat nagyképpen takargatni igyekszik. Azt nem tudják, mégcsak nem is sejtik, hogy nagy dolgok keresztülviteléhez szilárd, 100 százalékosan emberies és nehéz utakon mozgó hitre van szükségük. A modern technika világának embere elhagyta az örök ifjúságot, szépséget és életet adó ősforrás üdít ő h*ullámaít, s mot pesszimista, életerőt sorvasztó sötét vizeken evez. Már pedig: »Ha a világ meg akar menekülni a pusztulástól, térjen vissza a kereszténység tanaihoz« — harsogja a tömeg közé a nagy szociális pápa, XIII. Leo. Csakis egy *jobbira át* hozhat egészséges, szociális szellemű megújulást.

Azt szeretik szemünkre vetni rövidlátó nagyképűséggel, hogyhát a hit, a vallás manapság már teljesen meghaladott. A tudományos felkészültségű intellektuelnek — úgymond — nincs szüksége vallásra, a tudás a vallása. Ugy van... Ez 100 százalékos igazság. De mondanók csak meg, hogy ugyan milyen tudományról beszélnek? Melyik mond ellen a valásnak? — A légbőlkapott »tudomány«... Mert vegyük csak a modern élettan vagy pszichológia bizonyosságait. Azt találjuk, hogy a legújabb tudományos eredmények teljes összhangban vannak, vagy legalább is nem mondanak ellent a bibliának. Bizonyosága ez annak, hogy az igazság, bár sokoldalú, 2000 évvel ezelőtt is csak igazság volt, s ma sem lehet más. Ellenkező nézet, mely az igazságok változásával azonos, az örültséggel határos. Erre a helyre vonatkoznak Foerster találó szavai: »Sokszor nem vesszük észre, hogy az érzéki ítélet mennyire fölébe kerekedik az értelmi ítéletnek«.

Igen! A modern tudomány, a jövő élet megszépítője, segítségünkre siet. Fel tudunk sorolni mélységesen vallásos szellemű tudósokat, írókat, filozófusokat nemcsak a múltban, hanem a jelenben is. A francia Akadémia tudósai, még a kevésbé vallásosak is midőn a »Figaró« tudományos folyóirat szerkesztője, Robert de Flers felvetette a kérdést: »Kizárja-e egymást a természettudomány és a vallás az önök meggyőződése szerint? — egybehangzón *nem*-mel feleltek. Altudósoknak bélyegezték mindazokat, kik a tudományt a vallás ellenlábásának igyekeznek feltüntetni. Sokan, kik között világhírű neveket találunk, a vallást egyenesen a tudomány kiegészítőjének vallják. A nagy-Prohászka is a hit és tudás harmóniájának megteremtésén fáradozott mily frappáns, szép eredménnyel.

A hitetlenség kora lejárt. Frázisai már csak a nyárspolgári voltaire-i szellemű múlté. Freudék húsz koronáért gyóntatnak, mert rájöttek a lelki-ség fontos szerepére. Ugyanazt csinálja az Egyház már 2000 év óta — ingyen! Csak tapogatózzanak! Rá fognak jönni az igazságra, mely materiális felfogásukat derékbátóri.

Dehát lássuk csak, mit is mond a modern élettan? Igen, kimutatja, hogy az először Rousseau-tól hirdetett »természeti egyenlőség« és a múlt század környezettani elméletei, amelyeken pedig tudvalevőleg a marxi államisocializmus (anarchizmus) és legújabb orosz formája a bolsevizmus alapszanak, hamisak! A múlt század tudományoskodó, de nem tudományos eredményeken nyugvó elméletei hozták őket létre, amelyek a modern tudomány legújabb eredményeinek nyomására kénytelenek megdőlni. A modern pszichológia eredményei 100 százalékban bizonyítóan mellette

vannak a modern élettannak. Különösen az amerikai psychotechnikai vizsgálatok mutatják ki leginkább a környezeti hatásokkal ellentétben a születés döntő szerepét az értékeség terén, aminek logikus konklúziója a Lamarckizmussal ellentétben a természeti egyenlőtlenség. E helyütt nem foglalkozhatunk bővebben a modern tudományos eredményekkel.

Annyi tény, hogy a modern tudományos kutatások eredményei esküdt ellenségei a bolsevizmusnak és rokon mozgalmaknak. Annál inkább forr össze a tudomány a vallással! 2000 éves vallásunk, ne feledjük el, tudományos is! A tudománytalan korban az intuíció, az igazság megismerésénél oly fontos szerepet játszó a dolgok belső lényegébe való intelligens beérzés tartotta fenn vallásunkat és Egyházunkat, amely talán egyenlő magával a Gondviseléssel. Modern korunkban pedig maga a tudomány jön hitünk segítségére. Az igazság bár sokoldalú, végeredményben egy. Különböző úton, de végül is célhoz kell érni. Minden út Rómába vezet... A következő kort az ész, tudás és a hit harmóniája fogja jellemezni. Amint ezt néhányan előre érzik, s ahová a dolgok logikus fejlődése mutat.

Mindaz, mit a tudomány és vallás jelenlegi állapotáról előbb elmondottunk, szorosan érinti mozgalmunk lényegét. Igen... A mi célunk: tudományos felkészültséggel, szociális érzékkel és szilárd hittel venni minden létező dolgot bonckés alá, hogy a valóban szebb és igazabb emberi jövőt kiépíthessük. Ez szociális kötelességünk a társadalmi munkában.

Ami pedig mozgalmunkat illeti, hála Istennek, szépen haladunk. A kat. sajtó általános elismerésben részesíti. Ugy jellemzi ifjúságunkat, melynek tudása és látóköre nagyobb az előző generációk felkészültségénél. A szélső baloldal nem támadhat csak frázisokkal, mert nincs sok támadási felület. A nélkül, hogy valóban bepillantást nyertek volna a mozgalom lényegébe, a papi »reakció« szolgálatába helyeznek. Am legyen! Igazuk van annyiban, hogy mi Egyházunkhoz, amiként fajunkhoz is hűek maradunk. Van azonban egészséges és objektív önkritikánk is. Tudjuk, hogy keresztényi jelszavakat anyagi, önző érdekeknek használtak ki igen sokszor. Akad pap, ki bankigazgatósági tag s mellesleg keresztényszocializmusról prédikál. De együtt érzünk különösen az újabb papi generációval, mely szociális beállítottságánál fogva tökéletesen meg fog érteni. A viszony még nem alakult ki teljesen, de folyamatos.

Hogy elveinket lelkiismeretlen egyének visszaélése népszerűtlenné tette, ez azt jelenti Aradi Zsolt szerint, hogy esetleg 100 évig nem leszünk szalonképesek. Ez a belátás azonban nem jelent részünkről gyáva meghátrálást, mikor a jövő felelősségérzete nyomasztóan fekszi meg mellünket, ott rezeg minden idegszálunkban és munkára serkent. Az új kor küszöbén már megjelent az a katolikus, keresztény szellemű ifjúság, melynek életereje ott dübörög a nagy nemzetek irodalmában és filozófiájában, és e szent berkekből indul világszerte a közélet meghódítására.

Magyar keresztény ifjuság! Vedd ki részed Te is a nagy nemzetek kultúramentő munkájában!

Hogyan higgyen ez a szegény kereső bennünk és a mi kereszténységünkben, amikor minden gondunk csak a pénz, a megbecsülés, a javaknak és az életnek biztosítása. Közben a templomba járunk állandóan. Hogyan higgyen szegény a mi kereszténységünkben?

(Francois Mauriac.)

Egy igazi katolikus mozgalom

Spronger Márta Mercedes dr

Mintha az egyesületek lehanyaglásának korát élnénk. Itt is, ott is panasz, és az emberekben felébred egy ösztönszerű (de nem alaptalan) félelem minden egyesület, vagy egyesületszerű jelenség ellen. Emil Fidler kitűnő könyvében a Mensch unter Menschenben írja, hogy az eszméknek, különösen Németországban, meg van az a szinte beteges igényük, hogy egyesületet hozzanak létre. S a legtöbb eszmének éppen csak anynyi ereje van, hogy létrehozza az egyesületet az összes szerveivel együtt, azután meghal talán lassan, de egészen biztosan, de az egyesület él tovább és illetékesek féltékenyen és gondosan őrködnek afölött, nehogy az eszme valamiképpen feltámadjon halottaiból... Van-e 'innen kiút?

A belga kenyérkereső lányok lapjának a Joie et travailnak szeptemberi számát forgatom. Kép hátán kép: felvonulás, nagygyűlés, szt. mise a Ste Guduleben, népies táncok bemutatása, minden képen egy sereg mosolygó fiatal lány. És a képekhez való szöveg elmondja, hogy 7000 munkáslány jött el jul. 31-én a wallon katolikus munkáslány-mozgalomnak, a J. O. C. F.-nek kongresszusára, és 11.000 néhány nap múlva, augusztus 7-én a flamandokéra.

Hatalmas számok, imponáló hadsereg, és mindennél imponálóbb a lélek mélyéről feltörő mosoly mindegyiknek szemében.

Erő, vidámság, tettekrezség, békés, boldog mosolygás: 1932-ben.

Amikor úgy látszik, hogy ez csak néhány választottnak adatik meg- és itt ezres sorokban sorakozik fel!

Egyszer, mikor közöttük jártam, hallottam tőlük egy kis dalt, könnyű kis chansont, melynek refrainje mindig ez volt: »la J. O. C. c' est épatant, c' est le mouvement, qui rende heureuse la travailleuse...«

A J. O. C. egyszerű valami, ez az a mozgalom, mely boldoggá teszi a dolgozó lányokat...

Amig mosolygó képeiket nézem, ez a dalocska zümmög bennem és igazságát jobban érzem, mint valaha.

A belga J. O. C. mint minden nagy, kicsi mustármagból csendben fejlődött nagy fává, születésénél nem hirdették síppal, dobbal, trombitával megindulását. Több tényező játszott össze már a megindulásnál, hogy azzá lett, amivé lett, de mégis az volt a legfontosabb mozzanat, amikor — még a háború előtti években — Abbé Cardijn a régi patrnás rendszerű munkásifju és munkáslány összejövetelekből megcsinálta az azzal lényegében ellenkező, illetőleg lényegileg más szervezeteket. Amiben más ez a szervezkedés, azt nem lehet mindössze azzal kifejezni, hogy itt az ifjúságnak autonómiája van, még azzal sem, ami már közel jár az igazsághoz, hogy itt adni akarnak, nem kapni. Talán a szinte jelszavukká lett »rendre service«, szolgálatot tenni, kifejezi ezt a mást, ezt a lelki magatartást, ezt a meggyőződést, miből az egész forrásokzik.

Ez a lelki magatartás mélységesen katolikus. Tudja, hogy egy szükséges, de tudja, hogy a menyország eléréséhez földi élet kell, tudja, hogy ezen az úton menni mindenkinek hivatás és nagy méltóság: Istengyermekség. — Ennek az istengyermekségnek öntudata, méltósága, célkitűzése határozza meg azután, az én viszonyomat az Istenhez, magamhoz és embertársaimhoz. Én érték, kincs, erő vagyok, az Isten gondolata vagyok ott, ahova állított, mióta erre rájöttem, azóta vagyok erős és boldog, határozott és reális. Azt akarom, hogy mindenki rájöjjön erre, mindent megteszek ezért.

Ebből a mély meggyőződésből szűrődött le ez az egyszerű program: »A J. O. C. F. keresztény dolgozó leányok és alkalmazottak szövetsége, akik meg akarják védeni morális, vallásos és hivatásbeli érdekeiket és dolgozni akarnak az összes keresztény dolgozó ifjúság átforgalmazásán.«

Átforgalmazás. Átalakulás az Isten gondolatai szerint. Megindítani a lélek mélyén a kereszténység kovászának erjedését. Ebből folyik az, hogy védeni ennek a folyamatnak útját másokban is, védeni minden földi boldogulási lehetőséget, mert ez eszköz a menyországhoz. És ebből folyik, hogy ezt a kovászt mindenki lelkébe el kell juttatni, nem körülzárni féltve, mert a kovásznak önmagában nincs értelme, csak úgy, ha az élet lisztjét élővé keleszti, kenyérré formálja. — Ezt így fejezik ki progjammjukban: »Semmi sincs jobban a jocist szellem ellen, mint az, hogy a munkásosztály legjobbjait kiemelni, őket osztályuktól elzárni, hogy meg ne romoljanak, belőlük kis »minta-leánykákát« csinálni. Ha így teszünk, éppen a legjobbak mindörökké elvesznek a munkásosztály számára. Valóban a legkevésbé sem ésszerű módszer az, hogy a kovászt a lisztől különválva őrizzük, hogy jól meg legyen védve és »egy igazi jociste főleg, ha tanultabb, megtartja mindig munkás-büszkeségét, munkáslelkületét.«

Ez a munkásbüszkeség, ez a fierté ouvriere, úgy érzem, hogy sarokpont programjukban, sok minden fordul meg ezen. Először is a belülről való, organikus fejlődés. Mert mindig gyengeségre, elhibázott módszerre mutat, egyik osztály életéből a másikba belenyúlni. Nekem ez mindig olyanak látszik, mint az építészetben a külső támasztópillérek. Lehetnek ezek igen szépek egy gót dóm külsején, mégis halálát okozták annak a stílusnak, melyet kívülről kellett megtámasztani, nem volt ereje saját architektúrájában, nem organikus, önmagából következett, hogy így áll. — Így látom én a patronázs rendszert is: lehet benne sok áldozat, szeretet, jószív, de ez mind kívülről jövő segítség, kívülről támasztó pillérsor, ha megszűnik, összeomlik a legszebb épület is.

Ezért látom, nem üres propaganda szónak, hanem lényeges kelléknek az egész mozgalom felépítésében ezt a fierté ouvrieret.

Céljaikat részletesen nevük mondja meg:

J. O. C. — *Jeunesse Ouvriere Chrétienne* — ifjú, munkás, keresztény, (azaz keresztény ifju-munkásság).

Jeune: nemcsak lelkesítő zászló, hanem tény, kézikönyvükben világos szavakkal kifejezve: itt az ifjúság dolgozik az ifjúságért. Különben a vezetőséget is beleértve 25 év a korhatár.

Hogy hogyan értik *munkásmivoltukat*, arról már volt szó. Köszönettel fogadnak minden együttműködést, mert együvé tartozónak érzik az egész emberi társadalmat, de magukat mindenestül a dolgozó osztályhoz tartozónak érzik.

Keresztények, azaz — félreértések elkerülése végett, — katolikusoknak akarják magukat teljesen, és mint ők mondják »integralement« minden politikai vagy gazdasági hátsógondolat nélkül.

Módszerüknek három sarokpontja: *voir, juger, agir, látni, ítélni, cselekedni*. Ezzel a hármas célkitűzéssel és háromágú módszerrel megy végig a J. O. C. minden elképzelhető körülményén, helyzetén a munkás ifjúságnak.

Mindenütt meglátja a helyzetét, megítéli, és szabatosan körülírja a cselekvést. Ez a cselekvési meghatározás nem azt jelenti, hogy má-

ról holnapra megváltoztathatónak vél tényeket és helyzeteket és megvalósíthatónak vél elveket. Hanem rávilágítván *való* tényekre és *való* elvekre, s az elvek megvalósításához vezető utakra, utat nyit organikus fejlődés, organikus változások felé. Nyílt, bátor és határozott, de legtávolabb áll tőle mégis a kommunizmus erőszakos és történelmet figyelembe nem vevő átalakítani akarása, de mindenestül meg van benne a készség a történelmi erők áramlásának saját lelkükön át az Isten felé való írányításra.

A mozgalom kettős. Fiuké és lányoké. J. O. C. és J. O. C. F. — Lényegében, új embert alakítani akarásában ugyanaz, de megnyilatkozásában a fiuké egészségesen fiús, a lányoké egészségesen nőies, tehát megnyilatkozási formájában más és más.

Belgiumban, ahonnan kiindult a mozgalom, s ahol mindmáig a legerősebb, újra kettős, nyelv szerint flamand K. A. J. és V. K. A. J. és wallon. Aki ismeri ezt a súlyos belga kérdést, az tudja azt is, hogy a legjobb törekvésű emberek közé milyen mély árkot ásott már ez az ügy. Ahogy a J. O. C.-ben ezt a kettősséget és ezt az egységet megoldották *az is* a mozgalom nagyszerűségét dicséri. »Flamand nővéreink« olvasom a wallon lányok lapjában a Joie et travailban. »A mi wallon nővéreink nagy gyűlése« látom a flamand lányok lapjában a Lentelevenben.

...És az a sok jocist esküvői kép a lányok lapjában mutatja, hogy van mód a J. O. C. és a J. O. C. F. összetalálkozására, együtt-dolgozására egy-egy ilyen jocist lány és jocist fiu otthonalapításában. Az ember érzi, hogy a keresztény ifjúmunkás mozgalom egy-egy ilyen keresztény házasságban nyugvópontra jutott és gazdag örökséget fog hagyni a belőlük származó újabb nemzedékre.

A számok sokat mondanak, de nem mondhatnak meg mindent. Különbösen is, nekem, sajnos, csak másféléves és csak belga adatok állanak rendelkezésemre és azóta olyan óriási nekilendülés indult meg, hogy az sem lehetetlen, hogy számuk megkétszereződött.

Fiúk: 50.000 tartoznak a mozgalomhoz.

Lányok: 20.000.

A fiúk heti lapja ennek megfelelően 50.000, a lányoké (az havonként megjelenő) 20.000 példányban jelenik meg.

Tévedés volna azt hinni, hogy csak ez a négy lap (mert természetesen mindegyikből flamand és francia nyelven külön jelennek meg lapok) tartozik kiadványaik közé. A vezetőségnek, az eliteknek a kérdést egészen külön alapossággal kezelik, számukra van a vezetők lapja. A kerületi vezetőknek ismét más lapjuk van, és a jocist papoknak is van ujságjuk... Ott állnak az iskola kapujában is, hogy segítsenek az onnan kikerülőknél, pályaválasztásban, és alkalmaztatásuk első, igen nehéz idejében. Számukra is adnak ki lapot. Mindebből az öt fajtából négyféle kiadvány van: fiuknak, lányoknak, flamandoknak, belgáknak. Tehát 20 fajta lapot adnak ki...

Igy azután nem nehéz elképzelnünk, hogy a jocist lányok nyári kongresszusán összesen mintegy 18.000 lány vett részt, és hogy az utána a vezetők számára megtartott tanulmányi héten csaknem ezer flamand részről és 800 wallon részről...

Ezek csak a belga adatok. A franciaországi adatok majdnem elérik ezeket, és most egy esztendeje, hogy a francia Kanadában indult el nagy erővel a mozgalom.

Ugy szeretjük minden mozgalomnál hangoztatni, hogy először is, másodsor is, harmadszor is pénz kell mindenhez. Ez igaz. Ők sem csinálták pénz nélkül. Pedig sem adományokat sem subvenciót nem kaptak. Hanem: befizették a tagdíjukat. A franciáknál pl. mindenki heti 25 cms-t. Ebből 10 megy az országos központba, 10 a kerületi központba, és 5 marad a helyi kis csoportnak. És virágzik mindegyik a helyi csoport is, a kerület is, a központ is.

Ha csak ezeket a számokat nézzük, még mindig gondolhatjuk azt, hogy ehhez hasonlókat megtalálhatunk kommunista adatokban is, vagy a fascizmus számoszlopaiban. Csakhogy... itt ezek nem csak számok, nem ide-oda hajló fűszálak rengetege, hanem minden szám mögött ott áll egy *ifjú, keresztény, munkás ember*. A számok nem nullák hosszú sorát jelzik, melyek elé egy vezér-egyest téve értékük hallatlanul fel-fokozódik: itt mindegyik önmagában is számot jelent, értéket jelent, egészet.

Ez az *egészség*, ez az *épség* mosolyog ki a Joie et travail szeptemberi száma kongresszista lányainak szeméből. *E mögött a mosoly mögött építő erő áll, az az erő, mely meg tud építeni egyes embereket, osztályokat, országokat, korokat, — emberiséget.*

Sajtónk ügye

Rády Elemér

Midőn az Új Életet megindítottuk, célunk az intellektuális katolikus rétegek szellemi felrázása volt. — Azonban ez csak az első lépés, az útirány öntudatosítása. Természetszerűleg munkánknak ezen tovább kell lendülnie s a kisebbségi magyar katolicizmus gyakorlati problémáiba is be kell nyulnunk.

Előre kellett ezeket bocsátanom, mivel katolikus életünk egy igen kényes kérdésével akarok foglalkozni: sajtónk ügyével.

Ma már közhelyként hangzik, hogy a mai társadalmi harc egyik legfontosabb fegyvere a sajtó. Akinek jó sajtója van, amely a legszélesebb népi rétegekhez is eljut, az oly kezdőbességgel indul neki a harcnak, mely igen könnyen biztosítja a sikert. A magyar katolicizmus szellemi úttörő munkásai tisztán látták ezt s rengeteget agitáltak, dolgoztak, áldoztak a jó katolikus sajtóért. *Prohászka Ottokárnak* összegyűjtött műveit átlapozva, meglep az a hatalmas propagatív-munka amit ebben az irányban kifejtett. *Fischer-Colbrie Ágoston* óriási publicisztikai munkát végzett, sőt megindította a »Felvidéki Ujságot« (Később »Esti Ujság«). *Bangha Béla S. J.* ma is rengeteget ír, cikkezik, szónokol erről a kérdésről. — A külföldi katolicizmus egymás után teremt hatalmas sajtóvállalatokat. A francia katolicizmus — mint erről mi is beszámoltunk — a közelmúltban indított egy nagyszerű napilapot a *L'Aube-ot*. Erdélyben januárban indult meg az elsőrendű *Erdélyi Lapok*, csak a legújabbakat említve még az oly nagyszerű régi lapok mellett, mint a *Croix*, *Germania*, *Reichspost*, *Rhein-Mainische Volkszeitung*, stb., E mellett hatalmas folyóirat irodalom áll a katolikus eszme szolgálatában.

Ez a nagyarányú katolikus sajtómunka tervszerűen, központi szervek által irányított kooperációval folyik. A napokban jelent meg erről egy hatalmas három kötetes munka, mely kézzel fogható bizonyítéka állításunknak.

Ha most a mondottakat a kisebbségi magyar katolikus sajtóra vonatkoztatjuk, szomorúan kell megállapítanunk a teljes szervezetlenséget és az egymásközi kooperáció teljes hiányát.

Nézzük a kérdést részleteiben. A helyi vonatkozású kat. sajtót számításán kívül hagyva, hét, országos viszonylatban dolgozó folyóiratunk van. Ebből három hitbuzgalmi, (Krisztus Királysága, Új Szív, Virágoskert) széles népi rétegeknek íródik. A Kat. Nő, népmozgalmi lap, az Új Élet az intelligencia számára készül, kettő pedig (Világosság, Kat. Lelkipásztor) szaklap.

A felsorolásból magából szembeötlik, hogy hiányzik egy, a népi rétegek részére szerkesztett *társadalmi* hetilap, melynek pedig fontossága a hitbuzgalmi lapokénál is nagyobb. Lapjaink több évfolyamát átlapozva, észre kell vennünk, hogy az egyes lapok között minimális a kontaktus. Bizonyos kérdéseket többször is érintenek, viszont igen fontos katolikus kultúrkérdések teljesen érintetlenül maradnak. Tervszerű, közös akciók pedig teljesen hiányzanak, sőt, bizonyos *lényeges* kérdéseknél az egységes állásfoglalás sincs meg.

Aki ezeket a körülményeket veszi csak számításba, annak is arra a konzekvenciára kell jutnia, hogy *ezen a téren egy nagyarányú átszervezéssel kell segíteni*. Pedig a kérdés mélyebb analizálásával rengeteg oly hiányra bukkannánk, melyeknek tárgyalása túl megy cikkünk keretén.

Természetesen a fentebb mondottakkal nem akartam egy csöppet sem csökkenteni az itteni sajtómunkások nagy egyéni érdemeit. Ez igazságtalanság volna. Amít ezek tesznek, az csak elismerést érdemel. Azonban munkájuk *egyéni* munka s mint ilyen erőtlen és gyenge egy tervszerű antikatólikus sajtófronttal szemben. Ezzel szemben csak egy hasonló elaszticitással megszervezett egységes sajtófront bír harcot.

És ez az a pont, ahol az Új Élet a katolikus sajtómunkásokkal karöltve szeretne gyakorlati eredményt elérni. Szeretnének *valamiképpen összehozni minden magyar katolikus sajtóembert*, hogy közösen megbeszélve a teendőket, ezt a sajtófrontot kiépíthessük.

Egy ilyen összejövetelem kellene megállapodni egy magyar katolikus sajtóiroda fölállításában, melynek feladata lenne: a kat. lapokat egységes hírányval ellátni, közös sajtó-akciókat rendezni, s a semleges lapokat a katolikus eseményekről informálni (Ami ma u. n. semleges lapjainkban kat. kérdésekről megjelenik, az legnagyobbbrészt jelentéktelen), a társadalmi események katolikus szellemű kommentálása, magyar katolikus élet problémáit felszínre tartani (iskolaügy, magyar paputánpótlás, stb., stb., azok a problémák, melyeket a szlov. magyar kultúrreferátus — többek között — teljesen elhanyagol.)

Ezek a főbb munkapontjai lennének egy ilyen katolikus sajtóirodának. E mellett meg kellene beszélni a terjesztési és pénzügyi problémákat s gondoskodni kellene, hogy minden társadalmi réteg, neki valóban megfelelő kat. sajtóhoz juthasson.

Végül pedig meg kell teremteni a magyar kat. tollforgatók szervezetét, összefogni szépíróinkat és tudományos íróinkat, akik mintegy hinterlandot képezzenek sajtómunkánknál.

Mindezek a kérdések katolikus vezetőinket foglalkoztatják. Ha az Új Élet fennállása óta hozzám érkezett leveleket átolvasom, csaknem mindegyikből kicseng ez a kívánság. — Szükségesnek tartom tehát

ezt a kérdést most megbeszélés tárgyává tenni és a vélemények meghallgatása után a gyakorlati megvalósulás talajára segíteni.

A kat. magyar sajtó minden barátját szeretettel kérem, szóljon hozzá a kérdéshez, akár cikkel, akár levéllel és ezáltal is segítse elő a felvetett kérdés gyakorlati megvalósítását. Ne feledjük el Prohászka mondatát: »Tagadhatatlan, hogy a modern világ legharciasabb intézménye a sajtó s ebben a nagy szellemi harcban, hol eszmék s érdekek ütköznek, hol az igazság szemben áll a hazugsággal, s a valóság a látszattal, ott a legkihatóbb s döntő fegyver... Ez óriási, jóra-rosszra használható hatalmat nem lehet kiszolgáltatni a kapitalista törekvéseknek, malombáróknak, a széntolvajoknak, nem lehet odadobni az imperalizmus kényének, hanem azt föl kell használni mindenkinek, ki Istenét, hazáját, s az igazságot szereti.« —

Krisztust... kenyeret!

(Elekes Boldizsár könyvében)

Tőhy Sándor

A nagy orosz regények szennyes nyomor-alakjai ifjúságunk éveiben ott égték a lelkünkben mint valami fantasztikus álomkép. Azzal bátorítottuk magunkat, hogy mindez csak regény, legfeljebb itt-ott előforduló ijesztő kivétel, a természet és sors szeszélyének játéka.

Felnőttünk... s az utakon élénk botorkált egy-egy élő Dolochov vagy Marmeladov, élénk állt a nyomortól megőrült Ivanovna s megdöbentünk. Ijesztően rongyosak voltak, alakjukról lerítt az inség, kék-karikás szemük révetegen meredt ránk sárgás-pizskos arcukról. Ma egyet, holnap tízet, holnapután százat láttunk belőlük, de ekkor már kint bujkáltunk a szennyes emberlakta ólak között.

Új világ ez a féreg-emberek világa... Elfásult szenvedés, izzó gyűlölet, nem mesében, de valóságban hangzó, könyörgő gyereksírás a falat kenyér után... ez kavargó egy-egy fővárosi banlió putriai közt.

Budapest, a magyar főváros, sem kivétel. Ott is a 244.251 családból 68.482 családot tart nyilván a szegénykataszter. Tehát minden negyedik ember lerongyolódott... Erről a társadalmi fekélyről írt könyvet Elekes Boldizsár. Ott ég könyvének címlapján vértől csöpögő betűkkel a nyomortanyák kiáltása: Krisztust... kenyeret! Nem volt szükség újságírói rutinra, hogy a felvonultatott kép megrázó legyen, csak a meztelen tényeket dobja élénk, s hogy tollának nagyobb hitelt adjon, 90 fényképet is közöl a könyvében.

Film, a sülyedő életről... írja Elekes. A legfelsőbb rétegnél kezdi a nagy bemutatót s látjuk életstandardjáról lecsúszni a szmokingos, zsúrozó fiatalembert, a bálozó családot... már csak gyalog szaladgál az egykori autótulajdonos... egyszerűbb lakásba költözik a kisember... utcára lakoltatják a fizetni nem tudót... s megindul a szennyes szivárgás a külső szemétdombok felé, a Kiserdőbe, a Lágymányosra, a Bihari útra, a Laudon laktanyába, a Zita-telepre s a többi nyomortanyák felé. Már Dante Infernojában vagyunk. Ijesztő a kép. Itt terül el előttünk a Kiserdő sötéten, nyomasztóan. Első pillanatra az az ember benyomása, hogy félvármegye valamennyi disznóolját ide dobálták össze. Pocsolyák között, rendszertelenül gubbasztanak a laposra kalapált konzervdobozokkal kiszegelt kátránypapír tetejü vityillók. Van amelyikbe csak négykézláb mászhatunk be. Orrunkat megcsapja a dögletes bűz, az a fojtogató, felfokozott szegényszag. Válatlan fehérmű, rothadó hulladék, penészes szal-

má terjesztik a kibírhatatlan illatot. Mikor magam is végigjártam ezeket a döbbenetes helyeket, sokszor fizikai rosszullét fogott el az undorító környezet miatt.

És ezek az emberek itt élnek, gyermekeik ezekben a szennygödörökben születnek, nőnek fel. Bemutat Elekes Boldizsár könyvében családot, amelyik hetek óta főtt, meleg ételt nem evett, családot, ahol heten alsznak egyetlen egy ágyban: keresztben és hosszában. Én sem hittem ezt el addig, amíg saját szememmel nem láttam, amíg magam nem hallottam hároméves gyermeket sírni az éhségtől, amíg egyetlen dísnólszerű putriban, félig a föld alatt nem találtam egy 15 tagú családot: apa, anya és 13 élő, kenyeret kérő gyermeket. S ezek éheztek a szó igazi értelmében.

Ez az élet dübörög végig Elekes könyvében. Pörgeti a filmet... a Bihari-úti sikátorban járunk... az ágyban ruhátlan gyermekek fetrengenek hetekig anélkül, hogy csak egy percre is friss levegőt szívnának; tél van, hideg van, szellőztetni nem szabad, ruha pedig nincs...

Itt is megállunk és letesszük a könyvet. Lehetetlen. A XX-ik században, egy főváros peremén ilyen inség nem létezhetik, hiszen ide hallik a dzsessz-zene, a luxus autók túlkölése...

Pedig Elekes fagyos nyugalommal néz és ír és fényképez; nem zsonglörösködik a tollal, tényekkel dolgozik. Új kép — hasonlót magam is sokat láttam —: kiterítve fekszik az édesanya... két székre tett kocsioldalon fekszik... szemfedője egy szennyes, piszkos, szakadozott szoknya. Temetni fogják, de hová és hogyan és miből, még nem tudni, csak az az egy bizonyos, hogy így nem maradhat. Hogyan tudjanak áldozni, pénzt kifizetni a halottnak, mikor az élők is haldokolnak az inségtől?

Tovább botorkálunk... Kőbánya, Paská-malom, Angyalföld. Itt már ökölbe szorúl az ember keze. Elhanyagolt sertéshízlaló telepet vél maga előtt látni s íme, emberek bújnak elő. Kétségbeesett asszonyok, beretválatlan, kiéhezett, elgyötört férfiacok, öreggé aszott gyermekarcok merednek felénk. Így is oda is bemezünk. Az egyik helyiség hátán hatalmas lyuk tátong a szabadba. Elmondja az asszony, aki két apró porontyával lakik bent, hogy nem tudta fizetni a lakbért és ezért a »háziúr« verette ki a falat (könnyű munka volt...) Az asszony épp nem volt otthon s mire hazajött, két gyermeke annyira át volt fagyva, hogy alig lehetett őket életre dörzsölni. A szegényeknek mindig voltak vámszedői!

A testi-nyomor mellett még megrázóbb a lelki-nyomor. Az összezsúfolt családok között a legszennyesebb erkölcsatlenség található. A házasság fogalma soknál szinte teljesen ismeretlen: itt az emberek csak összeállnak és összeköltöznek, gyerekeket szülnék s ha esetleg évek múltával a plébániai segélyt másként nem kaphatják meg, hát talán megesküsznek. — Beszéltem hat éves kis fiúval, akinek fogalom-összeségéből hiányzott az Isten. Ott ugrált az ágyon —, dereka köré csavart rongyban, mikor megkérdeztem, hogy ki az Isten. Pillanatra megállt, rámbámúlt s bizonytalan hangon bökte ki: Te vagy az.

Ezekután önként felvetődik a kérdés, hogy vajjon van-e, aki törődjön ezekkel a szerencsétlenekkel? Erre is megfelel könyvében Elekes Boldizsár. Rendre bemutatja azokat a hőslékű apostolokat, akik kényelmüket, rendes lakásukat odahagyva megvetették a lábukat a perifériák

Berlinben 200.000 kutya van, de csak 40.000 csecsemő!

(Dr. Schlütter-Hermkes-nek az esseni kat. nagygyűlésen elmondott beszédéből.)

óljai között s ott egy szebb világ megteremtésén dolgoznak. Katolikus papok s lelkes világi segítőtársak ezek a nagylelkű hősök. Eleinte leköpiük őket, mint Barkóczy Sándort leköpték és elverték a kommunista suhancok, midőn először jött a perifériára plébániát alapítani. De lassan megszeretik őket, mert látják a határtalan krisztusi szeretetet.

Minden egyes kültelki plébánia történetét bemutatja Elekes. Látjuk az új »plébánost«, lebújban misézni, gvóntatni. látjuk, amint istállót alakít át kápolnává s maga meszeli ki a falát, látjuk órákig elbeszélgetni őket az emberlakta ólakban. Isteni ihlettől megittasulva vetnek oda kényelmet, biztonságot s járnak az elszéledt nyáj után.

De nem eredmény nélkül. Templomok nőnek ki a földből a gyárak szomszédságában, ebédeltetési akció indul, szervezeten folyik a munka. — Ismét bízni kezdünk. — A könyv e második része megvizsgál: — Nagy érdeme Elekes Boldizsárnak, hogy megírta Budapestről azt, amit P. Lhande megírt Párisról. Csak legyen is eredménye könyvének s vigye előbbre a modern kor egyik legnagyobb problémájának megoldását, mely a szegénység körül forog!

A keresztény szolidarizmus

Balanyi György előadásából.

Jellemző vonása a közéncori keresztény társadalom arculatának a közösség gondolatának tökéletes átélése és magvalósítása. A közéncori életnek az újkor individualizmusával szemben a keresztény szolidarizmus adta meg a főjellegzetességét. A közéncori ember elsősorban nem mint egyén, hanem mint az egyéni tevékenységét lefogó, igénybevevő kisebb-nagyobb közületek (Egyház, állam. társadalmi osztály, város, cég, konfraternitás stb.) tagja jött számításba s egyéni érdekeit mindig kész volt a közösség érdekeinek alárendelni, vagy azokhoz idomítani. Sőt nemcsak az egyének, hanem az egyének legtágabb foglatai, a nemzetek is egy egyetemesebb közösség: a monarchia Christi, a respublica Christiana tagjainak érezték magukat s készek voltak bármikor kiállni annak érdekeiért. Hogy ez az egyén és nemzetfeletti szolidarizmus milyen elevenen élt a lelkekben, annak eklatáns példája a közéncor legnagyobb közös vállalkozása, a kereszties hadjárat: királyok, fejedelmek, nagyurak, lovagok, polgárok és közrendű emberek az anyagi haszon legkisebb reménye nélkül és legtöbb esetben emberi érdekek ellenére kétszáz esztendőn keresztül minden elismerést megérdemlő hősiességgel és áldozatkészséggel harcoltak csak azért, hogy az Ödvözítő földi életével megszentelt helyeket ismét keresztény kézen tudják.

En magam protestáns vagyok és északról származom, ahol pietisztikus bensőségkultuszban nevelkedtem és ahol csupán jóakarató lesajnálással kezelik a katolicizmust, annak templomi és szertartásbeli külsőségeit. De figyeljünk csak! A német katolicizmus kezdi megmutatni, hogy csupán külsőségeiben pogányos, de különben teljesen szellemi és az általános emberit, az igazán krisztusi eszméket képviseli, megmutatja, hogy a német szabadság bástyája ő és hogy hatalmas gát tud lenni a barbárságnak minden támadása ellen, mialatt a protestantizmus szellemi fegyvertárából a nemzeti és a reakciós vonások mindjobban előtörnek.»

(Thomas Mann.)

Ifjúsági életproblémák

Fleischmann Gyula dr.

Fejtegetéseink során talán nem lesz lényegtelen és felesleges egy kissé foglalkozni — a nevelés kérdésével. Az ifjúság helyes nevelése az első nagy életprobléma. Helytelen kiindulás után már nehéz korrigálni. Helytelen alapokra nehéz tartósat, értékeset építeni.

A népoktatás kérdése nem ide tartozik és ezért talán kezdjük a középiskolával, amely ma túl van zsúfolva, s fiúk és leányok tízezrei özönlenek oda, helyesebben iratják be őket a szülők.

A középiskolára hárul ma nagyrésztben a feladat, hogy az ifjúság nagy tömegeinek megadják az általános műveltséget, bizonyos fokú praktikus készséget és az esetleges továbbképzés előfeltételeit, jellemét kialakítsák és hasznos állampolgárt neveljenek belőle.

Nem kis feladatok ezek, amikre a mai középiskola nincs kellőképpen berendezkedve és felkészülve.

A tanárképzés és megfelelő tanterv hiányára itt nem akarok kitérni. Csupán annyit tartok szükségesnek megjegyezni, hogy az agyonpolitizált közélet hatása megérzik a tanárokon, különösen a fiatal generáción, akik hiányos pedagógiai készségüket sokszor középiskolába nem való politikai eszmék fejtegetésével próbálják leplezni és megérzik a tanterven, amelyen szintén észlelni lehet, hogy pártpolitikai befolyások is szerepet játszanak felállításánál.

A mai középiskolákban részint tanárhiány, részint takarékosági szempontok miatt az egyes osztályok többnyire túl vannak zsúfolva növendékekkel. Ez megnehezíti még a jó tanár munkáját is, hátráltatja a zavartalan előmenetelt és káros hatással van a gyermekek egészségére. Egy osztályban, amelyben a növendékek száma ötvenen felül van, a tanár — bármilyen kiváló is — nem tud foglalkozni a gyermekekkel egyénileg és a tananyag elvégzése mellett már nem jut idő jellemképzésre.

Ilyen viszonyok mellett, kétségtelenül nagyobb felelősség hárul a szülőkre a gyermekneveléssel kapcsolatban és ha azt akarják, hogy gyermekeik az életben is megtudják állni a helyüket s erkölcsi szempontból kifogástalanok maradjanak, úgy sokkal többet kell foglalkozniok velök, mint ez a múltban szükséges volt.

Ennek — elismerem — különösen ma igen sok nehézsége és akadályja van.

Elsősorban a szülők ma rendkívül el vannak foglalva és a mindennapi élet gondjai teljesen lekötik őket. Így azután a gyermekek igen hamar magukra lesznek hagyatva, s ha azután ehhez még megkapják a nagyobb szabadságot, úgy felnőttekként kezdenek viselkedni és élni. Különösen a vidékről bejáróknál lehet ezt tapasztalni, ahol úgy a fiúknál, mint a leányoknál sokszor egyenesen megdöbbentő jelenségeket észlel az ember.

A szülők közül igen sokan azt hiszik, hogy elegendő a gyermekeket beírni az iskolába és ott azután minden tekintetben törődnek, foglalkoznak vele.

Micsoda óriási tévedés...

Nem mondom azt, hogy a mai fiatal gyermekgeneráció rosszabb az előzőeknél. Nem, legfeljebb talán érzékenyebb, idegesebb. Azonban az utóbbi két évtizedben egész életberendezkedésünk komplikáltabb lett és a létfeltételek sokkal nehezebbek. Kaotikus viszonyok uralkodnak és a

gyermekük teljesen tájékozatlanok és készületlenek az étellel szemben, amelynek veszedelmei már kisdíák korukban leselkednek rájuk, úgy a fiúgyermekekre, mint különösen a leányokra.

Itt különösen a túlzott szabadságra és függetlenségre mutatok rá, amelyet sok szülő részben tudatlanságból, részben álfelvilágosodásból megad középiskolába járó gyermekeiknek.

Elismerem, hogy a mai életfeltételek mások, mint voltak, — mondjuk — '30 év előtt és ezeket tekintetbe kell venni a gyermeknevelésnél. De ostoba túlzás kis gimnazista fiúkat, leányokat frivol operettekbe cipelni, olvasmányaik kiválasztását teljesen rájuk hagyni, állandóan felnőttek közé vinni, szemet hunyni »kiruccanásaik« fölé, fegyelmet ki-nevetni és 2—3 napos kirándulásokra, táncmulatságokba engedni ellenőrzés nélkül a fiatal »felsőbbosztályos« gimnazistákat.

A főbűnös többnyire a mama. Mert amíg az apa el van foglalva a hivatásával, addig a mama majomszeretetből vagy korlátoltságból szabadjára engedi a szilaj csikókat és amikor valami baj van, a felelősségre vonás helyett, még ő leplez, ő takargat.

Teljes a fejetlenség a gyermekek egyéniségének és tehetségének megfelelő iskola kiválasztásánál és a pályaválasztásnál. Igaz, hogy sok szülőnél hiányzik az ehhez szükséges intelligencia és előrelátás. A legtöbben azt mondják, — ma mindenki gimnáziumba küldi a gyermekét, miért ne küldjem én is? A középosztály azt mondja, hogy nem szoríthatja le a gyermekét »alacsonyabb« osztályba, mint amelyikben ő él. A földműves és iparos, munkás pedig azzal küldi a gyermekét a középiskolába, hogy legyen úr, nyugdíjogosult állami tisztviselő és ne nyomorogjon úgy, mint ő. Hogy azután ez a vágya teljesül-e később, arra nem gondol, azzal már nem törődik. Fő, hogy gimnáziumba jár és nyolc éven keresztül nincs egyéb gondja, minthogy iskoláztassa, ellássa, esetleg a kedvezményes vasúti jegyet megvegye.

A négy középiskola elvégzése után kevesen vannak akik megállnak és megfelelő szakiskolákba mennek át, praktikus pályák felé orientálódnak. Ekkor már a további cél az egyetem, a főiskola, amelyről sok naiv szülő azt hiszi, hogy egyet jelent a megélhetés biztosításával.

Ennek a divatos felfogásnak a következménye, hogy az egyetemek túl vannak zsúfolva, az alsóbbfokú szakiskolák néptelenednek és az intellektuális pályákon már ma is rendkívül nehéz az elhelyezkedés. Hogy mi lesz tíz-tizenöt év múlva, ha ez a folyamat a mostani méreteken tovább is így halad, — azt elképzelhetjük.

Ezért ma van különösen nagy fontossága a pályaválasztás kérdésének, amiben tájékoztatni kell úgy a szülőket, mint a fiatalokat. Különösen a statisztikai kimutatás segít itt sokat, ha kimutatjuk, hogy mely pályák milyen mértékben vannak már zsúfolva és mely pályákon lehet még elhelyezkedni. E téren még csak a kezdet kezdetén vagyunk és a főiskolás szervezetekre, Szülők Szövetségére hárul ez a feladat, amelynek a mostani középiskolás generáció jövőjére sorsdöntő jelentősége lehet.

Egy igen fontos kérdésre kell felhívnom a figyelmet még e cikk keretében, ami speciálisan a magyar kisebbségi sorsban élő ifjúságra vonatkozik. Ez az ifjúság nemzeti nevelése. E téren igen kevés, úgyszólván semmi sem történt eddig nálunk.

A csehszlovákiai magyar középiskolákban a nemzeti neveléssel — már magyar szempontból — nem foglalkoznak és ezt csak iskolán kívül lehet végezni.

A magyar középiskolások nem ismerkednek meg az iskolában a magyar költők és prózaírók nemzeti irányu költeményeivel és munkáival és a történelmet nem olyan szellemben tanítják, hogy az a magyar nemzeti öntudatukat fokozná. Ezt tárgyilagosan mindenki megállapíthatja, aki át nézi a tankönyveket, ismeri a tantervet. A tanárok pedig ehhez kötelesek alkalmazkodni.

Ennélfogva az otthonra, a családra és a magyar társadalomra hárul a feladat, hogy pótolja azt, amit az iskola nem tud megadni.

Milyen szép volna például, ha a magyar családi körökben legalább egyszer hetenkint szóba kerülne a magyar múlt egy-egy fejezete s elővennének egy magyar remekíró és egy szép verset, vagy fejezetet olvasnának el belőle. Mennyit tanúlnának ebből a gyermekek és — mondjuk meg őszintén — a szülők is. Milyen megható lenne, ha gyermeki öszszejöveleteken a szülők nem bármuzsikával szórakoztatnák a gyermekeket, hanem egy-egy kis díjat tűznének ki, hogy melyik tudja szebben elszavalni Arany, Petőfi, Tompa, vagy Vörösmarty egy szép költeményét. Milyen más lenne az ilyen módon nevelt magyar ifjúság, mennyivel komolyabb, értékesebb, öntudatosabb... Lehet valaki modern gondolkodású, felvilágosult, tanult ember anélkül, hogy nemzeti multját megtagadná. Milyen nevetséges dolog, hogy valaki jól ismeri a mai német, spanyol, vagy északi irodalmat, a saját nemzete irodalmában pedig teljesen tájékozatlan?

Nem furcsa dolog ez?

Ifjúsági életprobléma ez is, még pedig igen fontos a nemzeti jövő szempontjából. És ha másképp nem megy a dolog, fordított metódust kell alkalmazni. A fiatalok tanítsák meg a szülőket arra, amit nekik kellene tudniok.

Szülők és gyermekek. A kettőnek ki kell egészítenie egymást. Csakis így gondolhatunk félelem és szívszorongás nélkül a bizonytalan, sötét jövőre.

Szvatkó Pál írja:

A karriér szót, ezt a szép régi vezéreszménket, átadjuk másoknak. Marakodjanak érte. Tudjuk, hogy bennünket eleve kitessékkelnek mágikus köréből, ám jó, mi másként kezdünk az élethez. Nem reflektálunk rá. Mi úgy kívánunk erősekké és hatalmasokká válni, hogy abból a néhány garasból, amit stréberség nélküli mindennapi munkánkkal keresünk, régi, úri életstandardunk alászállításával nap-nap után félretesszünk egyet s ez az erőrezer voár nap-nap után nőni fog s ha megöregszünk, Isten adja, valamilyen formában támaszt és jüggetlenséget fog jelenteni számunkra. Mi úgy kívánunk »karriért« csinálni, hogy különb fölkészültségre igyekszünk szert tenni, a magyaros lendületet egyesíteni ellesett és megtanult munkabírással, ha kell, háromnyelvű ismeretekkel, ha kell hatványozott teljesítőképeséggel.

»Az bizonyos, hogy az eljövendő kor legnagyobb hatalma, az emberiség legnagyobb jötevője, évezredek fejlődésén megtévészített kultúrák megmentője az lesz, aki a szociális kérdést nyugvópontra juttatja, legyen az egyes ember, társaság, állami vagy más intézmény.«

(Dr. Somogyi István.)

MOZGALMAINK

Magyar fiúk a prágai perifériákon

A társadalmi kérdés praktikus tanulmányozása céljából a Prágai Prohászka Kör minden héten kisebb csoportokat küldött a prágai perifériákra. A csoportok, hála a franciskánus harmadrend ügyes kalauzolásának, láttak és tapasztaltak olyasmiket is, amit egyébként nehezen tudhattak volna meg.

A munkánknak természetesen primér célja a *tapasztalás és tanulmányozás* volt. A hallottakról és látottakról pár szóban a következőt: Prágát mint a többi nagyobb városokat nyomorgyűrű veszi körül. Ilyen »nouzová kolonie« (szükségtelep) Prága körül 15—20 is van. Furcsa egy ilyen telep. A szomszédságban modern gyárak terpeszkednek, a telep felett villany oszlopok vasból, távolabbról idelátzanak a belváros templomai és bérházak szilunettjei. A telepen pedig halálos csend, itt-ott nyaral a pocsolyákon keresztül egy proletársarj, s néha látni borostásképű férfit, amint bizalmatlanul néz végig a tolakodó vasaltnadrágokon. A villanyoszlopokon hirdetések: a telep focibalcsapata mérkőzik, vagy valami vándor-műkedvelő társaság játszik rémdrámát, vagy malackodó vígjátékot. Üzletek is vannak. Mindenek előtt itt a »Včěla« kommunista szövetség. Ha jobbkinézésű ember nyit be, végigmérik: »Jen pro čle-nům« (csak tagoknak.) Hentes üzlet: méregdrága.

Házak fából, kátránypapír tetővel. De azért láttunk öreg házaspárt, aki az udvaron lakik. Házak belseje rettenetes. Egyik helyen egyetlen szobában 13-an alszanak. Ágy az egész szoba. (Nagysága kb. 2 x 3 méter). Másutt nincsen plafon, s a földrehintett szalma az ágy. Néhol nem mehetnek ki, mert nincs ruhájuk. Az erkölcsi viszonyok rettenetesek: Szülők a gyermekekkel alszanak egy ágyban. Öt-hat albérlő egy szobában. Itt nem lehet adatokkal szolgálni, legfeljebb egy regényíró tudná lefesteni úgy amint van. A harmadrend sokat dolgozik ezek között az elhagyottak közt, bár munkájukat több oldalról akadályozzák. (Pl. szegényházat akart építeni, de a szocdem városatyák nem engedték.)

Sajnos — be kell vallanunk őszintén — itt ma a karitatív tevékenység annyit ér mintha valaki cukorral akarna betömni gátszakadást. Itt az alamizsna nem segít. Ezek az emberek csak azért nem lázadtak fel eddig, mert el sem tudják képzelni azt a rettenetes nívókülönbséget, mely az ő életük s a polgár élete között van. S ha egyszer tudatára jutnak, hiába szögezik nekik a szuronyokat, hiába kínálják az alamizsnát!

Véletlenül jöttünk rá, hogy a *perifériákon sok magyar munkás van*. — A meggyötört, nincstelen magyar proletárok feljönnek Szlovensz-kőről munkát keresni, s akár találnak, akár nem, ide szorulnak, mert legolcsóbban itt lehet lakni. Igaz, hogy ebben a »lakás«-ban nincs köszönet. Tulajdonképp ágyra járnak. Ketten alszanak egy ágyban, s egyik-egyik hetenként 20 koronát fizet. Élelmezésük versenyezhetnék a japáni »marék rizs«-zsel.

Az azonban még a jobbik eset, ha jut a szegényes élelemre és éj-jeli szállásra. Megtörténik és igen gyakran —, hogy hónapokon keresztül munka nélkül bolyong, gyalog, étlen, vagy utolsó garasát költi a vonatra, hogy Prágába jusson, s itt nem kap munkát egyáltalán. Akadtak olyanok is, akik gyalog indultak haza, miután heteken keresztül munka nélkül voltak.

A Prohászka-Kör szükös anyagi helyzetéhez mérten igyekezett eze-

ken a magyar munkásokon segíteni. 35 ebédet osztottunk ki. Minden egyes látogatás alkalmával kenyeret, sót, cukrot, burgonyát, kávéfőzetet osztottak a csoportok. Kb. 60 kenyér, 20 kiló só, ugyanannyi cukor stb. került így a proletárokhoz. Néhány magyar hölgy jószívűsége folytán gyermek és nő ruhát adhattunk ki kisebb mennyiségben. A magyar munkásokból többet hazasegítettünk. Így kettőt pénzbeli támogatással, egyet sok nehézséggel kijárt ingyen jeggyel. Azonkívül ujságot, könyvet osztottunk s népies sajtótermékeket.

Ezek a dolgok számbelileg nem mondanak sokat, de a diákok helyzetéhez viszonyítva jelentősek. Különbön is az egész munkánk a periférián a »theoria« akarunk keresztülmenni a »praxis« felé. Szocialisták lenni, hanem a proletáriátusért áldozni és tenni is tudunk. Évesi munkánknak is egyik lényeges része a prágai magyar proletárok nyilvántartása és segítése lesz.

Sinkó Ferenc

Érsekújvári munkánk

Az Érsekújvárott tartott országos katolikus főiskolák kongresszus, mint ritka és kivételes szociális élmény mindenestre nagy és értékes hatással volt a résztvevő és rendező ujjvári katolikus ifjúságra, a Prohászka-Kör tagjaira. A munkakedv és aktivitás láza hajtotta őket, hogy ismét valami értékes és újszerűségével is kiemelkedő eredményt mutassanak föl magukválasztotta munkakörben, ideológiájuk szolgálatában, a nagy katolikus elgondolások megvalósításában; eredmény: a Prohászka Kör eszméinek, a katolikus szociális eszmék minél szélesebb, osztálykülönbségnélküli elterjedése volt. Ez a szellem az ifjúságban a legteljesebb életet nyert a gyűlések, kultúresték praktikus és modern katolikus szociális problémáin keresztül; a társadalomban egy munkás, szociális szellemű ifjúság megismerésén, értékelésén keresztül nagyszabású katolikus és faji regeneráció lehetőségéig és ennek felismeréséig jutott el, amit bizonyít az új katolikus iskola és a katolikus politikai és társadalmi helyzet megszervezése. Ily irányú és mértékű munka egyeztethető csak össze Prohászka követő, új életet hirdető katolikus magyar ifjúság életerejével; az öntudatosított katolicizmus és az aktív katolikus szociális szellem kivételése és bele gyökereztetése a társadalom élő és érző testébe, mert csak a katolizmus és fajiság őstermő talajából és erősszeteveidőből (hisszük) kell kibontakozni életerős termékenyhajtású élettelé szökkenni az új, igazságosabb, katolikusabb társadalmi életformának. E jövő közeledésének megérzése és megéreztetése adja a Prohászka-körnek minden megpróbáltatások ellenére a munkakedvet, életkedvet, mert nem a konvencionális formálítások, sem a szélsőges kitombolások nem adhatják egy idealisztikus, a romlásba jutott emberiség jobb szellemét szolgáló, kiutat kereső ifjúság világnézetét, munkairányát.

Ez a szellem teljesértékű kifejezésre jutott az ujjváriak nyári és őszeleji munkaprogramjában. Hetenként voltak az önévelést, a társadalomba való kijutásra előkészítést adó vitagyűlések (és egy díszgyűlés, melyeken a legaktuálisabb és akut szociális, katolikus, irodalmi problémákkal foglalkoztunk s kialakult a modern szociális tartalmu gyűlések sorozata. A probléma keresésnél mindenkor a praktikus feldolgozás és megbeszélés került előtérbe, ami erős vitákat és értékes eszmetisztázást eredményezett, még a kételkedő és kevésbé munkás tagoknál is. Csak a legértékesebb előadásokat jegyzem ide: a katolikus akciók kérdése, Fellner: A katolikus akció mibenléte, P. Király Pacifik: A katolikus

akció kiépítésének lehetőségei Szlovenszón; szociális kérdés: Szabó L.: Prohászka ideológiájának szociális szelleme, Vass L.: A magántulajdon kérdése az enciklikában; irodalmi problémák: Vass L.: Földi M.: Isten országa felé Szabó D.: Karácsony Kolozsvárt c. regényének ism. és értékes folyóirat »Korunk Szava» »Magyar Kultúra« stb. ismertetések.

De nemcsak a belső munka volt ily tágterű, értékes tartalmu, ki felé még messzebbmenő, erős alapokra épített munka történt, amit röviden így fejezhetünk ki, hogy egy hónap alatt négy nagyszerű, magasnívóju katolikus és szociális kultúrestet rendeztünk. Ezt leginkább egy modern ötlet kivitelének köszönhetjük, ugyanis egyik legmunkásabb és szervezőképességű tagunk P. Király Pacifik még prágai tartózkodása alatt megindított egy akciót: beszerezni a Prohászka Körnek egy filmgépet, amivel új alapokra lehet vinni, a társadalom; a falu és a város szociális ismeretbővítését, katolikus szellem és érzés megerősítését, öntudatosítását. Csakugyan; félév alatt a magyar katolikus társadalom egyes áldozatkész tagjai (Prágától-Kárpátaljáig) összeadták a szükséges összeg legnagyobb részét s ezzel utnak indulhatott egy újirányú kiépítése és terjesztése a katolikus szociális eszméknek. A filmek a legmodernebb szociális, katolikus pedagógiai kérdésekkel foglalkozó színes diapozitívák, a társadalomban minden osztálykülönbség nélkül a legnagyobb érdeklődést és megértést váltották ki. Az előadásra került értékes filmek: XIII. Leó pápa és munkáskérdés, Lisieuxi Kis szent. Teréz, Szűz Mária élete, Assisi Szent Ferenc, és később majd: Anya és gyermeke, Szent Ágoston. Biblia stb. kerülnek előadásra. A kultúresték, mindig egy filmmel kapcsolatosan és abban a szellemben voltak megrendezve: így: a helyi csoport egyéves fennállásának jubileumára XIII. Leó pápa és munkáskérdés c. filmet adtuk, szociális program keretében, Kisasszony napján a Szent Szűz tiszteletére, a katolikus magyar ifjúság eszményképének és Védőasszonyának életét tárgyaló filmet vetítettük és Király-József plébános-szerkesztő tartott nagyhatású előadást. A legkiemelkedőbb azonban a szept. 25-i Szent Ferenc jubileumára rendezett kultúrest volt.

A filmek előadása egy másik munkatéren is értékes és nagyjelentőségű eredményt biztosítottak és utat mutattak a további teljes kiépítéséhez a falujárás katolikus szociális irányú átszervezéséhez, mert az újszellemű ifjúság e legfontosabb munkatéren új erők, irányok bekapcsolása vált szükségessé. Ez a filmek révén a vizuális tartalmasítás, megörögzítésben a legteljesebben kiszélesítődött a katolicizmus értékeinek és modern kérdések aktív kivitelének fölmutatásával, kihangsúlyozásával elfoglalja a méltóhelyét a mégcsak itt-ott fölszedett materialista-bolsevista jelzőszavak, vagy ezirányú aktivitásnak is kiszorításával.

S végül a remélhető új társadalmi rend felnőtt generációját, vezetőegyeniségeit adni vagy a megkezdett munkát továbbfejlesztő és építő ma még szenvedő, nélkülöző gyermekifjúság és munkásifjúság lelki gondozásáról szintén nem felejtkezünk el; minden katolikus iskolában otthon és falukban is külön értékes tartalmú, nevelőértékű filmelőadást vezetünk be, ami szintén a legszebb és jövőre kiható értékeket jelent.

Ily szellemű munkásság fejezi ki (mint fentebb is említettem) Prohászka eszméinek korszerűségét, életképességét, a jövő társadalmi élet szellemiséget s kell, hogy az ezt hirdető és kivitelben is felmutató ifjúság a katolikus magyar ifjúság is ezen adottságainál fogva ott legyen és ott is lesz az eszmék harcának eldőlésében, az új életre törtető társadalom iránymutatásában, vezetésében.

Vass Lajos

FORUM

Felhívás Kellér Imréhez

Tisztelt Uram! A »Magyar Írás« f. évi 4. számában az Ön tollából »A Tegnapi Asszonya« címen cikk jelent meg. — Nem kívánjuk e cikket, melynek egyes részei a mi helyeslésünkkel is találkozhatnak, részleteiben boncolni. Csupán a következő kitélt idézzük szószerint: a nőről »komoly egyházatyák és egyházi zsinatok elkeseredett vitát vívtak ama kérdés eldöntésében: vajjon a nőnek egyáltalában van-e lelke? És kimondották, hogy nincsen!« — Ezek után *kérjük, sziveskedjék megnevezni, mely komoly egyházatyák és egyházi zsinatok, mikor és hol mondták ki, hogy a nőnek nincs lelke?*

Tisztelettel:
az »ÚJ ÉLET«.

A szlovák nyelvtanítás kérdéséhez

Októberi számunk Forum rovatában rámutattunk azon veszélyre, mely az új iskolarendelet következtében a magyar középiskolát végző ifjúságra vár. Az új rendelet ugyanis, a szlovák nyelv tanítását a magyar középiskolák I. és II. osztályában heti 4, a III. és IV.-ik osztályában heti 3 a felsőbb osztályokban pedig mindössze 2 órával redukálta az eddigi heti 6, illetve 4 órával szemben. Ugyanakkor megemlítettük, hogy a szlovák középiskolákban rendkívüli tárgyként bevezették a magyar nyelv tanítását. Ezeket a tényeket leszögezve, azon aggodalmunknak adtunk kifejezést, hogy az iskolarendelet, burkolt intenciója a magyar ifjúság államnyelvi ismereteinek a csökkentése s ezáltal a kisebbségi életközlemhez szükséges egyik legfontosabb eszköznek a megvonása. Mert az államnyelv ismerete nélkül a magyar ifjúság nemcsak az állami pályákról szorul le, hanem a mai közigazgatási berendezkedés mellett a szabadpályákon sem bírja el a küzdelmet az államnyelvet tökéletesen bíró szlovák ifjúsággal szemben. S a középiskolákban most már a magyar nyelvet is elsajátító szlovák ifjúság a tiszta magyar vidékeken is — hol még az állami hivatalokban is bizonyos elhelyezkedési lehetőségeink lehetnének — a kettős nyelvtudásával a magyar ifjúság fölé kerül.

Hogy aggodalmunk mennyire jogos volt, bizonyítja, hogy a Csehszlovákiai Magyar Akadémikusok Szövetségének most indult Jövő c. hivatalos lapja közleményünket szóról szóra átvette. Ugyanekkor a kisebbségi küzdelmekben finomra csiszolt pengével harcoló erdélyi magyar testvéreink is megértették aggodalmukat. — Így pld. a Gyárfás Elemér vezetése alatt álló Erdélyi Lapok egyik vezércikkében (okt. 6.) foglalkozott közleményünkkel s összehasonlítva a román kulturpolitikai módszerekkel, többek között ezeket írta:

„A cseheknek nemzedékek hosszú során át gyűjtött tapasztalataik vannak a gyakorlati nemzetiségi politika terén. Történelmi tényekkel dicsekedhetnek, hogy miként lehet magallamban bizonyos törvényes elrendezéseket akár a többségnek is a hátrányára fordítani, ha a kisebbség szívós és céltudatos. Az osztrák, uralom idejében például törvény szabályozta, hogy a cseh koronartományok milyen területein kell a biroi testületek tagjainak a német és a cseh nyelvet egyforma tökéletességgel uralniok, valamint azt a százalékot is, amely a csupán németül tudó s a kétnyelvű bíráknak a számát e szükségleteknek, megfelelően meghatározta. Mivelhogy azonban a német iskolák kevés sulyt helyeztek a cseh nyelv tanítására, a cseh intézetek viszont a legnagyobb figyelmet fordították arra, hogy tanulói a cseh kultúrában és nemzeti öntudatban való tökéletes elmélyülés mellett minél tökéletesebben elsajátítsák a német nyelvet is — az osztrák császárság alkonya Bohemiában azt a furcsa helyzetet vltágitotta meg utolsó sugaraival, hogy a bírák német kontingensének a legnagyobb részét is cseh nemzetiségű és cseh érzésű, de németül tökéletesen beszélő bírák tartották megszállva. — Ezeknek az előzményeknek az ismerete szükséges ahhoz, hogy félre ne ismerjük s helyesen ítéljük meg azt az iskolai reformot, amelyet a csehszlovák kormányzat középiskolai tanításban most hajt végre. Rendelet látott néhány héttel ezelőtt Csehszlovákiában napvilágot, amely a nemzetiségi középiskolák felsőbb osztályaiban a cseh nyelv tanításának óraszámát heti négy óráról két órára szállította le, ugyanakkor pedig a cseh, illetve szlovák, vagy ha úgy tetszik, csehszlovák tan nyelvű középiskolák felsőbb osztályai számára ugyancsak heti két órában bevezette — a magyar nyelv gyakorlati rendszeres oktatását... — Nálunk ilyenféle rendelkezés

végevárhatatlan üdvrivalgásoknak lennie a forrása, különösen azoknak a részerei, akik kapva-kapnak minden látszaton, hogy annak a köpenyegében minél gyorsabban ellibbenhessenek a kényes kérdések elől — Csehszlovákiában ez a nagylelkűség aggodalmat kelt, különösen az ifjuság körében amint azt a pompás katolikus ifjusági folyóirat, a Kassai Új Élet legutóbbi számában olvassuk.

Akármenyire is elentétesnek látszik is ez a két rendszer s akármilyen legyen is a fogadtatása, kétségtelen, hogy lényegében mindkettő ugyanazt a célt követi. A különbséget csupán a terephez való alkalmazkodás okozza. Míg Romániában a közszellem és az állam politikai alkata semmi komoly akadályt nem állít annak az útjába, hogy a nemzetiségeknek akár tételes jogaik is tekinteten kívül maradjanak — addig Csehszlovákiában ezeket a jogokat többé-kevésbé nagy megkerülő mozdulatokkal lehet csak illuzóriusokká tenni. Olykor olyanokkal is, amelyek az első pillanatokban egyenesen kedvezésnek látszanak, mint ez a legújabb nyelvredelet is.

Ezek után megdöbbenve olvastuk a magyar ellenzéki pártok „kulturreferens”-ének Sziklay Ferencnek, a Prágai Magyar Hirlap okt. 16-i számában megjelent s egy boulevard lapnak is dicsőségére való, támadó és sértő hangú cikkét. Ilyen hangú cikkekkel nem tartjuk magunkhoz méltónak foglalkozni. Azonban, hogy mégis reflektálunk rá, tesszük ezt azért, mert egy olyan magas színvonalú lapban jelent meg, mint a P. M. H. s mert egy felelős magyar pozícióban elhelyezkedett ember részéről hangzott el.

Sziklay egy pedagógiai abszurdum előrebocsátása után (szerinte a középiskolásnak „szüksége van a tárgyi szaktudás lehető teljességére is az élet minden vonatkozásában.”) védelmére kel a rendeletnek s a szlovák nyelvtanítás szükségének a hangsúlyozásában a kisebbségi jogok, a kulturautonómia feladását látja s cikkének végén az ex cathedra nyilatkozó csalhatatlan bíró fölnyélvel gerinctelenséggel, talpnyalással, jogfeladó megalkuvással, hajlott gerinccel (ezek az epiteton ornansok mind benne vannak a cikkben) vádolva, kiközösít mindenkit a magyarságból, aki rosszakaratú naivitástól csöpögő álláspontját nem teszi magáévá.

Hát nézzünk minden animozitástól mentesen a kérdés mélyére. — Hogy a kisebbségeknek az eszt minta szerinti autonómiájában látjuk a legteljesebb biztosítását, azt általános magyar ifjusági fórumok előtt többször leszögeztük. Ha Sziklay dr. fáradságot vett volna magának s figyelemmel kísérte volna a magyar ifjuság megnyilatkozásait, meggyőződhetett volna, hogy pl. a prágai főiskolások között az Új Élet

mozgalmának vezetői, vetették fel először a kérdést (l. a prágai MAK évkönyvét) — hogy minden kisebbségi mozgalom végceje a kulturautonómia kivívása, az világos. Azonban mindaddig, míg ez nincs meg, a kisebbségi tömegeknek okozott energiával minden eszközi meg kell ragadniok, hogy nemzeti öntudatuk százszázalékos megőrzésével biztosíthassák létüket és kulturájukat. Ennek egyik, legtöbb eszköze a szaktudás lehető legnagyobb kimeleyítése, a másik a többnyelvűség, mely lehetővé teszi, hogy oly millieuban is biztosíthassa magának a mindennapi — nem vajas, csak száraz — kenyeret, melyben csak anyanyelvének ismeretével, meg nem érne. Néhány hónappal ezelőtt írta az egyik legnemzetibb irányú lap, a *Magyarság*: „Lehetetlen az északi sarkon uszónadrágban járni s lehetetlen a kisebbségi lenyomott sorban az életnek ugyanazokat az attitűdjeit alkalmazni, mint a jólét korszakában. Nem lehet az eddigi magyar életsémát venni alapul, mert az uralkodásra, kormányzásra volt berendezve, a kisebbség feladata pedig az, hogy épp az ellenkezőjével törődjék. A szlovénzkői ifjuságban ösztönösen kifejlődött ez a belátás.”

Nos! a magyar ifjuság meg akarja tanulni az államnyelvet, hogy biztosítsa létalapját s épp ezáltal legyen a kisebbségi küzdelem szilárd harcosa. Mert a kisebbségi életet; nem lehet leredukálni néhány a magyar pártok keretén belül elhelyezkedett ember magánügyévé. A kisebbségi élet mindnyájunk ügye, akik magyarnak maradtunk s ehhez biztos, megalapozott s nem levegőben lógó existenciák kellenek.

A szülőtársadalom is belátta az államnyelv ismeretének fontosságát. Ha Sziklay dr. feladatát teljesítené a kulturreferens székben, meggyőződhetett volna, hogy egyre több azoknak a szülőknek a száma, akik magyar iskola helyett szlovákba adják gyermekeiket, mert a magyar iskolák szlovák nyelvi tanítását nem tartják kielégítőnek. Kassán, ahol Sziklay dr. is lakik, talvaly csak nagy nehézségek árán sikerült a magyar női tanonciskolába 15 tanulót összehozni, hogy az osztály megnyílhasson, míg a szlovák tagozatra negyvenen felül íratkoztak be. A magyar ipariskolában ez éven csak a beiratkozási terminus kitolásával tudták az I. osztály megnyitásához szükséges 15 tanulót összehozni, míg a szlovák tagozat I. osztályában 80-on felül vannak. A magyar nyelvű zsidó kereskedelmi iskolát pedig már nem is tudták ez éven megnyitni. Sziklay dr. — bár mint kulturreferenstől elvártuk volna — nem volt azok között, akik óriási energiával dolgoztak, hogy ezek az iskolák megnyílhasanak s így nem is tudhatják, hogy minde-nütt azzal utasították vissza a kilencselket,

hogy a magyar iskolában a gyerekek nem tanulnak meg szlovákul.

Lásna be tehát Sziklay dr., hogy lépp a magyar iskoláink érdekében ragaszkodunk a szlovák nyelv rendszeres tanításához. Mert enélkül csak a Sziklay-féle magyarkodó frázisok maradnak meg s a magyar iskolák kapuit becsukhatjuk.

Világos dolgok ezek s csak az nem érti, meg, aki nem csinálja végig a kisebbségi élet küzdelmeit, hanem kényelmes páholyból nézi az egészet. Azonban ily kérdésekben is hajlandók vagyunk az akadémikus nivón mozgó diskusszióra. Elvégre mindenki tévedhet, mi is, sőt Sziklay kulturreferens is. Azonban a fölényeskedő, embereket diszkreditálni akaró, rosszindulatu hangot nem tűrjük. S ha egy felelős állásban levő ember részéről jön, semmi egyébre nem alkalmas, minthogy destruálja a magyarságot, konkolyt hintsen emberek közé és diszkreditálja azt a politikát, melynek ő is exponense.

A magyar kulturreferens feladata többek között iskolai viszonyaink helyzetképének elkészítése, harcolni iskoláink magyar szelleméért, az e téren tapasztalható anomáliákat orvosolni, tankönyvkritikát gya-

korolni és nem utolsó sorban a magyar társadalmat felvilágosítani, hogy milyen magyar iskoláink vannak s milyenek az elhelyezkedési lehetőségek. — Mind e téren azonban a kulturreferátus részéről alig tapasztaltunk valamit. Annál furcsábbnak találjuk, hogy midőn máshonnan mutatnak rá egy fontos kulturpolitikai kérdésre, akkor épp a kulturreferens az, aki rosszindulatu és hozzánemértő támadással válaszol. Azóta már másutt is visszautasították Sziklay támadását s a kassai Szülők szövetsége szintén állásfoglalt Sziklay cikke ellen. — Mi befejezésül sajnálattal szögezzük le, hogy Sziklay, akinek mint kulturreferensnek feladata lenne minden magyar megmozdulás támogatása, épp ő akarta a kat. magyar ifjuságnak a lapját denunciózni s az ellen a lap ellen indított támadást, melyet az ifjuság minden szubvenció nélkül, saját erejéből tart fenn.

Mint minden rosszakarát, ez is visszafelé sült el.

A magunk részéről eddig kiméletből nem tettük szová a kulturreferátus sémmittevését. A jövőben épp a magyar kisebbségi élet érdekében fokozott figyelemmel fogjuk kísérni működését.

Aradi Zsolt írja:

A kényelmes, kishorizontú vagy felelőtlen fecsegők ma is tagadják, hogy egy mozgalom az abszolútum felé fordított szemekkel jogosult lenne. Miután pedig a világnak még mindig nincs elegendő merész vezetője és kezdeményezője, nyugodtan szövögetik hálójukat. Az emberiség azonban szeszélyes és nem törődik velük és máris keresi az egység fonalát, mely újból a végtelenbe vezessen. Ezért erős ma újból a katolicizmus és ezért kell mindenekefelett, az eszmék és fogalmak zürzavarába züllött világ számára, tabula rasat teremteni, bemutatni az el nem évült-értékelési skálát és így küzdeni a tökéletességért, az abszolút jóért, igazságosért és szépért, hogy legalább a legalsó fokig, a milliomodrészig eljussunk. Kiábrándulni ugyanis csak az Istentől nem lehet. Ezért kell napi gondjaink, magyar bajaink, politikai témáink — és egyebek fölött égvé tartanunk a nagy összefüggések lámpását, bárhogy is kapálódzanak ez ellen a kislátókörű akarnokok.

Minden könyv, melyről az ÚJ ÉLET-ben szó van beszerezhető kiadóhivatalunk útján.

»Az állandó haladás abban jut kifejezésre, hogy minden korszak a maga értékeiből átad valamit a következő korszaknak és úgy egy állandó és láncolatlan haladás tényezőjévé lesz.

Hóman Bálint.

S Z E M L E

Róma szava

a mexikói keresztényüldözésre hívja fel az egész világ figyelmét.

Virágzó keresztény kultúrát honosított meg az Egyház Mexikóban már a XVI. században. Szerzeteseivel hatásosan megvédte a benszülött indiánusokat a kalandor gyarmatosító telepek kizsákmányolása ellen. Az, amit akkor spanyol szerzetesek, főleg a domonkosrendi 'Las Casas' és Victoria a mexikói őslakosokért tettek, Hugo Grotiuson át, ma is alapja a nemzetközi jognak, főleg az őslakosok és a kisebbség védelmének. Meg is volt az eredménye. Míg Északamerikában, ahol a katolikus Egyháznak évszázadokig alig volt befolyása, az angolszász gyarmatosítók a benszülött indiánusokat pár százezer kivételével kipusztították, addig Mexikóban és egész Közép- és Délamerikában, hol a katolikus Egyháznak a földrészek felfedezése óta általában elég szabad működési lehetősége van, ma is sok millió, nagyrészt civilizált indiánus él. Mexikó lakosságának vére is majdnem 90 százaléki indiánus.

Mikor magyar földön a török harcok pusztítottak, ott az Egyház könyvnyomdákat, egyetemeket, iskolákat, árvaházakat, kórházakat, fényes templomokat emelt. Sok ezen épületek közül ma is fennáll. Egy-egy valódi építészeti műemkek. A francia forradalom eszméi a XIX. század első évtizedeiben, első felében Közép- és Délamerikába is átszaptak. A papság tulnyomó részben maga is lelkesen csatlakozott azon mozgalomhoz, mely hatalmas terjedelmű országrészeket gyarmati helyzetükből önálló államokká alakította. Hála helyett azonban ez új államok közül többekben, így Mexikóban is, a hatalom új birtokosai vad egyházüldözésbe kezdtek. Mexikóban a múlt század ötvenes és hatvanas éveiben főleg Benito Juarez tünt ki egyházüldözésével. Az összes egyházi vagyont elkobozta. A kolostorokat fölöslatta. Sok kolostort és templomot megszentsegtelenített. A papoknak még a papi ruha viselését is megtiltotta. 1857-ben az Egyház iskolai tevékenységét a mexikói államhatalom betiltotta és behozta az állami iskolamonopóliumot. Ennek ellenére akadnak még, akik farizeus módon az Egyházat okolják Mexikóban azért, hogy az analfabetizmus ott még nagyon el van terjedve Juarez utóda, Porfirio Diaz (1877—1910) alatt az egyháztiltotta. 1857-ben az Egyház iskolai tevékenes törvények és intézkedések nem töröltettek ugyan el, azonban végrehajtásukban, alkalmazásukban nem egy enyhülés

történt. Így az Egyház, noha anyagilag még mindig kifosztottan és még mindig erős korlátok között, bizonyos életlehetőségre mégis csak szert tehetett. Annyi ereje azonban nem volt, hogy papsága a Mexikóba is átültetett liberális kapitalizmus okozta szociális kérdéssel kellőképp tudott volna foglalkozni. A szociális jelszavakat tulnyomórészt olyanok sajátították ki maguknak, kik világnézetileg az istentelenek táborához tartoztak. — 1917-ben Mexikóban újra radikálisabb egyházüldöző kurzus kezdődött. Az állami iskolamonopólium enyhébb értelmezése bizonyos magánjellegű katolikus iskoláztatást az előző években lehetővé tett. Az 1917. évi törvénykezés a katolikus magániskolákat lehetetlenné tette. Csakhamar hatványozódott az egyházüldözés. Tetőpontját ez a vérengző Calles alatt érte el 1925—26 körül. Mindennemű egyházi és közjótékonyági tevékenység és a papnevelés lehetetlenné tétele, püspökök, szerzetesek és papok tömeges kiutasítása, majd templomok tömeges lezárása és profán célokra fordítása, a papoknak nemcsak vexatorikus állami lajstromozása, hanem létszámuk, illetőleg tevékenységük oly mérvű korlátozása, hogy egyes mexikói tartományokban, százezer hívőre csak egyetlen egy papnak engedték a papi működést. (A modern lelkipásztorkodástan szerint maximum 4—5 ezer hívőre kell egy papnak esnie; hogy félig-meddig okzerű és sikeres lelkipásztorkodásról szó lehessen.) Ily lehetetlen megszervezéshez a katolikus hívők és papság természetesen nem alkalmazkodhatott. Ahol pedig a törvények és azok vexatorikusán a gyakorlatban még megszükitett keretein kívül istentiszteleti gyűlékezés, vagy papi ténykedés történt, az egyházüldöző zsarnokuralom kegyetlen megtorlással, sokszor tömegvérengzéssel felelt. Az őskereszténységre emlékeztető vértanui hősiesség számos példája valósult ekkor meg újra Mexikó katolikusai között.

XI. Pius pápa, miután minden békés kísérlet meddőnek bizonyult, ezért 1926-ban „Iniquis afflictisque” kezdetű körlevelében az egész világ figyelmét föl hívja a mexikói véres vallásüldözésre. A mexikói katolikusok pedig, kiknek komoly tudósok szerint e közjóellenes zsarnokuralommal szemben a fegyveres ellenállásra is lett volna erkölcsi jogosultságuk, kivételes esetektől eltérítve, nem ehhez az eszközöz fordultak, hanem püspökeikkel és papjaikkal egyetemben 1926 július 31-én kimondották az ugynevezett általános sztrájkot: teljes passzivitást („amerikázást”) az állam ösz-

szes törvényeivel és intézkedéseivel szemben. Még véresebb represszáliák voltak erre az uralmon levő zsarnokok első válasza. Csakhamar azonban látták, hogy nem bírnak a sok millió katolikus falanx-szerű összetartásával, sziklaszilárd ellenállásával. Mexikó hivatalos állami hatalma tárgyalni kezdett az Egyházzal. Kötelezte magát a római Szentszék előtt, hogy egyházellenes törvényeit egyelőre nem vonja ugyan hivatalosan vissza, azonban végrehajtásukat ugy enyhíti, hogy a hiteletnek az egyházpolitikai kérdések további tisztázásáig is biztosítva lehessenek a legszükségesebb életlehetőségei. Erre a mexikói katolikusok passzív ellenállásukat megszüntették. Körülbelül két éve pedig bizonyos — igaz, hogy még nagyon szűk — keretek között a normális egyházi élet ismét megkezdődhetett az újra megnyitott templomokban. Körülbelül egy év óta újra elkezdik a mexikói államhatalom birtokosai egyházellenes tevékenységüket. Egyes mexikói tartományokban újból az istentiszteleti és vallási ténykedések véres megakadályozásáig rosszabbodott a helyzet. Sem a mexikói katolikusoknak, sem a pápai diplomácia körületekintésének és plaszticitásának nem sikerült semmiféle enyhítést, semmiféle megoldásfélét elérni. — „Acerba animi auxitudo” („A lélek keserű aggodalmával”) kezdetű körlevelében fordul f. évi szeptember 29. a pápa ismét az egész világhoz a mexikói újbóli véres vallásüldözés miatt. Imára és nemzetközi segítségére hív fel. (Hogy a mexikói zsarnok, tehát bitorló kormány az összes templomok bezárásával készül erre felelni, ebből látható, mily kényelmetlen neki a pápai szózat!)

Ha valahol egy zsinagógát bemocskolnak, egy tórárt meggyaláznak, néhány zsidó diákot elvernek, az ily injuriákat az egész világsajtó széjjelviszi, szinte az egész világ megmozdul, külföldi államok kormányai interveniálnak. És helyesen teszik. A valóban krisztusi közvéleménnyel együtt mi vagyunk az elsők, akik ily sérelmek elleni eljárást helyeseljük. — Mexikóban, egy 90%-nyira katolikus országban hovatovább tíz év óta néhány száz, részint Moszkva által, részint északamerikai kapitalista olajmágnások által lepenézelt kalandor bitorolja az államhatalmat. Sok száz templomot és más keresztény kulturintézményt pusztított el, a hitvalló katolikusok sok ezerjét gyilkolja halomra, legdurvábban tapos sok millió hívő lelkiismeretében: egy-két katolikus tiltakozó hang kivételével, mint a pápa is mondotta — mindenütt „a hallgatás öszszeesküvése”. Szégyeljük magunkat, ha még számot tartunk arra a névre, hogy kultúrember. — Katolikus egyesületeink vegyék le a házaikról a „Katolikus” fölírást, ha újra és újra nem rendeznek világszerte föl-

világosító előadásokat tiltakozó tömegnyilatkozásokat e förtelmek ellen.

Keresztény jelszóval induló törvényhozóink pedig törüljék cégjelzésükből a „keresztény” jelzőt, ha nem interveniálnak a világ összes törvényhozó testületeiben kormányaiknál mindaddig, míg e véres keresztényüldözés nemzetközi lehetetlenségéig nem válik, míg a mexikói zsarnok hatalombitorlók jobb belátásra nem térnek. Nekünk csehszlovákiai magyaroknak minél több saját bajunk van, csak annál inkább válnék becsületünkre, ha e mozgalomból derekasan, példaadón vennénk ki részünket.

Mozgalmaink és a sajtó

Óktóberi számunkban ismertettünk néhány sajtónyilatkozatot mozgalmainkról. Ezek a megnyilatkozások nagyjából a polgári oldalról jöttek. Érdekes azonban megfigyelnünk a kommunista sajtó kommentárjait is.

A Korunk júniusi számában Szacsuvay Gusztáv ismerteti az ifjú katolicizmus mozgalmát. „Uj lapok és folyóiratok indultak a harcos katolicizmus „korszerű” programjával — írja —. Budapesten Korunk Szava Szlovenszkon Uj Élet, Erdélyben Erdélyi Tudósító címen valamennyi a válságból kivezető utat propagálja uj köntösben, új frazeológiával a katolicizmus világnézeti vonalán. Bármennyire eltérők is hangban ezek a lapok, valamennyire egy a magva, forrása. A mag a legutóbbi pápai enciklika, a Quadragesimo Anno, mely az Egyház álláspontját fejt ki a kapitalizmus általános válságának napjaiban a szociális kérdéstről. Tagadhatatlan: bizonyos fokig kapitalista-ellenes ennek az enciklikának a hangja s kapitalista-ellenesek ezek a lapok is. Valamennyi aláhuzottan hangsúlyozza a mai társadalmi rend igazságtalanságát.” Ezután az új rendiség-et ismerteti s ezzel zárja cikkét: „A harcos katolicizmus tevékenysége, bár minden rokonságot megtagad azokkal, a szociális jelszavakat illetőleg nagyon sok rokonságot mutat fel a különböző típusú nemzeti szocializmusokkal.” Természetesen ennek a fikciónak bizonyítását nem adja. — Az Uj Szó két cikkében hadakozik mozgalmainkkal. Az egyik (Veszélyben az ifjuság 4. sz.) az ifjuság közötti térhódításunkon kesereg, a másik (A reakció csatateré Szlovenszkon, 7—8. sz.) rója eszméink szélesebb körü terjedését lát, a zavarosan szónokol három oldalon keresztül. Ezek a cikkek a marxi frazeológia összedobott fraziszai, minden megokolás hiányzik belőlük s így nem is foglalkozunk hosszabban velük. — Sokkal komolyabban foglalkozik mozgalmainkkal Az Ut című lap. Egyik cikkében (Fiatalk a papi reakció zsoldjában, 7. sz.)

az író vett annyi fáradságot magának, hogy sajtónkat figyelemmel kísérje. Eszmefuttatásában rámutat, hogy társadalmi helyzet-felismerésünk helyes, de mivel nem jutunk bele a bolsevik ideológiába, a „papi reakció” ideológiai radikalizmusunkat a praksisban a legsötétebb reakcióvá változtatja. Néhány megnyilatkozásunkat félremagyarázva (magántulajdon és pápai enciklikák) arra a konkluzióra jut, hogy mozgalunk az osztályharcos proletariátus mozgalmára veszélyes, mert „ha papi segédlettel szociális demagógiával operáló ifjúsági szervezetek alakulnak majd Szlovén-szón, öntudatos proletárjaink nehéz harcra utáhh feladattal bővül. A galántai járás földmunkásainak sztrájkjában ifjúságunkosot viyáztak a megfigyelő pontokon hogy mikor hozzák csendőrséggedlettel a szlovák sztrájkőrököt. Serény viyázókra van most szükség a plébániák, katolikus körök, leónvegyetek és Prohászka körök tájékára is, mert sorainkat készülnek onnan megtörni.” — Ugyancsak Az Ut írja 8. számában a komáromi diákkongresszussal kapcsolatban: „A kisebbségi magyarság kis parlamentje minden diákankét, ahol tulajdonképp a politikai erők csapnak össze, hol leplezetten, hol nyíltan s hogy a kialakulatlan ifjúság körében a komoly politikai erők, világ-nézetek hogy torzulnak el egészen külön-legessé, azt csak az érti meg, akinek volt már szerencsége félrenevelt, céltalan és tartalmatlan egyetemi hallgatóságunkhoz. A különlegesség alól csak az a két tábor kivétel, amely már konzekvens világnézeti, politikai és kulturális tisztulásra törekszik: két egymással farkasszemet néző tábor: a katolikus Prohászka-kör és a forradalmi szocialista Sarló.”

A KORUNK SZAVA az Új Élet nyári számáról írva, többek között ezeket mondta: „Junius végén jelent meg lapjuknak, az Új Életnek, Rády Elemér szerkesztésében vaskos nyári száma. — Meggyőződéssel mondhatjuk, hogy valamennyi havonta megjelenő folyóirat között nemcsak tartalom-ban, de kiállításban is elviszi ezután a pálmát.

HELYREIGAZÍTÁS. Dr. Pfeiffer Miklós felhívta figyelmünket arra, hogy az ér-sekujvári kongresszusunkon elhangzott elő-adásának rövid ismertetésébe (az „Új Élet” múlt számának 337.) értelemzavaró téve-dés csuszott, mely az előadó gondolatát homlokegyenest megmástitotta. A kérdéses kitétel helyes szövegezése így hangzik: „... a további megismerésnél az egyénnek bizonyos kapcsolatba-hozatala a külvilággal és nem az egyénnek a középpontba való helyezése (Kant) vezet biztos igazságokra.”

Ifjúsági kérdések

A KATOLIKUS IFJUSÁG SZERVE-ZETEIRŐL számol be a „Juventus Catho-lica” (összeállította a Schweiz. Kathol. Jungmannschaftsverband). Búszkeséggel tölt el minket az Európa 17 államáról szóló beszámoló. Érdekes összehasonlításra ad alkalmat ez a könyv. A krisztusi hiten nyugvó bázison az egyes nemzetek egész faji adottságuknál fogva mennyire külön-böző szervezeteket hoztak létre. Ad imitan-dum pár adat: az ország katolikus ifjúsá-ga egy hatalmas országos tömörülés kere-tében van megszerveve. Tehát teljes sza-kitás a mi „ahány egyesület, annyiféle ve-zetés” prakszisunkkal, ahol a tiszteletre-méltóan jóindulatu, de a modern katolikus élettől mérföldekre elmaradt vezetők, hogy azt ne mondjam, „szeszélyétől” függ az egyesület programja évek hosszu során át. Feltűnő, hogy a szociális vonatkozások mennyire átszövik az ifjúság szervezkedé-sét, a munkás és földművesifjúság minta-szerűen van megszerveve s így nem kény-szerűl az ellenfél táborához szeződni, ha osztályának elnyomói ellen harcol. A mo-dern katolikus szervezetek a szabad idő minden órájára programot adnak és észre-veszik a testnevelés és sport fontosságát is. Németországban például 220 ezer aktív katolikus sportoló van. Az ifjúsági veze-tésnek központi és melléki szervezetei, a re-naissance mozgalomnak kiinduló pontja legyen. Hiába sőtáitozunk tömegek után, ha a vezetők nem képzettek és intel-ligensek, ma már a munkásosztály is van a műveltség oly fokán, hogy csak a kép-zett és intelligens emberek szavára halla-nak. Szükséges, hogy minden katolikus megmozdulás gyújtópontjában az eucharis-tiából áramló erőkomplexum álljon, mint minden vallásos megnyilatkozás elsőkélye-sedik, ha a tagok maakra maradnak és nem meritenek a „minden Erő forrásá”-ból.

A BUDAPESTI EGYETEMI SETTLE-MENT MOZGALOM. Az egyetemi Settle-ment mozgalom, amelynek célja a fős-kelet megismertetni a munkás életével s így közösen harcolni egy igazságosabb tár-sadalomért, a tavasszal nagyvikerű ankétot rendezett, amelyen munkások és egyete-misták nagy számmal jelentek meg. Az első nap megállapítása: A keresztény mun-kásságnak nincs programja. Elsősorban biztosítani kell a munkás szabadságát, a parlamentben a keresztény munkásképvise-lőket kell küldeni. Meg kell szervezni a munkásságot nemcsak gazdaságilag, hanem kulturális, társadalmi és egészségügyi té-ren is. Az ankét másik főgondolatköre ma-gában foglalta az egyetemisták mai felada-

taif a munkásokkal szemben. Az egyetemi ifjuság érdeklődése a szociális kérdés iránt — állapította meg Hilscher professzor — a társadalom lelkiismeretének a megmozdulása. Sűrgették egy munkásvezetői kurzus felállítását, sport, turisztika megszervezését, mozgókönyvtárak létesítését.

A SETTLEMENT MOZGALOM. Angliából, az Oxfordi Egyetemről indult ki az a mozgalom, amely a fiatal intelligenciának a munkásság körébe való kitelepülését tűzte ki célul. Egy lelkes fiatal diák, Toynbee volt az első apostola ezeknek a külvárosi egyetemtelepeknek, az u. n. settlementeknek. Tragikus élete volt. A fiatal szty hatalmas lángja kigégette gyarló fizikumát, úgyhogy 1882-ben, 30 éves korában, 2 évvel az első telep működésének megkezdése előtt hirtelen összeomlott és meghalt. A világot mintatelepét 1884-ben London külvárosában, White Chapelben „Toymbee Hall” néven létesítették. — Negyven év után már a világ minden táján vannak settlementek, amelyek nemzetközi egyesületbe csatlakozva cserélik ki gondolataikat és már a háború alatt felvetődött Magyarországon is egy „főiskolai szociális telep” létesítésének gondolata. Az angol egyetemen járt Erdőy-Harrach Béla irányította a mozgalmat, akinek első segítőtársa az Erdélyi Múzeum Egyesület Jogi és Társadalomtudományi Szakosztálya volt. — Közérdeklődés közepette zajlott le a settlementek ezévi berlini kongresszusa, ahol a magyar delegáció vezetője, Erdőy-Harrach Béla, a budapesti közgazdaságtudományi karhoz tartozó upesti Szociális Telep igazgató-professzora volt. A kiváló szociális gondolkozású professzora az Erdélyi Lapok munkatársának a következőképpen nyilatkozott: „A Toymbee Hallból valóban olyan mozgalom indult el amely a leaszerevőbb keretek után az egész művelt világot meghódította. Módomban volt Berlinben az öt világrész minden tájáról összesereglett szociálpolitikusokkal találkoznom, és csak ott érezhettem át teljesen ennek a vakorlati szociális munkának a nagyszerűségét. Angliában például, a settlementek hálócsójában, alig akad ma fiatal, vagy középkorú vezető politikus, aki egyetemi éveit során nem működött volna valamelyik telepen. Nagybritanniában egyébként jelenleg körülbelül 75 settlement van életben. A legnagyobb dimenziókat a mozgalom az örök lehetőségek hazáiban, az Északamerikai Egyesült Államokban érte el, ahol ma már 500 telep dolgozik. Itt is érdekes lesz meememlitenem, hogy a csikágói telepek apostola, Jane Adams nemcsak éppen ezért az aktivitásért nyerte el a Nobel-díjat. Elterjedt a mozgalom az északi államokban, amelyek közül ki kell emelnünk rokonainkat, a finneket, akiknek öt mintaszzerűen

dolgozó settlementjük van. A kontinensen talán Hollandia vezet, amely 6 millió lakosával 17 szociális telepet létesített. Még fejlődőben van a mozgalom Németországban és Franciaországban. A német akciónak, amely ma már Berlinen kívül 8 városban működik, elődje egy katolikus settlement, amely München-Gladbachban alakult. Párisban jelenleg már 13, a francia provinciákban 14 telep létesült. Külön érdekesség a moszkvai settlement, amely nem állami intézmény, de viszont a szovjet megtűrti tevékenységét. Európában a délkeleti államokat kivéve mindenütt működnek már settlementek. Kelet felé a legszélső telepek a lengyel és magyar intézmények. A nemzetközi szervezet éppen ezért el is határozta, hogy a Balkánon a közeljövőben propagandát fog indítani a szociális telepek alakítása érdekében. Tengeren túlról exotikus settlementek jelentek. Hawai szigetén Waikuiuban, Indiában, a Fülöp szigeteken, Japánban, a Délafrikai Unióban és Ausztráliában egyaránt megvalósult már a gondolat. Berlinben három főtéma került behatárabb tárgyalás alá. Az első volt: Hogyan tudnának a settlementek bekapcsolódni a munkanélküliség elleni küzdelembe? — Magyar részről fiatal asszisztensem, Mihályffy Antal dr. szövelt hozzá a kérdéshez. Szerinte a legjobban a tervezgazdaság megszervezésével lehet elhárítani ezt a növekvő veszedelemet. A settlementek ebben az irányban tanulmányozó, felvilágosító és propagáló munkát végezhetnek. A javaslat élénk visszhangra és általános helyeslésre talált. A második fontos vita „a settlementek állásfoglalása a politikai radikalizmussal szemben” felett alakult ki. Ehhez delegációnk részéről Rusznák Rezső dr. egyetemi tanársegéd szövelt hozzá. A harmadik téma érdekelt bennünket a legjobban. A nagyvárosok periferiáiban felsűrűsödő tömegnyomor által előidézett új feladatokat tárgyalta a kongresszus a legreálisabban. Ezt a témát magyar indítványra tűzték ki vitára. Az upesti settlement 21 grafikonnal diszitett gazdag anyaggal vett részt a referátumban, amelynek bevezető előadójává én voltam. Különösen nagyon felkeltettük az érdeklődést akkor, amikor a szociálpolitikai, szociálhigiéniai tevékenységét mutattuk be. A külföldiek közül sokan azt kérdezték, hogy minek bibelődünk mi ilyenmivel? Később azonban belátták, hogy a settlementeknek ezen a téren kontrolláló és példaadó szerepük lehet. Lehetséges, hogy közegészségügyi szakosztályunkat, amely eddig egyedül állt a világban, sok helyen fogják utánozni. A továbbiakban arra hivatam fel a figyelmet, hogy az angol műszóval „slum”-nak nevezett nyomorfozó külváros egészen különös szociálpszichológiai jelenségeket szül. A mai szociális kérdésnek,

amelyet a forradalom problémájának is nevezhetünk, a „slum” sajátos pszichológiája a kulcsa. Elhatározták indítványomra, hogy az egész világra kiterjesztik magyar mintára ezt a kutatást. Hogy a magyar telet és annak speciális szervezetét közelebbről tanulmány tárgyává teshessék, elhatározták, hogy a legközelebbi nemzetközi összejövetelt, 1935-ben, Budapesten fogják rendezni.

MARTON ARON-t, lapunk nagyszerű erdélyi munkatársát Majláth püspök az erdélyi főiskolás ifjúság lelkipásztorává nevezte ki. Midőn Márton Aront örömmel üdvözöljük új hivatásában és kívánjuk, hogy az ifjú katolicizmus szociális szellemének továbbra is bátor harcosa és terjesztője legyen, azon reményünknek adunk kifejezést, hogy a két kisebbségi ifjúság — az erdélyi és a szlovenszói — együttműködéséért is munkálkodni fog. Majláth püspök az első erdélyi főiskolás lelkipásztor kinevezésével igen korszerű és fontos munkát végzett.

TÁRSADALMI EGYESÜLETEINK ÉS AZ IFJUSÁG. Az erdélyi Vasárnap írja: „Az egészséges egyesületi élet elengedhetetlen feltétele, hogy az idősebbek tapasztalatait és higgadságát a fiatalok aktivitása egészítse ki. Anélkül, hogy bárkit is konzervatívizmussal vádolhatnánk, meg kell állapítanunk, hogy társadalmi egyesületeinknek a jövőben jóval nagyobb mozgáskorvással kell dolgozniuk, mint eddig. A probléma megoldásánál első és legfontosabb szempontnak kell tekintenünk, hogy egyesületeinket minden körülmények között fent kell tartanunk. Ha nem lesznek katolikus társadalmi egyesületeink, ifjúságunk száz és száz más társadalmi alakulatban helyezkedik el. Hogy ez mit jelent számunkra, főlegesen részletezni. Legjobb esetben egy

A FIATÁLKORUAK BÜNZÉSERŐL hoz érdekes statisztikát a „Sociální problémý” c. szociológiai folyóirat, mely érdekes bizonyíték arra, hogy a gyermekbűnözők

közömbös, de az is lehet, hogy világnézetiünkkel, életelveinkkel teljesen ellenséges generáció fejlődik ki, amelyek tagjai egy évtized mulva legfeljebb lenéző mosollyal gondolnak vissza arra az időre, amikor a társadalmi egyesületeket vallási alapon létesítették. Egyesületeink életének fentartásához feltétlenül szükségünk van az ifjúságra. Az ifjúság bevonása nélkül az elnéptelenedés problémáját meg nem oldhatjuk...”

A SZLÁV KATOLIKUS AKADÉMIKUSOK KONGRESSZUSA. A szláv katolikus akadémikusok most tartották negyedik kongresszusukat Zágrábban. Lengyel, cseh, szlovák, ukrán, szlovén katolikus tudósok hatalmas serege gyűlt össze Horvátország fővárosában, ahol napokon át tárgyaltak a ma legégetőbb kérdéseiről. Igen érdekesek a kongresszus határozatai, amelyeket alábbi három pontban szövegezték meg:

1. Napjaink rettenetes katasztrófája, melyet az anyagelvű és Isten nélküli civilizáció szült, csak sokszorozott imádsággal és a katolikus egyház iránt való gyermekded hűséggel szüntethető meg. 2. A szláv katolikus intelligencia elítéli a könyörtelen kapitalizmust, amelynek Mammon az istene és haszon a legfőbb bálványja; de épp úgy elveti a marxizmust is, mint állítólagos gyógyító szert. Személyes áldozat, mindenkit kötelező munka az igazságosság szellemében, keresztény felebaráti szeretet, az evangélium értelmezése szerint, csakis ezek hozhatnak megváltást a mai összevisszaságból. A kongresszus tagjai utján mindent megtesz a tulzó nemzeti sovinizmus leküzdése és az emberek közötti igaz, az evangélium szellemében értelmezett testvériség meghonosítása érdekében.

száma mily emelkedő stádiumban van. E szerint Szlovenszón és Podkarp. Ruszban az ifjúkori bűnözés az 1923—27. évben a következőképpen oszlik meg:

Év	F i ú				L á n y			
	12—14. év		14—18. év		12—14. év		14—18. év	
	Összesen	növ. + csók. 1923-hoz visz.	Összesen	növ. + csók. 1923-hoz visz.	Összesen	növ. + csók. 1923-hoz visz.	Összesen	növ. + csók. 1923-hoz visz.
Büntett*) és vétség								
1923	289	—	1795	—	44	—	333	—
1924	280	— 31	1724	— 40	46	+ 45	339	+ 18
1925	385	+ 332	1868	+ 41	51	+ 159	366	+ 99
1926	314	+ 87	1860	+ 36	53	+ 205	314	— 57
1927	410	+ 419	2101	+ 170	78	+ 773	385	+ 156

*) A kihágásokról és az újabbkori bűnözésekről még nincs pontos statisztikai kimutatás.

Társadalmi / gazdasági kérdések

A KAPITALIZMUS SZAMOKBAN.

Amerikában 6 millió bushel gabona hever a raktárakban, Kanadában 2 millió bushel búzát égettek el. A breton hering halászok 500.000 heringet dobtak vissza a tengerbe, hogy a heringpiac katasztrófális áresését megállítsák. A mexikói kormány katona-sággal és rendőrséggel pusztította el a raktárakban rothadó banánokat. Egyiptomban 100.000 tonna gyapotot égettek fel. Brazíliában 70.000 zsák kávé a tengerbe dobtak, most már a mozdonyokat is kávéval fűtik. Ezzel szemben: Kínában 60 millió ember éhezik, Indiában a múlt év első hónapjaiban óvatos becslés szerint 600.000 ember nem juthatott rendes táplálékhoz. Németországban egy év alatt 30.000 ember kísérelt meg öngyilkosságot anyagi gondok miatt. — Ehhez nem kell kommentár!!

A KELETI BOLSEVIKI KAPITALIZMUS és a nyugati kapitalizmus lelki rokonságának a bizonyítéka Charles Baron nyilatkozata, melyet az orosz Izvestia közöl. Baron egy francia püdergyár megbízásából járt Szovjetoroszországban, hogy ottani körökkel tárgyalásokat folytasson. Többek között a következőket mondotta: „Az rőják fel Önöknek, hogy tulságosan keménykezűek, de ez szükséges. Mint azon konvent egyik elnökének, mely a királyt lefejeztette, egyik leszármazottja, nem róhatom fel Önöknek, hogy Oseim módszerrel dolgoznak.” Gyönyörű ideológiai találkozás!

ÉLETSTANDARD CSEHSZLOVAKIA-BAN. A Statisztikai hivatal érdekes összehallítást adott ki a zsír és hus termelés és fogyasztásról országrészek szerint (1930—31-ben) A kimutatást kommentár nélkül közölnék. Eszerint az átlagfogyasztás 1 év alatt egy személyre:

	Marha hús kg.	Fagyú kg.	Borjú hús kg.	Disznó hús kg.	Háj kg.
Csehország	14.85	1.04	2.63	12.66	3.39
Morvaország és Szilézia	12.85	0.81	2.46	12.33	3.70
Szlovenszko	5.71	0.36	1.73	7.63	1.65
Podk. Rus	2.92	0.16	1.37	3.43	0.67

GRIGER MIKLÓS magyar képviselő nem ismeretlen az Új Élet olvasói előtt. A magyar parlament okt. 12-i ülésén az új kormány-nyilatkozat vitájában élesen rámutatott arra, milyen bünei vannak Magyarországon a kapitalizmusnak. Kifoqásolta, hogy keztyüs kézzel bántak el ezzel a kérdéssel. Ő szívesen intézi el a szociáldemokrácia egyházi temetését, de meg kell állapítania, hogy a kapitalizmusnak legalább is annyi bünei vannak, mint a szociáldemok-

ráciának. A szociáldemokráciában még talál olyan szempontokat, amelyek a kereszténység tanaiban bennfoglaltatnak. A szociáldemokrácia elleni hadjáratnak előfeltétele a kapitalizmus büneinek elintézése, mert enélkül a szociáldemokratákat eltemetni nem fog sikerülni soha.

A KIVÁNDORLÁS PROBLÉMÁJA ki-sebbségi szempontból is igen fontos és sajnós, elhanyagolt szociális kérdésünk. A hivatalos statisztikai kimutatás szerint a 'kivándorlás Csehszlovákiából az utóbbi időben csökkent. Azonban ez semmi körülmények között sem a konszolidáció jele, csupán azon ténynek tudható be, hogy a külföldi országok is megnehezítették a bevándorlást. Bizonyítja ezt a hivatalos statisztikai kimutatás, mely szerint az év 2. negyedében (ápr.—jun.-ig)

1930-ban	7719
1931-ben	2469
1932-ben pedig csak	1385

kivándorló volt.

A szezonmunkára a tavalyi 18.610 munkással szemben ebben az esztendőben 12 ezer 577 munkás ment külföldre. A kivándorlás %-ban a legnagyobb Szlovenszkon. Így ez év szeptemberében összesen 352 ki-vándorlási utlevelet adtak ki. Ebből

Csehországra	121
Morvaország és Szilézia	78
Szlovenszko-ra	151
Podkarp. Ruszra	2 esik.

Ha tekintetbe vesszük, hogy Szlovenszko lakossága aránytalanul kisebb, világos lesz, hogy a szlovenszko-i viszonyok percentuá-lisan csaknem 400%-al több munkást kény-szerit'enek kivándorlásra. A szeptemberi statisztika szerint 235-en Európai államba vándoroltak ki (ebből Szovjetoroszország-ba 103), tengerentúlra 117-en.

AUSZTRIABAN TÖRVÉNY KÉSZÜL a bankigazgatók és családtagjaik személyi és vagyoni felelősségének megállapítása tárgyában. Az osztrák kormány homolyan foglalkozik egy bankszavatossági törvény kiadásával, amely a pénzintézetek igazgatóit és hozzátartozóit vagy-onukban kívánja felelősekké tenni minden olyan ügyletkötésért, amely a bank száma-ra vesztességgel zárul. A felelősség nemcsak az igazgatók személyére és vagyonára, hanem legközelebbi hozzátartozóikra is kiterjedne, mivel a tapasztalat azt igazolja, hogy igen sok pénzüneteti igazgató szin-leges ügyletkötése s különféle család-i vonatkozások kihasználása útján törekszik a felelősség alól kibuvót keresni. A törvényjavaslat tervét az osztrák fővárosban különféleképpen kommentálják. Bankkörökben főleg a családtagokra kiterjedő szava-tosságot tartják abszurdumnak. Viszont e-zel szemben a közönség legszélesebb réte-gei a „Creditanstalt"-ról vesznek példát s

képtelen helyzetnek tartják, hogy amíg a nevezett pénztintézet veszteségeit az adófizetők filléreiből fizetik ki, ugyanakkor a bank idejekorán „meglógott” vezetői külföldre mentett magánvagyonukból a legelőkelőbb nemzetközi fürdőhelyeken üdülnék.

ORSZÁGOS KATOLIKUS MUNKÁSSZÖVETSÉG ALAKULT ERDÉLYBEN.

A szövetség megalakulását az a körülmény sürgette, hogy a kat. munkásmozgalom az utóbbi időben egyre szélesebb méreteket öltött. Az egész mozgalom kiinduló pontja Temesvár, ahol 5000 kat. munkás tagja van az egyesületnek. A mozgalom nagy súlyt helyez az ifjúsági és női tagozatok megszervezésére is. Midőn ezt örömmel regisztráljuk, lehetetlen meg nem jegyeznünk, hogy nálunk a kat. munkásszervezés elhanyagolása katolikus és kisebbségi szempontból is óriási mulasztás, melynek a jövőben igen szomorú következményei lesznek.

A NYILVANTARTOTT MUNKANÉLKÜLIEK SZÁMA CSEHSZLOVÁKIÁBAN

Juliusban 451.979 volt, ebből 166.845 részesült állami és 1201 más segélyben. Általában 1000 állásban levő munkásra 144.8 munkanélküli esik. A legnagyobb a munkanélküliség az üvegiparban, ahol 1000 állásban levő munkásra 512 munkanélküli jut. A kaucsuk és celluloid iparban 1000 állásban levőre 319, a textiliparban 299, a grafikus iparban 254, a bányászatban 235, a fémiparban 198, faiparban 144, szabad foglalkozásoknál 76, szállítási iparban 72, vendéglő iparban 57, élelmiszer iparban 48, házi munkás 44. földművelésben és erdészetben 44, a kertészetben 31 munkanélküli esik. Meg kell jegyeznünk, hogy a mezőgazdasági iparban Szlovenszón a munkanélküliség sokkal nagyobb, de a nyilvántartás a munkaközvetítés szervezetlensége miatt ma csaknem lehetetlen. Általában az országban 100 állásra 3931 munkanélküli pályázó jelentkezett.

KOLLER ERMELANDI PÜSPÖK — mint a „Katholische Korrespondenz” jelenti — schmolaini kastélyát és koszeai birtokát iskolateleppé alakította át a nyugatporoszországi ipari centrumok munkanélküli ifjúsága részére.

KATOLIKUSOK ÉS SZOCIALISTÁK EGYÜTTMŰKÖDÉSE.

Ezt a ma még ritka esetet Bécs valósította meg. A „Reichshund der katholischen deutschen Jugend Oesterreichs” és a szocialista szervezetek „Jugend in Not” akciót szerveztek, melynek célja a munkanélküli ifjúságot a zülléstől megóvni, a politika teljes kiküszöbölésével. Közösen gyűjtenek templomokban és szocialista gyűlésekben egyaránt erre a célra. A katolikus és szocialista szervezetek a munkanélküliek rendelkezésére bocsátották otthonaik helyiségeit. Naponta 2—7-ig befogadnak itt minden munkanélküli ifjút

vallás és pártkülönbség nélkül. Ezen idő alatt meleg helyiségekben tartózkodhatnak, különböző játékokkal szórakozhatnak, de vallási és politikai vitákba nem szabad bocsátkozniok, nehogy propaganda célokra használhassák ki az otthonokat. Félőtkor meleg húst és nagy darab kenyert kapnak. Általában 51 ilyen otthon működik.

Dr. FRIND prágai felszentelt püspök személyében a kisebbségi jogok egyik bator előharcosa halt meg. Már 1899-ben hatalmas tanulmányt irt a nemzetiségi kérdéssről, 1926-ban pedig „Das Minderheitenproblem und das sittliche Recht” c. könyvében a kisebbség és többség viszonyát tárgyalja természetjogi szempontból és hangsúlyozza, hogy ezt a viszonyt a tétellessé jognak is el kell ismernie.

AZ EGYHÁZ ÉS A BÉKE-KÉRDÉS.

a tárgya az Union catholique d'études internationales ezévi genfi u. n. Semaine catholique internationale de Geneve összejövetelének. Az ezévi előadók a kat. tudomány legkiválóbb reprezentánsai közül kerülnek ki. Így többek között G. de Reynold (Svájc), P. de la Briere (Franciaország), H. Platz (bonni egyetemi tanár), Halecki (Lengyelország), P. Dellos (Lille), Beaupin (Páris) stb. adnak elő. Az összejövetel védnöke Besson genf-lausanne-fribourgi püspök.

AZ ÖT VEZETŐ NAGYHATALOM

szárazföldi hadseregeinek létszáma a Népszövetség hivatalos jelentése alapján a következő:

	1914.	1931
Franciaország	752.600	579.500
Anglia	176.700	144.500
Olaszország	273.900	491.400
Amerika	105.000	150.700
Japán	233.300	259.300

Természetesen ezek az adatok a valóságban sokkal nagyobbak. Elég utalnunk arra, hogy az 1931-32. francia parlamentari költségvetési bizottság jelentése 724.300 embert mutatott ki, melyből 140.000-t mint „hivatalnok és segédszemélyzetet” a Népszövetség előtt letagadtak.

A SCHÖNERE ZUKUNFT

a német katolicizmus kiváló folyóirata. A Dr. Josef Eberle szerkesztése alatt álló hetilap hét éven keresztül a német nyelvhatáron túl is hatalmas kulturmissziót teljesített. Október elsejétől kezdve, mint melléklete jelenik meg az eddig Dr. Messner által szerkesztett Das Neue Reich c. hetilap. A D. N. R. is kiválóan szerkesztett folyóirat volt s hatalmas kultur munkát végzett, bár a kapitalizmussal szemben elfoglalt nem eléggé radikális beállítottsága miatt irányát teljes egészében nem fogadjuk el. A két lap összevonása nagyszerű példaadás arra, hogy hogyan kell a szisztematikus katolikus munká érdekében erőinket koncentrálnunk. A

Sch. Z. szociális álláspontját az összevonas után sem adja föl, de helyet ad hasábjain Dr. Messner irányának is, hogy a kat. nagyközönség a társadalmi kérdésekkel szemben elfoglalt két kat. álláspontot egymás mellett ismerhesse meg. Mi, kik szlovenszkoí adottságaink közepette sokszor hivatkozunk a német katolicizmus korszerű szellemére és elaszticitására, ez alkalommal is azon óhajunknak adunk kifejezést, hogy a német példa is segítse elő a jelenleg szétforgácsolt katolikus sajtó koncentrációját és egységesen, tervszerűen dolgozó munkafrontjának a kiépítését.

SZOVJETOROSZORSZÁG és a bolsevik intellektuelek szeretik magukat a béke apostolainak feltüntetni. Hatalmas békekonferenciákat tartanak s mindezt csak azért, hogy leplezzék azt a hatalmas fegyverkezést, mely ma az S. S. S. R.-ben folyik. A párisi „Correspondent” a közel-múltban áttekintést nyújtott a Népszövetség katonai adatai alapján a szovjetköztársaság uniójának fegyverkezéséről. Eszerint a katonai szolgálat minden férfi számára kötelező a 19-ik évtől a 40-ikig. A szolgálat az úgynevezett katonai előkészítéssel kezdődik, amely a tizenkilencedik és a huszadik évekre esik. Ez a katonai oktatás két hónapig tart és az egyetemi hallgatók és a magasabb nevelő intézetek hallgatói számára különösen alaposá válik. A tényleges állományba tartozik minden férfi a huszadik évtől a huszonötödik évéig. A hadsereg tényleges állományra és miliciára oszlik. A szolgálat a tényleges hadseregben a gyalogságnál két évig, a többi fegyvernemeknél három évig, a tengerészetnél négy évig tart. A szolgálati idő kitöltése után következik a „szabadság”, amely a szolgálat megkezdésétől számított ötödik év végéig tart. A miliciánál a kiképzési idő az első évben három hónap, a következő években fegyvernemek szerint különböző. A tartalékba tartozik minden férfi huszonhatodik életévétől a negyvenedikig és az jellemzi ezt az „állományt”, hogy igen gyakran tartanak fegyvergyakorlatokat. Ez a rendszer 160 milliós lélekszámot véve alapul, évenként 800.000 ujonc kiképzését jelenti. A vörös hadsereg összlétszámát 16 millióra lehet tenni. A hadsereg zöme a gyalogság 70 hadosztállyal, a lovas-ság száma 4 hadtest, a műszaki csapatok 38 ezredbe vannak beosztva, az egyes különleges fegyvernemek összesen 5 ezredet alkotnak. Ugy a lovasághoz, mint a gyalogsághoz tüzérségi alakulatok vannak beosztva. A légi haderők jelenleg több mint 2500 repülőgépből állanak, amelyekből 500 a bombavetőgép. Az öt éves terv befejezése után 62 repülőezred lesz 5.000 repülőgéppel. A vörös hadseregnek 200 vízi repülőgépe is van. A hadsereghez lehet számítani

mint leplezett hadsereget, a G. P. U. alakulatait is, amelyek szintén felhasználhatók hadi szolgálatra és amelynek tüzér- és gázformációi is vannak, továbbá az úgynevezett határőröket és a Tchasty Ossobavo Naznatchenia, a kényszermunkára, gyári üzemekre, vasuti forgalomra stb. felügyelő csapatok katonai alosztályait. — Ime: Toller a bolsevik író jólszabott frakkjában a kultúrterrőről beszél s Szovjetoroszországban szellemi szabadságról még említést sem lehet tenni. A szovjet hívei békekonferenciákat rendeznek s a világ legjobban felfegyverzett állama az S. S. S. R. — Undorító ez a hipokrizis s mégis akadnak zavaros fejű intellektuelek, akik hinni tudnak benne.

AZ ASSZONY MINT EGYEDÜLI CSALÁDFENTARTÓ CSEHSZLOVÁKIÁBAN. A szeptemberi beírások alkalmával érdekes statisztikát állítottak össze egy polgári iskolánál arra vonatkozólag, hogy mily mértékben jön számításba az asszony mint családfentartó: Összesen 5438 asszonyt írtak össze, akiknek együtt 12.631 gyermekről kell gondoskodniok, 58% ebből 1. 37% 2. 3% 4 és 2% 5 gyermek anyja. Az anyák egyharmad része idegen családonkál keresi a kenyerét mint mosónő, kiszolgálónő, takarítónő. A többiek gyárakban, műhelyekben dolgoznak. Csak igen kis részük van otthon s így az anyák igen nagy részének nem áll módjában, hogy gyermeke nevelésével behatóbban foglalkozzék. (Katholikus Nő.)

A VILÁG KATOLIKUS GYERMEKELNEK GYŰJTÉSE A HÍTHIRDÉTES CÉLJAIRA: Németország 6.613.960 francia frank, Amerikai Egyesült Államok 4.400 ezer. Franciaország 4.317.478. Olaszország 1.429.590, Belgium 2.109.565, Hollandia 1.429.590, Kanada 328.517. Spanyolország 811.000. Svájc 775.481, Anolia 646.000, Írország 554.000, Argentina 535.500. Lengyelország 485.000. Ausztria 146.081, Luxemburg 99.716, Chile 86.258, Csehszlovákia 57.000, Magyarország 55.485. Brazília 35.640 francia frank. Összesen: 30.013.706 francia frank, azaz közel 42 millió ésl. K-t gyűjtöttek a missziókért buzgolókodó gyermekek.

KOTTOLONGO JÓZSEF 100 évvel ezelőtt beteg és szegények részére azilumot alapított Turinban. Ma az azilum egy egész városrészt foglal el és több mint 10 ezer támogatásra és segélyre szoruló részére nyújt otthont. A nagy katolikus szociális intézmény százéves fennállása alkalmával emlékünnepet rendeztek, melyen egy új, 400 árva gyermeket befoqadó árvaházat szenteltek fel. Ime: az igazi katolikus ünneplés.

A BUDAPESTI NAGYGYŰLÉS okt. közepén zajlott le. Bővebb ismertetését lapunk köv. számában hozzuk.

Film / Színház / Művészet

A SZELLEMI KULTURA VÁLSÁGA.

Babits Mihály előadását
Pozsonyban

Nagyon érdekesen és vérezen aktuális témához nyult hozzá Babits Mihály, a modern magyar líra egyik legkifinomultabb, legsajátosabb egyénisége, az esztétikai és filozófiai mélységek buvára. Dante fordítója nem őrizhette meg száraz tárgyilagosságát, mert a szellemi kultúra válságának problémáját is úgy oldotta meg, mint akit megérintett a metafizikai mélységek szele.

A válság okait a jog, az etika és esztétika posztulatumaitól, az abszolút igazság, az abszolút jótét és abszolút széptől való elfordulásban látja. Az igazság helyébe (ma a hasznosság lépett) a világot ma nem az ész vezeti, hanem a tény, a szaktudományok (elmerültek öncélúságukban, nincsenek a részlettudományokat egy univerzális európai kultúrává broncsolja össze. Egyesek szerint a háború a kultúra válságának az oka. Pedig a válság okai messze a háború előtti korokban terjesztik gyökereiket és Babits ezt a felfogást így variálja: „éppen ezek a bomlasztó csirák, melyeknek legvégzős konzekvenciái most érkeztek el hozzánk, — segítettek elő a háborút. A mai válság csiráit igen nagy időbeli távlatokban kell keresnünk. „A középkor nagyszerű kor” — mondja Babits —, „mely hitt a test feláldozásában.”

A költő ütközik ki az előadóból, amikor egy hasonlattal jellemzi a reneszánszt: „a középkor virágokkal halmozta el az oltárt, a virág egyre több lett és elfedte az oltárt.” Itt látja a válság első csiráit, amikor az individualizmus, a középkor hatalmas, kollektív, masszív épületeinek falait kikezdte az ész és értelem alászásával és a rosszul felfogott individuális szabadság hirdetésével. Utána Kant kivonta a lényegét az ész és értelem birodalmából, Majd Bergson bátorságot ad a rosszra. Így lassan a vak tény lett uralkodóval a logikum rovására, az igazság kritériuma a hasznosság lett (utilitarizmus), az Ész leszállt trónjáról.

Az etikai sikon ez a bomlási folyamat a nyers erő kultúrájává lesz, az ész ellenőrzése nélkül, míg végre az erkölcsi nihilizmusba torkollik. Az erkölcs elvesztette jelentőségét, amikor érdekek szolgálatába állott. És itt érkezett el Babits kedvenc témájához, az irástudók problémájához, melyről néhány év előtt az az emlékezetes vita folyt az „irástudók árulásáról”. Az „irástudó” név alatt itt a szellemi élet vezetőit érti: a papot, az író, a szociológust, a filozófust stb. Az irástudók felelősségét és lelkiismeretét hirdeti, azt, hogy alá vannak rendelve az igazságnak, az etikának, tehát nem állhatnak érdekek szolgálatában, köte-

lességük, hogy „szem előtt tárták a Csillagot földi útjukon.”

Babits a materializmus ellen foglal állást és elítéli azt a rendszert, melyben a legmagasabb morál a falka harcában való önfeláldozás, mert ez nem szellemi, nem is emberi, de állatias. Elítéli a szellem rovására kihangsúlyozott testkultuszát, az állapotember kultuszát és ezer más modern dekadenciát és perverzítást. Nem ismeri el a háborús kultúra, a nacionalista kultúra, a proletkultúra létjogosultságát, mert ez mind csak partikuláris kultúra, ő pedig egy univerzális szellemi kultúra után vágyódik.

Ez az individualizmus által diszszociált szellemi anarkizmus az irodalom terén a legtöbbet: két poluson a vak naturalizmus és az értelemnélküli lyrizmus. Itt is a partikuláris vonul az előtérbe és az univerzalista, az abszolút agyonüti, a mindennap, a tény dominál, a művészet plakát lesz, az irodalom reklám.

Az előadást rendező Uránia tudományos egyesület Babits Mihályban, mint a Nyugatot szerkesztőjében elég garanciát látott. hogy előadása „progresszív” és „felvilágosult” lesz, de úgy látszik, most az előadásban zsáknak macskát fogott, mert Babits Mihály szemébe merete vágni egy hypokrita, sznob közönségnek, hogy minden válság forrása az etikai értékek negligálása, a partikuláris pillanatnyi győzelme az univerzális felett, az objektív, független igazság tagadása és a szelleminek a mesterséges materialisba való fullasztása.

És a közönség bámúlt és zuholódt, mert rájött, hogy a korhadt liberális, materialista doktrinák hallhatóan recsegnek már — és ugyanakkor nyugaton egy új spiritualizmus kezdi bontogatni szárnyait. Annak a felismerése pedig, hogy az idő eljárt felette, — nem tetszett az Uránia közönségének. (Pfeiffer László.)

SZLOVENSZKÓI SZÍNHÁZ. Lapunk, mint a kisebbségi magyar katolikus fiatalok lelkiismerete, minden magyar társadalmi és kulturális kérdéssel leszi a maga véleményét. Kulturkritikánk nem áll meg a valószínű kérdéseknél, hanem egyetemes magyar kultúréletünk sajátos helyzetünkben következőleg pedig főleg a kisebbségi magyar kultúrélet minden megnyilatkozását világnézetünk fényében vizsgáljuk meg. Így nem mehetünk el szó nélkül a szlovenszói magyar színházi élet mellett sem.

A kisebbségi magyar kultúréletben jelentős missziót teljesítenek színházaink. A magyar szó általuk jut el széles rétegekhez. S örömmel kell regisztrálnunk, hogy a színházak vezetői — az eléjük gördített akadályok ellenére is — tudatában vannak fontos missziójuknak.

A nyár végén mindhárom magyar színház (Pozsony, Kassa, Ungvár) meg-

kezdte működését. Lendület jelezte indulásukat s a repertoire összeállításánál igyekeztek a mult pesti szezon újdonságait nyújtani. Kritikánk főleg a vidéki színpadokon szokatlanul jó erőkből összeállított kassai társulat által nyújtott darabokra vonatkozik, mely azonban nagyjában azonos a pozsonyi és ungvári társulat szezonardarabjaival is.

A szezon legértékesebb prózai darabja kétségtelenül a **Tűzmadár**. Zilahy Lajos ezen darabjával merészen belevágott a középosztály problémái közé s egy tizenhat éves flapper elbukásában mutatta ki ezen osztály belső és külső élete közti ellentmondásai közül szabadulni akaró leány erkölcsi zsákutcáját. A középosztály leánynevelésének csődjét mutatja be Zilahy, nála még szokatlan merészséggel és őszinteséggel. Bónyi Adorján **Egy kis senki** c. darabja egy más leánytípust mutat be, a dolgozni akaró, őszinte életformákat kereső gazdag leányt. A szerző tiszta írói műveltséggel mutatja be a dolgozó nő szomorú, kizsákmányolt helyzetét. — László Andor **Becsület**es megtaláló c. darabja egy valószínűtlen bevezetés után a jótársaságba cseppent tolvaj helyzetét mutatja be, amint az érdeklődés középpontjába kerül s a társadalmon belüli tolvajt miképpen leplezi le. Szellemes szócáták után az író nem engedti, hogy érzélgős happy end-be fulladjon a komédia. — Hunyadi Sándor: **Pusztai szél** c. darabja a betyár-romantika modern szociális problémákkal fűszerezve. Az öregedő férfi harca a fiatalokkal a nőért. Valami kis szociális gondolat is belopakodott a huszárhadnagy és parasztfiu harcával. De a happy end kedvéért ezt egy hamis eskü elmossa. A darabban a sok élethű jelenetet lerontja a sok izléstelenység és minden szóból kicsapó husztag. — Indig Ottó **Torokói menyasszonya** — mely a cseh és szlovák színpadokon is most fut — a zsidóság nemesszívűségének a himnusza akar lenni. Sok jó jelenete közt az egyoldalú zsidódicserés nem igen szolgálja az író célkitűzését, még akkor sem, ha a tanító alakjával akarja bizonyítani, hogy a keresztény magyarság műveltebb része az egyéni értékeket nézi s nem általánosit. — Andl Ernő **Az aranyfűst**-ben a vidéki kis ujságíró romantikából a mondén világ fényébe ívelő színész mellett a kisebb tehetségű férfi tragédiáját mutatja be, aki inkább visszahull a vidék nyárspolgári világába, mintsem elviselje, hogy a nő legyen fölötte. **Bús Fekete** László **A méltóságos asszony trafikja** c. darabjában a háborus tragédia egyik urí világból származó hadiözvegét mutatja be. Bár a darabnak vannak jó jelenetei (a trafik élete), azonban a szerző oly lehetetlen szituációkat teremt, amelyeket az élet nehezen produkál. A nélkülözhetetlen

happy end egy grófi házasságban kulminál. Kár, hogy a darab nem mindég a jóízű határain belül mozog. — **Vaszary Az igaz asszony** c. vigjátéka a könnyű francia iskolán nevelkedett író alkotása. — **Lestyán Sándor és Vaszary János Potyautasa** pedig sok ügyes jelenete ellenére sem tarthat számot maradandóbb értékre. — **Az operette-repertoire**ban kiemelkedőbb alkotást nem találunk. Az **Érik a buzakalász** kedves hangulatával vezet, bár a magyar életet a paprika, pipa, káromkodás romantikájával homályosítja el. — **A fehér ló és Öfelsége** frakkban másodrangu alkotások, bár a könnyebb szórakozásra vágyó igényeket kielégítik. **Völegény** és **gazember** a furcsa cím alatt ártatlan játékot takar. — **A csókprofesszor**, **A cserebogár**, **Sárga cserebogár** és a **Csókcsuszárok**, harmadrendű u. n. nyári darabok. Kár, hogy az utolsó két darabba izléstelen ségek csuszáltak. Ha a rendezőség ügyes tapintattal kerülné ezeket, fokozottabb mértékben számíthatna a keresztény magyar közönség támogatására.

Rády Elemér.

A SZOVJET ÖTÉVES TERVE. A Szovjetpropaganda filmje. Képek a multból: Sziberiai őserdők, szamojédcsátrák a végtelen pusztaságon, vad folyású kihasználatlan hegyi folyók, turkesztán városok évezredes egyedülvalóságukban. Képek a jelenből: a síkságokat vonatok szelik át, a középkori városok utcáin megjelennek a Ford-autók, nyárak épülnek, petroleumkutak emelkednek az ég felé: gépek mindenütt, gépek alulról, felülről, oldalról megörökítve, gépek nappal és éjjel, amint hegyeket fúrnak át, szállítják az őserdők fáját, földeket szántanak fel, termést takarítanak be, hajórakományokat emelnek a magasba. Közben kis megszakítás, ünnep a szovjetállamban: egy új gyár tüzembe helyezése, egy új vasútvonal megnyitása. Az egyszerű munkárcsapatok vallásos áhitat tölti el, a meg nem értett csodának áhitata. Eszembejuttat Kirchner megállapítása: A szovjetemberről a vallás szerepét a gép foglalta el. Minden embernek van szüksége mýstériumra, csodára s mindez a munkásember számára a gép, amelyet a maga egészében fölérteni nem tud, melyet egész napon át szolgál, melynek bámulatos teljesítményét újra és újra tapasztalja. A másfélórás film végén megjelennek az egészséges munkásházák, klubhelyiségek, sporttelepek. Ne nézzünk a dolgok mélyére s fogadjuk el, hogy az S. S. R. csakaugyan munkásparadicsom, amint azt a film beállítja. Annál szembezőköbb a marxista társadalomszemlélet hatalmas hibája, amely csak egy-egy réteget tud kielégíteni, — éppen úgy mint a kapitalizmus — s nincs meg benne a katolikumnak vagy univerzalizmusnak, amely például a Spann-féle elgondolásban a különböző osz-

tályok különleges igényeinek kihangsúlyozásával az egyes társadalmi rétegek egymasmellé s nem egymás fölé helyezéseivel akarja az új társadalmat megvalósítani. A szovjet nem hoz az egyszerű muzsik számára meglepődést, amikor erőszakosan elveszi tőle a földet s a kollektivumba olvasztja; ezt legfeljebb hosszú évtizedek nevelésével lehetne csak megvalósítani. Nem tudja az intellektuelek igényeit kielégíteni, kiknek szellemi követelményei meghaladják a hivatalos és egyedül megengedett, társadalomszemléletet: a marxizmust és más szellemi táplálékra is vágyódnak mint a Lunacsarszkiék által beengedett és gondosan átcaenzurázott könyvgyűjtemény.

Kirchknopf Márton.

AZ UFA ÉS A KATONAFILMEK. A mozilátogató közönségnek bizonyára feltűnt már, hogy az UFA milyen előszeretettel mutat be katonafilmeket. A sablonosan „happyend„ giccsek „fess fiui“-t a kelle- tlenül többször bujtatják katonaruhába. — „Miért van ez így? kérdi az olvasó, kinek gyanuját igen felkeltették a film trustök már gyakran leleplezett szándékai. Talán mert X vagy Y színész alakjához jobban simul a csillogó katonaruha? Oh nem, ez tulongtú árthatlan játék lenne. Az UFA igen nagy mértékben függ Hugenbergnek, a német nemzetiek pártvezérének a tőkéjétől. Hugenbergnek igen erős befolyása van a filmgyártásra és nem ritka vendég a neubabelsbergi filmműtermekben. A naiv kispolgár bámulattal nézi a katonai és udvari élet pompáját és csillogását, tudat alatt vágyódik ez után és a legközelebbi söröskancsós összejövetelen már talán védelmébe is veszi a Hohenzollereket.

AZ AMERIKAI FILMVÁLSÁG. A Commanéal megállapítja, hogy a gazdasági krízis a film terén is érezteti hatását s míg a válság első éveiben a mozilátogatók száma emelkedett, az utóbbi években rohamosan csökken. A filmnagyfőkések elgondolása, hogy az emberek nyomorúságukban tömegesebben fognák látogatni a mozikat, éppen a „menekülés a szürke jelenből az álmok képzeletvilágába” elv alapján, csődöt mondott. S ez természetes is. Mert míg a költségesebb szórakozások és a mozilátogatás között kell választani, addig éppen a takarékoság elve alapján igaz lehet a fen- tebbi elgondolás. De a nagytőkések meg- feledeztek arról, hogy ma oly nagy a nyomor Amerikában is, hogy nem a szórako- zások különböző faja között kell választani, még csak nem is a ruha és toilettcikkék redukciója és a film, hanem a szórako- zás és a kenyér között. S az emberek- nek maradt még a mai meggabalyodott vil- lágban is annyi józan eszük, hogy az utób- bit választják, keresztül húzván a kapitalis- ták számításait.

CSARSZKY JÓZSEF kassai püspök okt 2-iki körlevelében arról tudatja a papságot, hogy **Nagyatpolcsányban Leo Film-kere- deltség** néven kat. filmkölcsonző vállalat lé- tesült, melynek célja a kat. szellemű film- termékek terjesztése. A kikölcsonözhető fil- mek között 20 vallásos és 5 semleges film- darab (köztük több hangosfilm) szerepel. A filmkölcsonző vállalat meghívásra hajlandó saját gépével vetített képes előadásokat is tartani. Csarszky püspök felhívja a papsá- got, hogy ahol mozivállalat van, hasson oda, hogy a moztulajdonosok ezeket a fil- meket is előadják. A moztulajdonosokat úgy is meg lehet nyerni, hogy megígérik a vallásos filmeknek a szószékről való propa- gálását. Az időszerű vállalkozást örömmel üdvözöljük.

MAGYAR SIKER A PÁDUAI EGY- HÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSON. A nemzetközi kiállításon tizenhárom nemzet vett részt. A legnagyobb díjat, Umberto trónörökös díját **Aba-Novák Vilmos** festő- művész kapta a szegeói csonkatoronybeli baptiszterium falfestmény-vázlatával. **Gere- vich Tibor** egyetemi tanár, a magyar anyag kiválasztója aranyérmert kapott. Az állami iparművészeti iskola ezüstéremmel lett ki- tüntetve. **Molnár C. Pál** kétezer lírás díja- zásban, **Feszty Masa**, **Fényes Adolf** és **Heintz Henrik** festőművészek pedig 1000— 1000 lírás jutalomban részesültek. A siker jelentőségét emeli, hogy Magyarország aránylag kevés anyaggal szerepelt.

ARADI ZSOLT, BALLA BORISZ ÉS SIK SÁNDOR adnak elő a katolikus iroda- lomról a progresszív írók **Vajda János- Társaságának** őszi előadás-ciklusa alkalmá- val. A többi előadó: **Babits Mihály**, **Fel- ky Géza dr.**, **Kárpáti Aurél**, **Laczkó Géza**, **Komlós Aladár**, **Pünkösti Andor**, **Relle Pál**, **Tábori Pál dr. stb.** — Az előadások Euró- pa legsúlyosabb problémáiról szólnak.

BALATONI IRÓHETET rendezett a Magyar Írók Gazdasági Egylete. Örömmel regisztráljuk, hogy ezen Szlovenszkrét erre a leghivatottabb, **Mécs László** képviselte.

VANDOR KÖNYVTARAKAT szervez a szabadkai Népkör a jugoszláviai magyar falusi lakosság részére. A terv szerint — amint a *Literatura* írja — 30 népkönyvtá- rat szándékoznak felszerelni 100—200 könyvvel. Ezeket ládákba rakva szétküldé- nek az egyes községekbe bizalmi embereik- nek, akik aztán díjtalanul kölcsön adnak. Ha egy-egy falu népe a könyvekkel meg- ismerkedett már, kicserélnék más falubeli vándorkönyvtárral. Ha tekintetbe vesszük a jugoszláviai magyarság nehéz helyzetét, őszinte nagyrabecsúlással köszönhetjük ju- goszláviai magyar testvéreink heroikus munkáját. Együttal kis hirdásunkat a ma- gyar kulturreferátus figyelmébe ajánljuk.

Könyvek / Írások

RASS KÁROLY: KÖLTŐK HITVALÓSA. Arad, 1932. (a 3 Kc). Egy német protestáns könyvkiadónak, Eckartnak támadt az a gondolata, hogy nyilatkozatra szólítsa az írókat: a hitről, vallásról, egyházról, Krisztusról, kereszténységről. A nyilatkozatok — kilencven író nyilatkozata — könyvekben (Dichterglaube) jelentek meg s Rass Károly, az aradi Vasárnap főszerkesztője most egy kis 60 oldalas füzetben ismerteti ezeket. A nyilatkozatokból kitűnik, hogy az írók egy nagy százaléka a hit mellett tesz tanúbizonyságot s csak egy kis töredék az, amely az abszolút hitetlenség alapjain áll. — A nyilatkozók többsége protestáns lévén — a nagy katolikus írók Sigríd Undset, Chesterton, Lagerlöf, Werfel stb. nem akartak nyilatkozni — a dogmatikus egyházak nélkül képzelel a hitet. De így is meglepő, hogy a hitkérdés minden tekintélyesebb írónál milyen centrális jellegű: Rass kis füzetében kommentárokkal kíséri a nyilatkozatokat s éles szemmel állapítja meg konklúzióképpen, hogy az intellektueknél tapasztalható hitbeli felcsillanásnak nem szabad bennünket elkápráztatni, mert a széles néprétegek atheizmusba hullása annál erősebb. Míg a múlt században az intelligencia volt szkeptikus és a nép hívő, ma a helyzet megfordult és az intelligencia fordult vissza a hithez és a népi rétegek válfástanodtak el. Ezzel a folyamattal szemben csak az igazi keresztény értékek teljes összefogása jelenthet erőt. Ehhez egyik fontos eszköz, hogy „modern hangjegyekre írjuk át az ősi hagyományokat.” Rass ügyes munkát végzett, midőn a Dichterglaube-t magyar nyelven ismertette. Az ügyes kis füzetet az Új Élet olvasóinak is figyelmébe ajánljuk. R. E.

TAMÁS LAJOS: FONAL MENTÉN. Versek. 1932. A kisebbségi sorsba hullás s szlovenszko-i magyarság szellemét megváltoztatta. A nagy magyar akarások, a nagy nekibátorodások valahogy eltűntek s a magyarság magyarnak maradt része, ha teljesen el nem proletarizálódott, a szürke, robotos kispolgári életet választotta, hogy anyagi létét biztosíthassa. Tamás Lajos — mint egyik ismertetője nagyon szellemesen megjegyzi — ennek a kispolgári magyarságnak a lírikusa. Verseiben a józanság hangján hirdeti: „Dolgozni! Dolgozni! Megkapni a munka, kerekét. — Szürkék! Tegyük! Próféták se! Kellenek.” S ebben a józanságot hirdető hangban mégis van valami nagyszerű, mert Tamás többet szeretne: „Ha fáj a szíved is odabent, csak a szerszámot tartsd jól a kezvedben”, de érzi, hogy megkötöttségünkben csak a munka, szorgalom tud minket megtartani. Tamás már az

új magyar fiatalság kifejezője s ez lírájának társadalmi jelentősége. — Új verses kötetét ez a hang és a mélységek felé való óvatos közeledés jellemzi. Föltétlenül eredeti jelenség kisebbségi irodalmunkban és új köteté is líránk gazdagodását jelenti. R. E.

ELINOR GLYN: A SZERELEM ÓRAJA. Athenaeum, Budapest. Egy regény, amelyről csak azért kell megemlékeznünk, mert témája „magyar”. Az angol írónő — az idősebb uri hiszterikák kedvelt költője eljött Magyarországra s olyan torzképet festett róla, hogy az ember kétségbeesik ha elolvassa. A magyar élet egy vidéki kastély homályos üvegein át nézve s a mese holmi reinkarnációs metafizikai szószal leöntve: ez Glyn regénye. A magyar középosztály, mint a nemzet tehetétele szerepel, a 70.000 holdas Koháry gróf pedig minden parasztját ismeri s ezek rajonganak urukért. Glyn vagy nagyon rossz író, vagy csak rossz tréfát csinált. Azt hisszük, az első igaz.

LACZKO GÉZA: SZENT IVAN TŰZE. Regény. Athenaeum, Budapest, 1932. Egy letűnt korszak regénye összekapcsolva egy női sorsral, akihöz sorsok tömege kapcsolódik. De fordítva is mondhatnánk: egy asszony regénye, összekapcsolva 1913-19 különös eseményeivel. Mert mindkét szempont egyformán fontos. A szinte személytelen női sors szimboluma az örökké vágyódó, szépet kereső nyugtalan asszonynak, akit visznek magukkal a körülmények, hiszen ő nem tud erős lenni s mikor egyszerre magára eszmél a nevelése, környezete hazugságaira, már késő, mert más nagyobb és kegyetlenebb irányító lép közbe, hogy elterelje a figyelmet az egyénről. Világok adnak egymásnak találkoztó ebben a könyvben, hogy határozott és céltudatos biztonsággal vigyük a beteljesedés felé gondolatát: a nyugalom és a boldogság két madár s aki erőszakkal keresi ezt a megelégedést, nem arat mást, mint fájdalmat. A szereplők valódi s nem papír emberek, az események ridegek és igazak, a történet hétköznapi és ezért rendkívüli, hiszen szemünk előtt játszódik le a legnagyobb rendkívüliségek. Laczko Géza könyörtelen tárgyilagossággal keresi az igazságot, minden alakjánál és épp ezért minden figurája él. A Nagy Ismeretlen keresi a regény hősnője is és a könyv minden mondata a Nagy Ismeretlen felé húzódo mágnesdarab. Örök emberi szempontok irányítják a regény fonalát, melyben igen sokszor találkoznak a katolikus univerzális felfogással.

SIGRID UNSET MGYARUL. A budapesti Káldor könyvkiadó vállalat kiadásában jelent meg magyarul a nagy katolikus norvég író nobeldíjas regénye, a Kristin Lavrensdatter. A fordítást Hajdu Henriktől van. A fordítás néhány hibája

ellenére is régi hiányt pótol s nagy nyeresége szellemi életünknek. (A könyv ára 4 P. 80)

A KORUNK SZAVA, budapesti testvér-lapunk okt. 15-i számát Prohászka Ottokár szellemének szenteli. A nagyszerű tanulmányokkal — melyek az új katolikus magyar generáció korszerű munkájának a dokumentumai — a jövő számunkban foglalkozunk.

PIERRE DELATRE: LA VIE CATHOLIQUE EN ALLEMAGNE. Az írónak egy régebbi Középeuróparól írott könyve (La lutte présente du catholicisme en Europe centrale) bebizonyította, hogy ismeri ezt az oly komplikált földrészt. Most új könyvében a személyes tapasztalatai alapján mutatja be a német katolicizmus életét s ezzel is elősegíti a két nemzet kölcsönös megismerés, alapján való egymáshoz közeledését.

SZEMÁN ISTVÁN DR. AZ UNIONIZMUS, VÁZLATOK AZ EGYHÁZAK EGYSÜLÉSÉNEK KÉRDESEHEZ, 1932.

A tárgyi tudás megnyerően fölényes gazdagságával és az „ecclesiasticus militans” lelkesedésével írott mű joggal számot tarthat arra, hogy tudományos irodalmunk ritka nyereségeként üdvözöljük. Az író szerényen, vázlatokat ígér csupán, de amikor feltárul előttünk az egyházszakadások története s nyomában a keleti kereszténység elsorvadása, inaktív tényezővé való rozsdásodása s amikor rávezet bennünket arra a tényre, hogyan lett a pravoszlavia az ázsiai lélek európai térhódításának, a boisevizmus kisarjadásának előkészítője, akkor ezek az egyszerű vázlatok egyetlen, biztos kézvonással kirajzolt világkép kereteivé erősödnek, amelyek a szerző, lényegyet pillantó problémaérzékében találják támaszukat. Ha a magyarországi keleti egyházak történetére vonatkozólag olyan irodalmat használt, amirehöz megjegyzések is kívánkoznak, mégis a műnek éppen azok a részek adnak jelentőséget, amelyekben a pravoszlavia világnézeti és politikai elszigetelődésének szellemi folyamatait, valamint ennek az izolációnak történeti és szociális következményeit rajzolta meg. Ez a mű — kétségtelenül — az apologéta hatalmas háttalása Róma örök fölényessége mellett, de ugyanakkor a modern kulturális bator állásfoglalása is a mindinkább terjedő pesszimizmussal szemben, amikor megállapítja, hogy a nyugati művelődés- és világnézet válságát a keleti és nyugati kereszténység szintézise s kelet meghódolásával: egyedül Róma oldhatja meg kompromisszumok nélkül. K. B.

LÉOPOLD CHERANCÉ: SAINTE ÉLISABETH DE HONGRIE, Paris. A szerző nagy tudással és a magyar szent-

iránti nagy tisztelettel megírt könyve. A magyarság iránt nagy szimpátiát mutat. Többek között a magyar-francia kapcsolatokról ezeket írja: „Ezek a történelmi kapcsolatok megérdemelnék, hogy nálunk Franciaországban jobban ismerjék őket, de sajnos, nálunk a tömeg periodikus megrázkóztatásainak zsákmányának nem ismeri vagy tudatosan mellőzi”. Chérance Szt. Erzsébet életrajza méltán sorakozik Horn Emil és Montalembert nagyszerű Szt. Erzsébet életrajzai mellé.

SZALAY JEROMOS. SZENT BENEDEK ÉLETE ÉS MŰVE. (1932, Szt. István Társulat.) A szerző az 1400 éves jubileum alkalmából ügyes és összefogó művet írt a nursiai szentről és rendjének óriási történelmi működéséről és szerepéről. A hatalmas anyag ellenére is élvezetes olvasmány.

P. PRO MIHALY AGOSTON S. J. mexikói vértanunak Peikán Adolf S. J. által megírt kis életrajzát fordították le Csáji J. és Kovács I. rozsnói teológusok. Az ügyesen megírt életrajzot szabatos magyar fordításban adják. A kis füzet megérdemli, hogy tömegesen terjesszék katolikus körökben. Ara 50 fillér.

P. EMILIAN SOUKUP O. P.: MLUVIL V PODOBENSTVICH, Olmütz, 1932. Soukup, az olmützi dominikánusok egyik legkiválóbb alakja. Tudományos és gyakorlati működése egyaránt új vérkeringést vitt a szunnyadó cseh katolikus életbe. Legújabb könyvében 600 kis elmefuttatást gyűjtött össze. Könyve igen jó lelki olvasmány.

FRANZ SCHMIDT DR.: DIE THEORIE DER GEISTENWISSENSCHAFTEN VOM ALTERTUM BIS ZUM GEGENWART. Ernst Reinhardt, München, 1931. R. M. 5.50. A lélektanhoz bevezetésül szolgáló munka. Egyébként különböző filozófusok nézeteiből összeállított töredék. A lélektan még maig nincs összefüggő egész elmélete. Leginkább a lógikával foglalkozik, csupán utolsó fejezeteit szenteli a művészet, vallás és nyelvtudomány történetének. Mindamelllett jelentékeny anyagot szolgáltat az ókortól egészen Dilthey, Rickert és Troetsch utáni időkig. Gondosan összeállított munka. Írója igyekszik igazságosan értékelni az érdemeket s megítélni a hibákat. (Lóska Béla.)

Dr. BALOGH ARTHUR: A SZÉKELY VALLASI ÉS ISKOLAI ÖNKORMÁNYZAT. Kolozsvár, 1932. A szerző a bekezdési és népszövetségi jogalkotás forrásaira támaszkodva éles jogászai logikával bizonyítja a székelység vallási és kulturális jogait. A kisebbségi jog irodalmának értékes új termése s itt Szlovénzskón sem ártana sokaknak lapozgatniuk.

Dr. M. S. GILLET O. P.: VYCHOVA KARAKTERU. Krystal, Olmütz 1932. Cseh kiadása a kiváló pedagógiai érzékeléssel megírt hasonló című francia könyvnek. — Módszerében modern, ismeri a lélek mélysegeit és rejtelmait. Csehül tudó olvasóinknak ajánljuk.

P. CYRILL FISCHER: DIE SOCIALIS-TISCHEN KINDERFREUNDE IN DEUTSCHLAND. Verlag: Butzon u. Bercker, Kevelaer. Komoly, a katolikus felelősségérzetre apelláló felhívás ez a könyv. Ébredjétek mind, akik a gyermekeitek jövőjét biztosítani akarjátok. A szocialista tábor által megindított gyermekmozgalom (Gyermekbarátok) célkitűzését, módszereit és elért eredményeit tárgyalja, részint alapos forrásmunka tanulmányozás, részint saját tapasztalatai, megfigyelései alapján. — A könyv egészen világos képet tár elénk a szocialista nevelés veszedelmes kihatásairól és rámutat a gyermeklelkek óriási táborára, akik ki vannak szolgáltatva ennek a természetfeletti szempontokat kizáró nevelési módszernek. — Megismertet a könyv a katolikus részről történő gyermekmozgalmi munkával és sok praktikus irányítást nyújt a további kiépítéshez. A könyvet okvetlenül ajánljuk munkatársainknak, nevelőknek s mindazoknak, akik ma mélyen átérzik, hogy aké a gyermek, az a jövő. (A Nap)

FABRY ZOLTÁN: AZ ÉHSÉG LEGEN DAJA. Az első sortól az utolsóig elkobozta a cenzura. Sajnáljuk, hogy ezt a kis könyvet nem olvashatjuk, mert a marxista (Fáby a legkövetkezetesebb marxista író Szlovenszón, Az Ut szerkesztője) kritikája Podkarpatska Ruszról föltétlen értékes volt abból a szempontból, hogy a ruszin nép rettenetes nyomorára újból felhívta a figyelmet.

Az erdélyi kisebbségi élet leghivebb szószólója, a keresztény magyarság napilapja, az

ERDÉLYI LAPOK

Ha kisebbségi testvéreink életét meg akarja ismerni, rendelje meg.

Szerk. és kiadó: Oradea (Nagyvárad), Str. Reg. Carol 5. Negyedévi előf. 85 Ké. Kérjen mutatványszámot.

ÉRSEKÚJVÁR címen katolikus hetilap indul Érsekújvárott. A lap célja: Összefogni az Újvár és környékbeli magyar katolikus társadalmat/és bátran, maradék nélkül hirdetni a szocialis katolicizmus célkitűzéseit. A lap munkatársai között ott vannak a Prohászka körök tagjai és az Új Élet munkatársai is s így ez a szlovenszói magyar katolikus társadalmi akciók közül ez az első, mely az ifju generáció bevonásával korszerű jövőépítő munkába

kezd. A lapra ezton is felhívjuk olvasóink figyelmét. (Előfizetés egy évre 48 Ké, előfizetni lehet az Új Élet által is.)

SZILÁRD JÁNOS: JÓ PIPÁK. Ifjuságt regény. A könyv írója nógrádi ember s palóc történeteivel lett ismertté. Új regénye nagyszerű humorával, mélyebb etikai alapjával s nagyszerű, színes megírásával csak jó kritikát érdemel.

ÚJ KÖNYVEK. Ezen rovatban jelzett könyvek ismertetésére még visszatérünk.

A. Dies—Michel K.: Plátó	Ké 14.50
P. Takács J.: Nérótót Dioklecianig	32.50
Stuhlmann Patrik dr.: Az ifjukur lélektana	26.—
Pitroff P. dr.: A szépirodalom esztétikája	19.50
K. Török M.: A magyar egyházpolitikai harc története	16.50
Müller Vilmos dr.: Csodatevők. 15 orvos lánegsz élete	19.50
Pázmány világa, brevárium	26.—
Trikál: Az új ember, Nova creatura	32.50
Márai Sándor: Csutura	23.40
Anna Seghers: A szent barbarai halások lázadása (Márai S. ford.)	17.40
Gergely: A mai lányok utja (Tóth Tihamér előszavával)	26.—
Makkai János: Germánia új utakon. (Az első magyar Hitler-könyv)	16.30
Földi Mihály: Isten prszága felé	13.—
Zilahy Lajos: A lélek kiálszik	13.—
G. v. Urbanitzky: Himmel und Hölle (Regény)	59.50
Tannina Halle: Die Frau in Sowjet-Russland	119.—
Dr. H. Gerigk: Giuseppe Verdi	91.80
O. Flacke: Die franzós. Revolution	42.50

A SZOVJET IRODALOMPOLITIKÁJÁBAN jelentős változás jele, hogy pályázatot irt ki oly irodalmi mű megírására, mely az olvasóban felkelti az álmódózásra való hajlamot, a fantáziát és tárgyuknak nem szabad a való étellel kapcsolatban lennie. Ez a pályázat az eddigi irányirodalommal szöges ellentétben van. — Maxim Gorkij negyvenéves írói jubileumát a Szovjet ünneplésy keretek között ülte meg. Többek között egy „Maxim Gorkij-irodalmi intézet”-et is alapítottak.

A PERUI KORMÁNY törvényt hozott a pornográf és ponyvairók ellen. A törvény értelmében az ilyen írásművek szerzőit műveik példányának eladási árát kitevő pénzbüntetéssel sújtják. Ha ezt az összeget nem tudják kifizetni, akkor négy hónapon keresztül a temetőkben sírásói munkát kötelesek végezni. (Literatúra)

A PRÁGAI NEMZETKÖZI KAT. BÖLCELETI KONGRESSZUS részletes ismertetése anyagtorlódás miatt köv. számunkban jön.

Szerkesztői üzenetek

K. I. Ungvár. Ifjúsági lapok közül a Tábortüzet ajánlhatjuk, évi előf. 20 Ké. Mi is megküldhetjük. — **Prohászka Kör, Érsekújvár.** A 200 Ké-s küldeményt köszönjük. Nagyszerű munkát végeztek! — **Gottmeín K.** Ipolyság. A kért könyv ára 25 Ké. Bánbégnyit megküldtünk. — **Orosz M.** Fribourg. A levelet megkaptuk. Aggodalmakat teljesen megértjük. Levél megv. Üdv. — **Havas V.** Losonc: Levél megv. **Schmidt Leo,** Nyitra: A lapot köszönettel megkaptuk. — **Mold Károly,** Ungvár: Az új előfizetőt köszönjük. — **Haliczky Béla,** Tardoskéd: Sajnos az első számok teljesen elfogytak. Ha esetleg valahonnét szereznénk, okvetlenül megküldjük. — **Benyó Antal,** Károlyfalva: A kedves levelet köszönjük. Nagyon örülnénk, ha munkatársaink közé állna. Levélben bővebben. — **Molnár Ferenc,** Fülekpüspöki: Levélre távollétünk miatt nem tudunk idejében válaszolni. Azt hiszem, Prágában megkapta a szükséges információkat. — **Molnár János,** Csúz: A kért könyvek elmentek. Sok szerencsét a falumunkához. — **Simonyi,** Pozsony: A küldött könyvet csak köv. számunkban ismertethetjük. — **H. J., Léva:** Prohászka összes művei 25 kötetben jelentek meg. Ára cca 1600 Ké. — **K. F.,** Pozsony: Sziklay Ferenc cikkének boulevard lapba illő hangján mi is főlháborodtunk. Feleletünket Fórum rovatunkban adjuk meg. Csak azon csodálkozunk, hogy a P. M. H. lehozta ezt a rosszakaratu cikket. **K. B.,** Budapest: A Magyar Munkaközösség mozgalmáról egyelőre nem nyilatkozunk s várjuk a fejleményeket. Az, amit ír, tényleg igaz. Szerényi Ferdinánd a pozsonyi tanítóképző igazgatója s a szoc. dem. tanárok szakszervezetének az elnöke. A Magyar Írás szoros kapcsolatban van a mozgalommal. — **H. M.:** Politikával nem foglalkozunk s így cikkét nem közölhetjük. **Egyetemi hallgató,** Prága: A Prohászka-kört katolikus-ellenes körök mindig a ma-

gyar egység (?) megbontásával vádolják. Ezt a frázist csak a katolikus mozgalmakra huzzák rá. Másoknak szabad nyugodtan dolgozniok. — **Többeknek:** Az Új Élet a jövőben szerény keretei között irodalmat is fog nyújtani. Ha sajtó alapunk erősebb lesz, irodalmi részünket kibővítjük. — **S. I.,** Kassa: A szlovenszkói Színházi Élet pornográf, sőt még ennél is durvább hangja miatt már többen panaszkodtak szerkesztőségünknel. Ha a köv. szezonban is hasonló cikkek fognak megjelenni, kénytelenek leszünk széles bojkottot hirdetni a lap ellen. — **Burger Miklós** cikkéhez „A halálbüntetésről” „A Jövő” 1-2. számában: Egyoldalú és a történettudomány' mai állásával össze nem egyeztethető: 1. a papságot általában, tehát az egész papi osztályt úgy beállítani, mintha az a múltban gazdagság- és hatalomvágyból a hatalmasok pártján lett volna és utjában állott volna az emberségesebb felfogásnak. 2. A középkori boszorkányhiedelemért csak a papságot tenni felelőssé és emellett meg nem említeni, hogy e balhiedelem ókori pogány (káld-római-ösgermán) eredetű és hogy ellene a középkor első részében épp egyházi részről folyt erélyes küzdelem és a középkor vége felé s az újkor elején épp katolikus papi részről kezdtek újból ellene küzdeni. — 3. Az inkvizíciós és egyéb középkori biráskodási kegyetlenségnél meg nem említeni, hogy ez elsősorban a középkori gondolatvilágba mindinkább beszivárgó pogány római jog kegyetlenségének befolyása.

Katolikus nevelők!

Fizessetek elő a **Világosságra.** Az ifjú katolicizmus szellemében szerkesztett pedagógiai havilap ára csak 40— kor. Előfizetni lehet az Új Élet által.

Magyar diákok!

Egyetlen keresztény szellemű lapot van, a **Tábortüz.** Fizessetek elő minél előbb (évi előf. 20 korona). Előfizetni lehet az Új Élet révén.

Az Új Élet munkatársai egyuttal munkatársai a Világosságnak s a Tábortűznek is

Mit olvassunk?

Altorfai dr.: Álljunk meg egy szóra. Levelek különböző felvilágosodtakhoz. Ké 26— **Balogh:** Pannónia őskereszténysége 26 — **Bangha S. J.:** Jézus Istenségének bizonyítékai 16:30. A világi Apostolkodás kézikönyve 6:50. **Bongaud:** Kereszténység és korunk I-V. 360 — **Burian:** A kereszténység és a magyarság veszedelme. (A radikális k kultúrája) 13— **Cederholm:** A cseka országában Szovjetországország börtöneiben 30— **Csávossy:** Szociáldemokrácia, kommunizmus és kereszténység 3:90. **Douillet:** Moszkva álarc nélkül. Kilenc év a szovjetek országában 20— **Marczell-Kosztlersitz:** A kemény parancs 32:50. **Müller S. J.:** Lehet-e keresztény ember szociáldemokrata? 3:30 Szociáldemokrácia és kereszténység 2:60. — A pénz előzetes beküldésénél tisztelettel kérünk még 4— Ké portóköltiséget is hozzászámítani.

„SZENT JÓZSEF” könyv-, papir- és zeneműkereskedés, Bratislava (Pozsony), Lőrincapn utca 3. sz.

Folium periodicum a Soc. Stud. Cath. linguae Hung. Reipubl. Cechoslovaquiae editum. Redactor: Elemér Rády, Cassoviae (Košice), Cechoslovaquia, Mikes Kelemen-u. 6. Redactor gerens: Phil. et Theol. Dr. Adalbertus Suhaj, Cassoviae.

Argumentum 10. numeri (Nov. 1932.): Ex operibus Sigrid Undset. — P. Elemér Csávossy S. J.: Religio et mundi reformatio. — D. Ladislav Mecs O. Praem.: Accusatio et defensio. — P. Josephus Schweigl S. J.: Labor socialis Ecclesiae. — Dr. Ladislav Possonyi: Sigismundus Mórícz. — Cornelius Diósi: Fides et scientia. — Dr. M. Mercedes Sprenger Sor. Soc.: De vera actione catholica juventutis (J. O. C.). — Elemér Rády: De prelo nostro. — Alexander Tóhy:

Christum et panem! Guillelmus Havas: Auctoritas Ecclesiae et quaestiones oeconomicae. — Dr. Julius Fleischman: quaestiones vitales juventutis. — Labores nostrae juventutis: Franciscus Sinkó: Juvenes Hungarii in labore caritativo in periferiis Pragensibus. — Ludovicus Vass: Labor noster in civitate Érsekújvár. — Ex oporibus: Jacques Maritain. — F. Mauriac. — Zsolt Aradi. — Dr. Paul Szvatkó. — Dr. Vértesi. — Thomae Mann. — Dr. Somogyi. — Valentini Hóman. — Ottocar Prohászka. — Forum: Ad Dr. Emericum Keller! — Ad quaestionem instructionis linguae Slovecae. — Varia: Vox Romana. — Actio nostra et prelum. — Quaestiones juventutis. — Quaestiones oeconomicae et sociales. — Theatrum Cinematographia. Ars. — Libri et Scripta. — Nuntia redactionis.

IMAKÖNYVEK

nagy választékban

Tel. 3462.

JASCHKO ÉS TÁRSA

könyvkereskedésében, Košice-Kassa, Fő u. 63

Kérje ingyen 1 heti próbaidőre a világhírű **OSMIA SUPRA** töltőtollat **25 éves jótállással**

Minor 175.— Kč

Normal 225.— Kč

Extra 275.— Kč

Ezen hirdetésre hivatkozva 5%-ot térít meg a lap kiadóhivatala.

Vidékre postaküldés

Kegyűrtárgyak, imakönyvek, szobrok, diplomafelszerelési tárgyak, fialiszentképek, elmélkedőkönyvek

Ribár A. kegyűrtárgy és kat. könyvek üzletében, **Košice-Kassa, Mészáros u. 12.**

Vanger Mihály fűszer, csemegé, gyarmatárú, liszt

és festék kereskedése a legjobb bevásárlási forrás. **Levice-Léva**

BULICZKA EDE

KOŠICE-KASSA,
Sándor-u. 14. sz.

könyvkötészeti műintézet és üzleti könyvgyára

Alapítva 1867 — Telefont 2036

Együtt az Egyházzal hetenként megjelenő misészöveg magyarázatokkal. Egy szám ára 1 Kč egy évi előfizetés 52 — Kč. Megrendelhető Budapest IX., Lényai u. 36., II. udv. földsz. 6.

Ujságbélyeg használata a košicci posta és táviráda igazgatóság által 85.038—IV.—1931. szám. alatt engedélyezve.